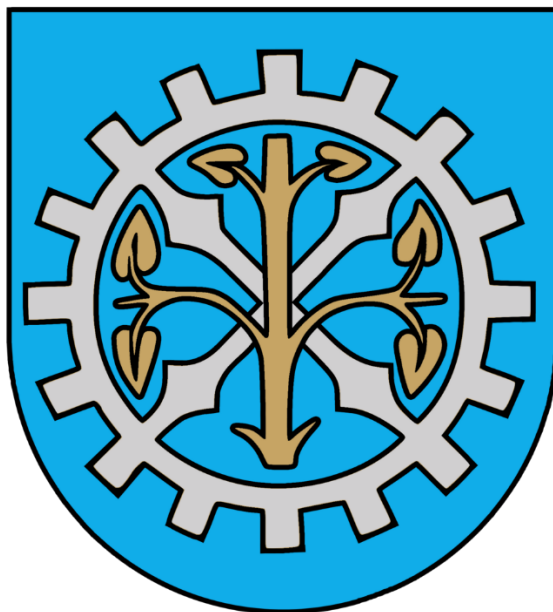

Uchwała Nr .../.../2026
Rady Miejskiej w Młynarach
z dnia ... 2026 r.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2036

Projekt, wersja 1.2 z dnia 22.09.2026 r.

Młynary, 2026 r.

Urząd Miasta i Gminy w Młynarach

ul. Dworcowa 29

14-420 Młynary

tel. +48 55 618 22 31

fax. +48 55 248 64 00

e-mail: sekretariat@mlynary.pl

<https://www.mlynary.pl/>

Opracowanie:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. + 48 606 262 335

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wstęp	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	7
1.1. Wprowadzenie, rys historyczny, sfera społeczna	7
1.2. Sfera gospodarcza	21
1.3. Sfera przestrzenna oraz klimatyczno-środowiskowa	29
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje	40
3. Analiza SWOT Miasta i Gminy Młynary	49
4. Misja i wizja Miasta i Gminy Młynary	53
5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	56
6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	60
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej i polityka przestrzenna Miasta i Gminy Młynary	67
7.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	67
7.2. Polityka przestrzenna – ustalenia i rekomendacje	76
7.3. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową	81
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego wraz z zakresem planowanych działań	85
9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	91
10. Dodatkowe obszary kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	97
11. System realizacji strategii	102
12. Literatura pomocnicza	112
13. Spis wykresów	113
14. Spis tabel	114
15. Spis map	115

Wstęp

Niniejsza strategia jest podstawowym dokumentem wyznaczającym długofalowe kierunki rozwoju lokalnego w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Porządkuje najważniejsze wyzwania i możliwości rozwojowe, określa cele oraz wskazuje zasady współdziałania samorządu, mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych. Stanowi ramy dla podejmowania decyzji inwestycyjnych, doskonalenia usług publicznych, gospodarowania przestrzenią i pozyskiwania finansowania zewnętrznego. Jej zadaniem jest powiązanie bieżących potrzeb wspólnoty z działaniami, których rezultaty będą kształtować warunki życia w kolejnych latach.

Przyjęte podejście uwzględnia miejsko-wiejski charakter gminy, położonej w powiecie elbląskim, w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Miasto Młynary skupia funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturalne i usługowe, natomiast miejscowości wiejskie tworzą zróżnicowaną sieć osadniczą, powiązaną z działalnością rolniczą i rozległymi terenami leśnymi. Znaczenie dla lokalnej gospodarki mają rolnictwo, przetwórstwo mleczarskie oraz przedsiębiorstwa usługowe, a walory przyrodnicze, krajobrazowe i dziedzictwo kulturowe stwarzają możliwości rozwoju rekreacji i turystyki. Specyfika ta wymaga łączenia wzmacniania funkcji miasta z poprawą dostępności usług i infrastruktury w pozostałych miejscowościach, przy poszanowaniu ich odrębności i lokalnych potrzeb.

Podstawę prawną opracowania strategii stanowią art. 10e-10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 662, z późn. zm.), określające zawartość dokumentu oraz zasady jego przygotowania, opiniowania, przyjmowania i aktualizacji. Ramy prowadzenia polityki rozwoju, w tym wymagania dotyczące diagnozy i konsultowania projektu strategii, wyznacza również ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 198, z późn. zm.). Regulacje te służą powiązaniu rozpoznanych uwarunkowań z celami, kierunkami działań, oczekiwanymi rezultatami oraz systemem realizacji i finansowania strategii.

Ważną częścią dokumentu jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary oraz towarzyszące mu ustalenia i rekomendacje dotyczące polityki przestrzennej. Ujęcie to pozwala powiązać rozwój zabudowy mieszkaniowej, usług i działalności gospodarczej z układem transportowym, infrastrukturą techniczną

oraz systemem przyrodniczym. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje dotyczące polityki przestrzennej wynikają bezpośrednio z art. 10e ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy o samorządzie gminnym. Podstawę regulacyjną w tym zakresie stanowi również ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 538, z późn. zm.).

Ochrona środowiska stanowi stały punkt odniesienia dla planowanych zmian. Rozległe kompleksy leśne, doliny cieków i krajobraz rolniczy współtworzą tożsamość gminy, a ich zachowanie ma znaczenie zarówno dla jakości życia, jak i przyszłych możliwości gospodarczych. Strategia łączy ochronę tych zasobów z poprawą gospodarki ściekowej, ograniczaniem zanieczyszczeń, zwiększaniem retencji oraz racjonalnym wykorzystaniem energii. Zasady rozpatrywania wpływu ustaleń dokumentu na środowisko i udziału społeczeństwa w procedurach środowiskowych określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 670, z późn. zm.).

Podstawę diagnozy stanowią dane Głównego Urzędu Statystycznego, „Raport o stanie gminy Młynary za 2025 rok” oraz dokumenty i materiały dotyczące funkcjonowania samorządu. Punktem odniesienia są również kierunki określone w strategii na lata 2016-2026, związane z przedsiębiorczością, infrastrukturą i społeczeństwem obywatelskim. Nowe opracowanie zachowuje ciągłość planowania, uwzględniając jednocześnie zmieniające się warunki rozwoju. Do najważniejszych należą starzenie się ludności, potrzeba utrzymania dostępności usług publicznych oraz ograniczania dysproporcji infrastrukturalnych. Równocześnie rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów, aktywność organizacji lokalnych i doświadczenia inwestycyjne tworzą podstawy do podejmowania kolejnych przedsięwzięć.

Nadrzędny kierunek działań wyznacza cel horyzontalny: „Zrównoważony rozwój Miasta i Gminy Młynary oparty na lokalnych zasobach, zapewniający mieszkańcom równy dostęp do usług i możliwości rozwoju oraz wzmacniający atrakcyjność gminy dla obecnych i przyszłych pokoleń”. Łączy on wszystkie obszary strategii i ustanawia wspólną zasadę oceny planowanych przedsięwzięć: rozwój powinien przynosić trwałe korzyści mieszkańcom, wykorzystywać miejscowy potencjał oraz zachowywać zasoby niezbędne przyszłym pokoleniom. Równy dostęp oznacza przy tym ograniczanie barier terytorialnych,

ekonomicznych, społecznych i funkcjonalnych utrudniających korzystanie z usług oraz uczestnictwo w życiu wspólnoty.

Realizacji celu horyzontalnego służy pięć wzajemnie powiązanych celów strategicznych: poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie spójności i aktywności społecznej; wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zróżnicowanej gospodarki tworzącej trwałe miejsca pracy; ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu; rozwój dostępnej infrastruktury oraz kształtowanie ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania; a także wzmocnienie sprawności zarządzania publicznego, współpracy i rozpoznawalności Miasta i Gminy Młynary.

Regionalny i ponadlokalny kontekst planowania wyznaczają w szczególności dokumenty „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”, „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego” oraz „MOF Elbląga 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego”. Powiązania z obszarem funkcjonalnym Elbląga mają znaczenie dla dostępności rynku pracy, usług ponadlokalnych, transportu i realizacji wspólnych inwestycji. Zachowanie spójności z kierunkami regionalnymi, z uwzględnieniem ich aktualizacji, sprzyja koordynacji działań i wykorzystaniu możliwości współpracy wykraczającej poza granice administracyjne gminy. Szersze odniesienie dla strategii stanowią cele „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030” oraz „Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce”.

Skuteczność strategii będzie zależała od przełożenia jej celów na możliwe do wykonania przedsięwzięcia, odpowiedzialnego planowania finansowego i konsekwentnej współpracy partnerów. System wdrażania powinien łączyć ocenę osiągniętych rezultatów z kontrolą kosztów realizacji i późniejszego utrzymania inwestycji. Monitorowanie postępów oraz okresowa aktualizacja dokumentu umożliwią reagowanie na zmiany demograficzne, gospodarcze i środowiskowe przy zachowaniu długofalowego kierunku rozwoju. Strategia ma służyć codziennym decyzjom samorządu i wspólnym inicjatywom mieszkańców, wzmacniając zdolność Miasta i Gminy Młynary do tworzenia dobrych warunków życia, pracy i aktywności społecznej.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

1.1. Wprowadzenie, rys historyczny, sfera społeczna

Miasto i Gmina Młynary położone są w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie elbląskim, na pograniczu Wysoczyzny Elbląskiej i Równiny Warmińskiej. Gmina graniczy z gminami Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Płoskinia, Wilczęta i Pasłęk. Według „Raportu o stanie gminy Młynary za 2025 rok” jej powierzchnia wynosi 157,11 km². Sieć osadniczą tworzy 29 miejscowości, a podział pomocniczy obejmuje 19 sołectw. Siedzibą władz samorządowych oraz głównym ośrodkiem administracyjnym i usługowym jest miasto Młynary. Miejsko-wiejski charakter gminy łączy funkcje skupione w mieście z rolniczym użytkowaniem terenów wiejskich oraz znacznym udziałem lasów w lokalnym krajobrazie.

Początki Młynar datowane są na 1327 rok. Zgodnie z miejscową tradycją ich powstanie wiąże się z przybyciem osadników z Turynгии, którzy nadali osadzie nad Baudą nazwę Mühlhausen, nawiązującą do miasta pochodzenia. Lokacja na prawie chełmińskim ukształtowała regularny układ przestrzenny z centralnym, kwadratowym rynkiem i ulicami wychodzącymi z jego naroży. Miasto otaczały kamienno-ceglane mury obronne z basztami oraz dwiema bramami. Rozwojowi sprzyjało położenie na przecięciu traktów łączących Elbląg i Frombork z Ornetą i Pieniężnem oraz Braniewo z Pasłękiem.

Dzieje miasta naznaczyły wojny, pożary i zmiany polityczne. W 1628 roku Młynary zostały zajęte i ograbione przez wojska szwedzkie, a od 1807 roku stacjonowały w nich wojska napoleońskie. Pożar w 1871 roku zniszczył między innymi ratusz. Ożywienie gospodarcze przyniosło uruchomienie połączenia kolejowego na trasie Berlin-Królewiec, któremu towarzyszył rozwój młynarstwa i przemysłu drzewnego. Z historią miejscowej wytwórczości związane były również browary i słodownie. Szczególnie dotkliwe straty przyniosła II wojna światowa, podczas której zniszczeniu uległa znaczna część zabudowy. Młynary utraciły wówczas status miasta, odzyskany 1 stycznia 1984 roku.

Powojenny rozwój Młynar przebiegał w warunkach odbudowy oraz kolejnych zmian administracyjnych. Miejscowość należała do powiatu pasłęckiego w województwie olsztyńskim, a po reformie z 1954 roku pełniła funkcję siedziby gromady. W latach 1975-1998 obszar obecnej gminy znajdował się w województwie elbląskim. W 1992 roku miasto i gminę

połączono w jedną jednostkę administracyjną, natomiast od 1999 roku Miasto i Gmina Młynary należą do powiatu elbląskiego w województwie warmińsko-mazurskim. Historyczne doświadczenia oraz zachowane elementy dawnego zagospodarowania stanowią istotny punkt odniesienia dla ochrony lokalnego dziedzictwa i kształtowania przestrzeni publicznych.

Mapa 1. Położenie Gminy Młynary na tle powiatu elbląskiego

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach

Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego wynika przede wszystkim z położenia gminy na styku dwóch jednostek fizycznogeograficznych. Jej zachodnia część obejmuje faliste i pagórkowate tereny morenowe Wysoczyzny Elbląskiej, natomiast część wschodnią zajmuje bardziej wyrównana Równina Warmińska. Rzeźbę terenu ukształtowały procesy związane ze zlodowaceniem północnopolskim oraz późniejsza działalność wód. Charakterystycznym elementem krajobrazu są głęboko wcięte doliny Baudy i jej dopływów, szczególnie wyraźne w strefie przejściowej między wysoczyzną a równiną. W południowo-zachodniej części gminy wysokości przekraczają 172 m n.p.m. Podłoże tworzą głównie gliny zwałowe, piaski, żwiry i iły, uzupełnione w dolinach osadami rzecznyymi i bagiennymi.

Układ terenów rolnych, lasów i dolin rzecznych nadaje gminie charakter rolniczo-leśny. Rolnictwo pozostaje podstawową funkcją obszarów wiejskich, a jego znaczenie wzmacniają

tradycje produkcji zwierzęcej i przetwórstwa rolno-spożywczego. Lasy oraz urozmaicony krajobraz stanowią zasób dla rozwoju rekreacji, edukacji przyrodniczej i turystyki opartej na walorach lokalnych. Ich wykorzystanie powinno uwzględniać ochronę przyrody i krajobrazu, zachowanie ciągłości terenów zielonych oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią.

Gmina położona jest w północnej Polsce, w regionie Pobrzeża Bałtyckiego, gdzie wpływ Morza Bałtyckiego kształtuje lokalne warunki klimatyczne, przejawiające się zmiennością pogody, dużą wilgotnością powietrza oraz występowaniem silnych wiatrów. Zgodnie z regionalizacją rolniczo-klimatyczną Gumińskiego obszar gminy należy do Dzielnicy Wschodniobałtyckiej, charakteryzującej się okresem wegetacyjnym trwającym około 200-208 dni oraz znaczną liczbą dni z przymrozkami. Warunki klimatyczne wykazują lokalne zróżnicowanie związane z rzeźbą terenu, rozmieszczeniem lasów i innych zbiorowisk roślinnych, obecnością wód powierzchniowych oraz podmokłych zagłębień. Przeważająca część obszaru gminy odznacza się dobrymi warunkami przewietrzania, czemu sprzyja występowanie otwartych terenów rolniczych i obszarów wysoczyznowych.

Sieć osadnicza opiera się na mieście Młynary oraz niewielkich miejscowościach wiejskich. Taki układ zwiększa znaczenie powiązań komunikacyjnych między miejscowościami a siedzibą gminy. Relacje drogowe z Elblągiem, Braniewem, Fromborkiem, Pasłękiem i Ornetą umożliwiają mieszkańcom korzystanie z ponadlokalnego rynku pracy oraz usług. Dla spójności gminy istotna jest równocześnie dostępność codziennych dojazdów do szkół, placówek ochrony zdrowia, instytucji kultury i urzędów.

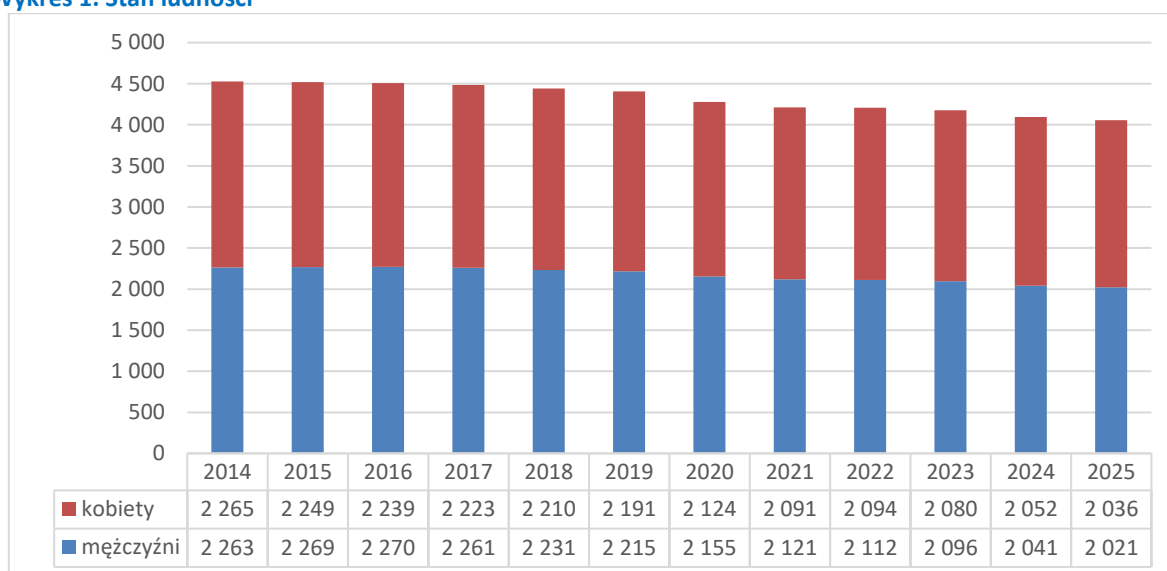
Współczesną sytuację społeczną kształtują przede wszystkim zmniejszanie się liczby mieszkańców oraz zmiany struktury wieku. Z danych GUS przedstawionych w diagnozie wynika, że w latach 2014-2025 liczba ludności spadła z 4528 do 4057 osób, czyli o 10,4%. W tym samym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 923 do 650, natomiast w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 725 do 942. Procesy te wpływają na potrzeby dotyczące edukacji, opieki, ochrony zdrowia i organizacji usług publicznych. Wskazują również na znaczenie warunków sprzyjających pozostawaniu młodych mieszkańców w gminie, zakładaniu rodzin oraz aktywnemu i samodzielnemu życiu osób starszych.

Życie społeczne gminy rozwija się zarówno wokół instytucji zlokalizowanych w Młynarach, jak i inicjatyw podejmowanych w poszczególnych miejscowościach. Placówki oświatowe, instytucje kultury, biblioteka, świetlice wiejskie, organizacje

pozarządowe i ochotnicze straże pożarne tworzą zaplecze lokalnej aktywności. Ich działalność umożliwia podtrzymywanie tradycji, rozwijanie zainteresowań oraz budowanie więzi międzypokoleniowych. W perspektywie strategii na lata 2027-2036 poprawa jakości życia wymaga powiązania tego potencjału społecznego z rozwojem lokalnej gospodarki, dostępnością infrastruktury i usług oraz ochroną zasobów przyrodniczych i historycznych.

Wykres 1. Stan ludności

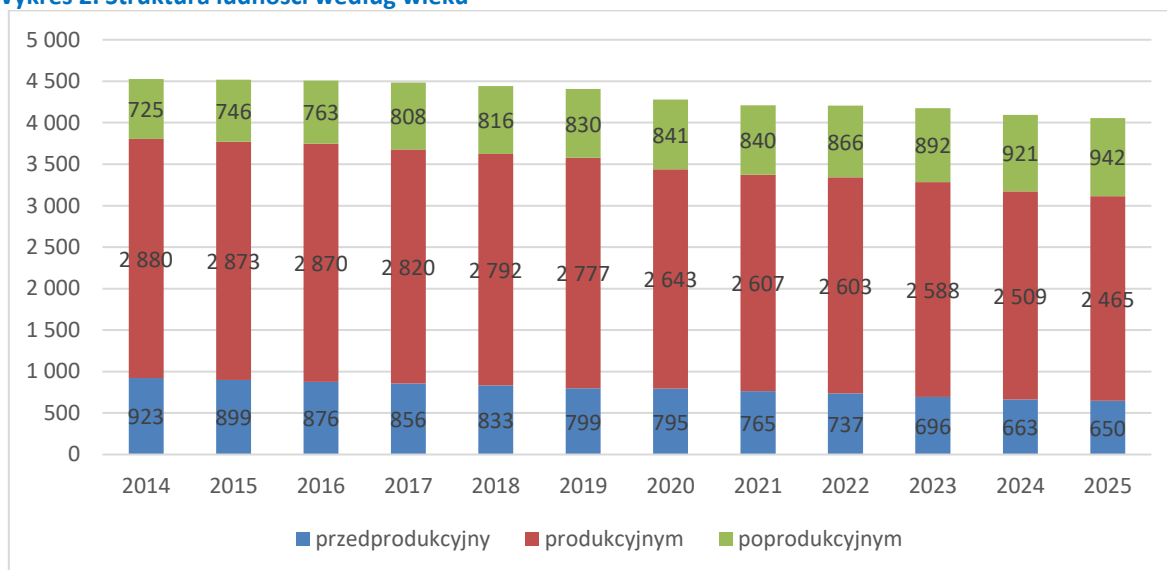
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 471 osób. Systematyczne obniżanie się liczby ludności w całym analizowanym okresie wskazuje na utrwalony charakter procesów depopulacyjnych, stanowiących istotne wyzwanie dla długofalowego rozwoju gminy. Największy roczny ubytek odnotowano między 2019 a 2020 rokiem, kiedy populacja zmniejszyła się o 127 osób, natomiast w ostatnim roku analizy spadek wyniósł 36 osób. Mniejsza skala ostatniej zmiany nie daje jednak podstaw do stwierdzenia trwałego wyhamowania niekorzystnej tendencji. Ubytek ludności dotyczył obu płci w zbliżonym stopniu, przy zachowaniu niemal wyrównanej liczby kobiet i mężczyzn, co oznacza, że zasadniczym problemem pozostaje kurczenie się populacji, a nie zaburzenie jej struktury według płci. Kontynuacja tego procesu może ograniczać lokalne zasoby pracy i popyt na towary oraz usługi, a także zwiększać jednostkowe koszty utrzymania infrastruktury publicznej. W perspektywie strategii na lata 2027-2036 uzasadnia to wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez poprawę warunków mieszkaniowych, dostępności transportowej i jakości usług publicznych oraz wspieranie możliwości zatrudnienia.

Równolegle niezbędne będzie dostosowywanie skali inwestycji do prognozowanej liczby i struktury wieku mieszkańców.

Wykres 2. Struktura ludności według wieku

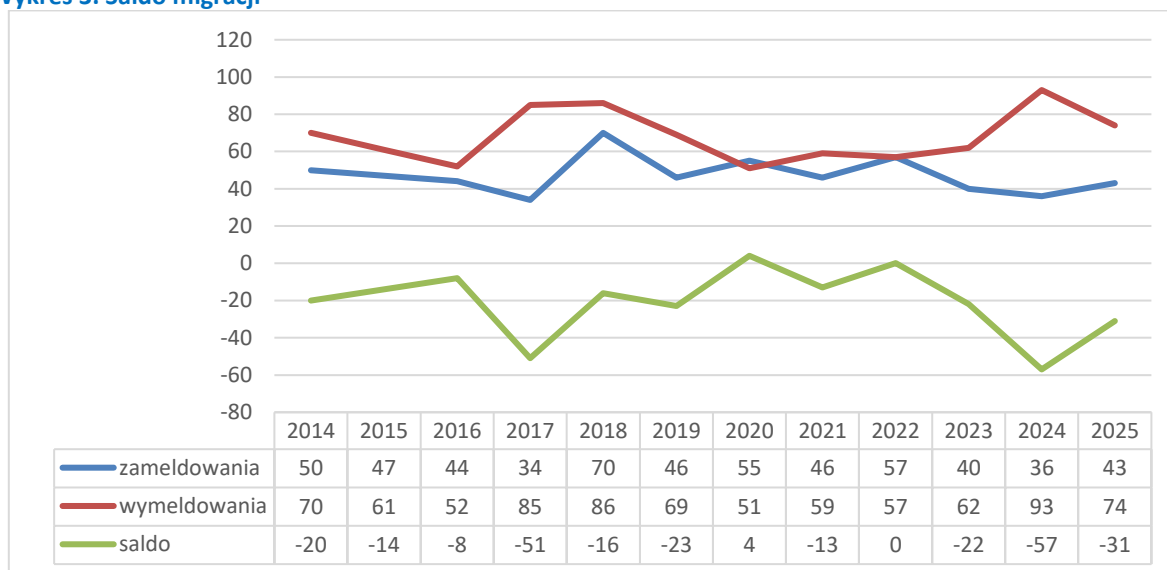

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zmiany struktury wieku mieszkańców wskazują na postępujące starzenie się społeczności oraz osłabienie potencjału zastępowalności pokoleń. Jak zauważono wcześniej, w latach 2014-2025 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 923 do 650, czyli o 29,6%, natomiast liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym spadła z 2880 do 2465, o 14,4%. Jednocześnie populacja w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 725 do 942 osób, a więc o 29,9%, mimo zmniejszania się ogólnej liczby ludności gminy. W rezultacie udział najmłodszej grupy obniżył się z 20,4% do 16,0%, podczas gdy udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z 16,0% do 23,2%. Od 2019 roku liczebność tej ostatniej grupy przewyższa liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, a różnica między nimi systematycznie się powiększa. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w 2025 roku około 38 osób w wieku poprodukcyjnym, wobec około 25 w 2014 roku, co obrazuje rosnące obciążenie demograficzne związane ze starzeniem się ludności. Dla rozwoju gminy oznacza to potrzebę równoległego wzmacniania warunków życia rodzin z dziećmi oraz rozwijania usług odpowiadających potrzebom seniorów, w szczególności opieki środowiskowej, dostępnego transportu i aktywizacji społecznej. Kurczenie się populacji w wieku produkcyjnym może utrudniać pozyskiwanie pracowników i ograniczać rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Planowanie infrastruktury oświatowej, społecznej i rekreacyjnej powinno zatem uwzględniać

zmieniające się potrzeby poszczególnych grup wieku oraz możliwość elastycznego wykorzystania istniejących obiektów.

Wykres 3. Saldo migracji

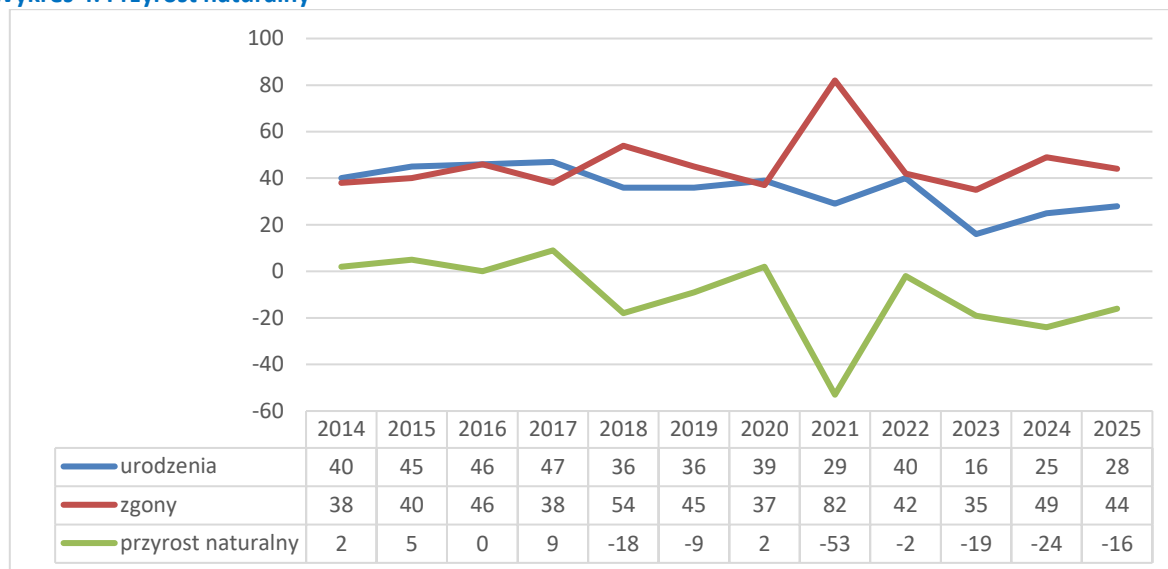

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Przewaga wymeldowań nad zameldowaniami, występująca w dziesięciu spośród dwunastu analizowanych lat, wskazuje na utrzymujące się trudności Gminy Młynary w zatrzymywaniu mieszkańców i równoważeniu odpływu ludności napływem nowych osób. Łączne saldo migracji w latach 2014-2025 wyniosło -251 osób, a jedynymi wyjątkami od ujemnego bilansu były rok 2020, w którym odnotowano niewielką nadwyżkę zameldowań (+4), oraz rok 2022 z saldem zerowym. Najbardziej niekorzystne wyniki wystąpiły w 2024 roku (-57 osób) i w 2017 roku (-51 osób). W 2025 roku saldo poprawiło się do -31 osób dzięki jednoczesnemu wzrostowi liczby zameldowań z 36 do 43 oraz spadkowi liczby wymeldowań z 93 do 74, jednak skala odpływu nadal wyraźnie przewyższała napływ. Migracje pozostają zatem istotnym czynnikiem osłabiającym potencjał ludnościowy gminy, a dotychczasowe okresy poprawy nie przyniosły trwałego odwrócenia tej tendencji. W kontekście polityki rozwoju szczególnego znaczenia nabiera tworzenie warunków sprzyjających pozostawianiu mieszkańców oraz osiedlaniu się nowych gospodarstw domowych, obejmujących dostępność mieszkań, jakość usług dla rodzin i sprawne połączenia z ponadlokalnymi rynkami pracy. Skuteczne ukierunkowanie tych działań wymaga dodatkowo rozpoznania wieku osób migrujących, kierunków przeprowadzek i powodów zmiany miejsca zamieszkania, ponieważ sam bilans meldunkowy nie pozwala ustalić, które grupy mieszkańców najczęściej opuszczają gminę ani jakie czynniki decydują o ich wyjeździe.

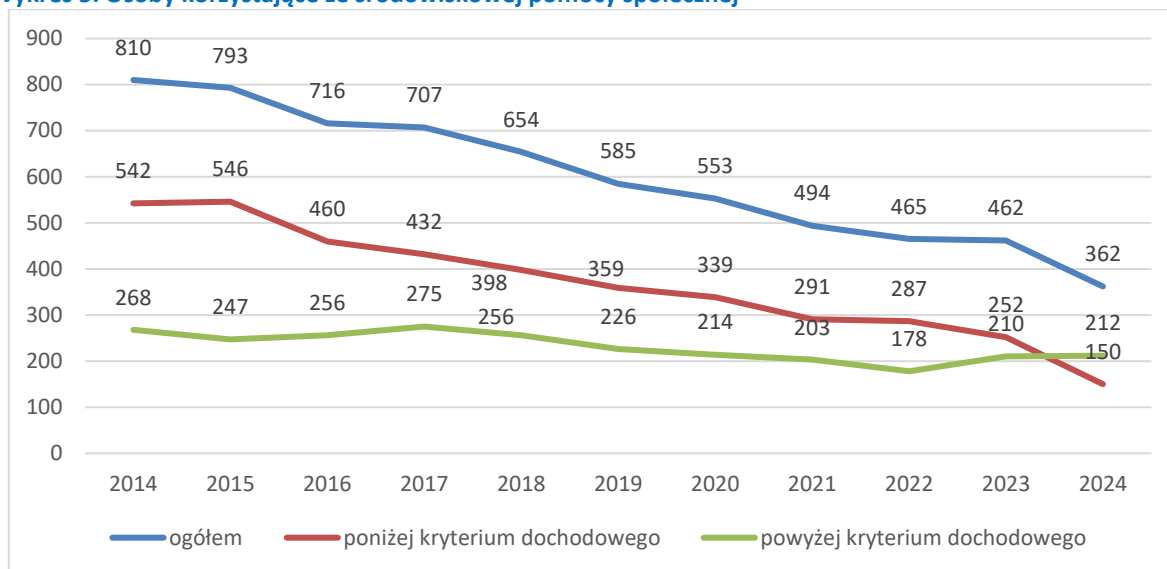
Wykres 4. Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Bilans urodzeń i zgonów wskazuje na osłabienie zdolności do naturalnego odtwarzania populacji. W latach 2014-2017 przyrost naturalny pozostawał nieujemny, natomiast od 2018 roku, z wyjątkiem niewielkiej nadwyżki urodzeń w 2020 roku, odnotowywano ubytek naturalny ludności. Łącznie w całym okresie 2014-2025 liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń o 123 osoby. Szczególnie niekorzystny był rok 2021, kiedy przy 29 urodzeniach zarejestrowano 82 zgony, uzyskując saldo -53 osób. Problem nie ogranicza się jednak do tego wyjątkowego wzrostu umieralności, ponieważ również w kolejnych latach liczba urodzeń nie równoważyła liczby zgonów. Istotnym sygnałem jest obniżenie liczby urodzeń z 40-47 rocznie w latach 2014-2017 do 16-28 w latach 2023-2025. Wzrost z 16 urodzeń w 2023 roku do 28 w 2025 roku przyniósł częściową poprawę, lecz przy 44 zgonach przyrost naturalny nadal wynosił -16 osób. W połączeniu z przeważnie ujemnym saldem migracji oznacza to oddziaływanie dwóch czynników zmniejszających potencjał demograficzny gminy. Odpowiedź strategiczna powinna obejmować poprawę warunków zakładania i rozwoju rodzin, w tym dostępności mieszkań, opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz usług ułatwiających łączenie rodzicielstwa z pracą zawodową. Równocześnie niższa liczba urodzeń wymaga uwzględnienia przyszłych zmian zapotrzebowania na wychowanie przedszkolne i edukację szkolną. Interpretując te wyniki, należy pamiętać, że spadek liczby urodzeń może wynikać zarówno ze zmian zachowań prokreacyjnych, jak i zmniejszania się liczby osób w wieku zakładania rodziny.

Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

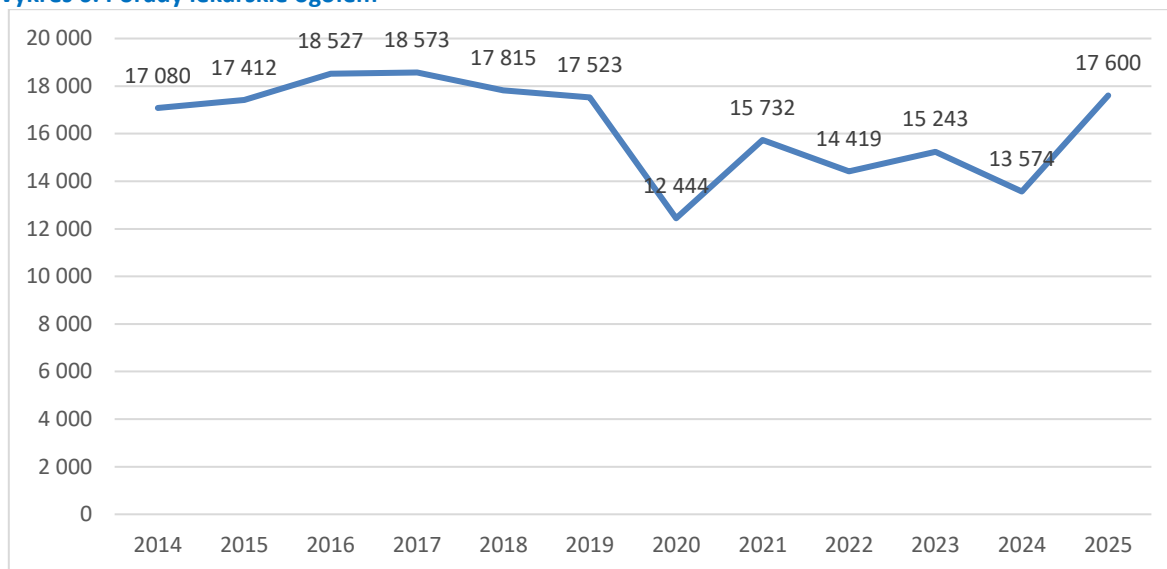

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wyraźnie zmniejszył się natomiast zasięg środowiskowej pomocy społecznej, jednak zmianie tej towarzyszyło rosnące znaczenie wsparcia osób pozostających powyżej kryterium dochodowego. W latach 2014-2023 liczba korzystających z pomocy spadła z 810 do 462 osób, czyli o 43,0%, przy czym znacznie większą redukcję odnotowano w grupie poniżej kryterium dochodowego, z 542 do 252 osób, o 53,5%, niż wśród osób powyżej tego progu, z 268 do 210 osób, o 21,6%. W rezultacie udział tej drugiej grupy w ogólnej liczbie korzystających zwiększył się z 33,1% do 45,5%. Na uwagę zasługuje końcowy okres analizy: między 2022 a 2023 rokiem liczba beneficjentów ogółem zmniejszyła się zaledwie o 3 osoby, ponieważ spadkowi liczby osób poniżej kryterium dochodowego towarzyszył wzrost liczby korzystających powyżej tego progu ze 178 do 210 osób. Oznacza to niemal całkowite zahamowanie wcześniejszej tendencji spadkowej oraz zmianę struktury odbiorców wsparcia. Wyników tych nie należy utożsamiać bezpośrednio ze skalą ograniczenia ubóstwa, gdyż na liczbę korzystających wpływają również zasady kwalifikowania do pomocy, poziom kryteriów dochodowych i zmiany demograficzne. Dla polityki rozwoju gminy istotne jest zatem rozpoznawanie potrzeb wykraczających poza niedostatek dochodów, związanych m.in. z niesamodzielnością, niepełnosprawnością i trudnościami w funkcjonowaniu rodzin. Wobec postępującego starzenia się mieszkańców uzasadnione jest rozwijanie usług opiekuńczych, poradnictwa i pracy socjalnej oraz ocenianie skuteczności pomocy przez poprawę samodzielności i warunków życia jej odbiorców.

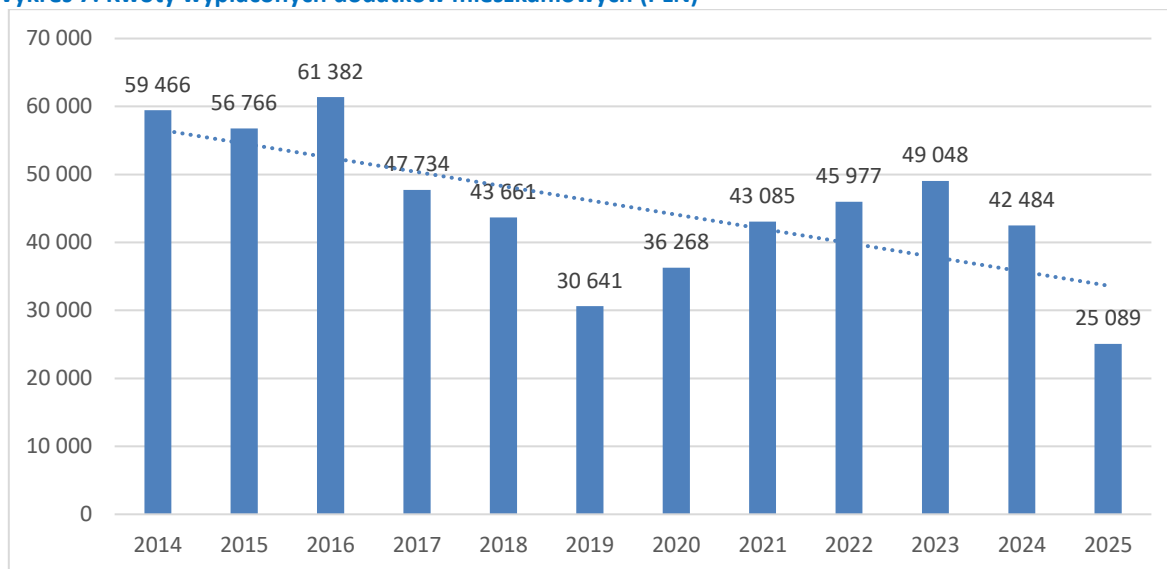
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba porad lekarskich udzielonych w Gminie Młynary wykazywała znaczne wahania, a wzrost odnotowany w 2025 roku przywrócił skalę świadczeń do poziomu zbliżonego do lat 2014-2019. W pierwszej części analizowanego okresu udzielano rocznie od około 17,1 tys. Do 18,6 tys. porad, natomiast w 2020 roku ich liczba spadła do 12 444, czyli o 29,0% względem roku poprzedniego. W latach 2021-2024 nie nastąpiła trwała odbudowa wcześniejszego poziomu świadczeń, a ich liczba zmieniała się od 13 574 do 15 732. Wyraźne odbicie przyniósł dopiero rok 2025, w którym zarejestrowano 17 600 porad, o 4026 więcej niż rok wcześniej, co oznacza wzrost o 29,7%. Przy jednoczesnym zmniejszaniu się populacji gminy liczba porad w przeliczeniu na mieszkańca zwiększyła się z około 3,8 w 2014 roku do 4,3 w 2025 roku. Wskazuje to, że spadkowi liczby ludności nie musi towarzyszyć ograniczenie zapotrzebowania na świadczenia zdrowotne, szczególnie w warunkach starzenia się społeczności. Sam wzrost liczby porad nie przesądza jednak o poprawie dostępności opieki ani o pogorszeniu stanu zdrowia mieszkańców, ponieważ może odzwierciedlać zarówno zmiany potrzeb zdrowotnych, jak i możliwości organizacyjnych placówek. Z punktu widzenia rozwoju gminy istotne będzie zapewnienie stabilnej dostępności lokalnej opieki medycznej, wspieranie profilaktyki oraz ograniczanie barier transportowych dla mieszkańców terenów wiejskich i osób starszych. Planowanie działań w tym obszarze warto oprzeć również na informacjach o czasie oczekiwania na wizytę, dostępności personelu i zakresie oferowanych świadczeń.

Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)

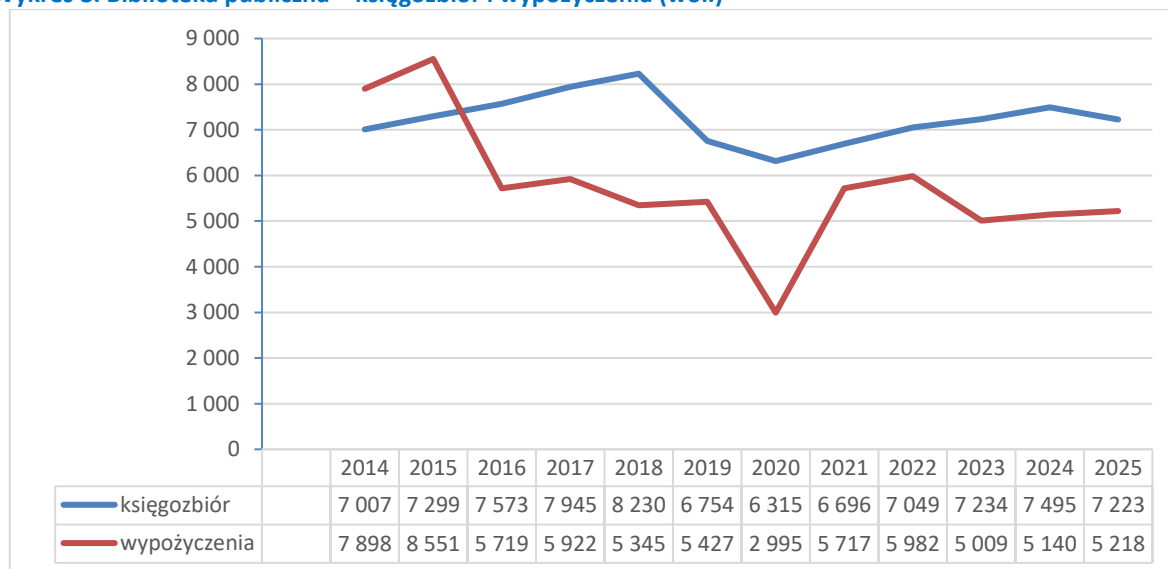

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wydatki na dodatki mieszkaniowe wykazywały długookresową tendencję spadkową, choć jej przebieg był nierównomierny. W 2025 roku wypłacono 25 089 zł, wobec 59 466 zł w 2014 roku, co oznacza nominalne zmniejszenie kwoty wsparcia o 57,8%. Najwyższą wartość odnotowano w 2016 roku, kiedy wypłaty osiągnęły 61 382 zł, po czym nastąpił ich spadek do 30 641 zł w 2019 roku. Kolejne cztery lata przyniosły stopniowy wzrost do 49 048 zł w 2023 roku, wskazujący na okresowe zwiększenie skali finansowej udzielanej pomocy. Tendencja ta odwróciła się w latach 2024-2025, a w ostatnim roku analizy wypłaty zmniejszyły się o 40,9%, osiągając najniższy poziom w całym badanym okresie. Tak znaczne ograniczenie wydatków wymaga ostrożnej interpretacji: bez danych o liczbie gospodarstw korzystających ze świadczenia, przeciętnej wysokości dodatku i okresie jego pobierania nie można uznać go za jednoznaczny dowód poprawy sytuacji materialnej mieszkańców. Z perspektywy rozwoju gminy istotne jest monitorowanie zdolności gospodarstw domowych do pokrywania kosztów utrzymania mieszkań, zwłaszcza wśród osób starszych, samotnych i o niskich dochodach. Polityka mieszkaniowa powinna łączyć dostępność pomocy finansowej z działaniami ograniczającymi koszty eksploatacyjne lokali, w szczególności poprawą efektywności energetycznej budynków.

Wykres 8. Biblioteka publiczna – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)

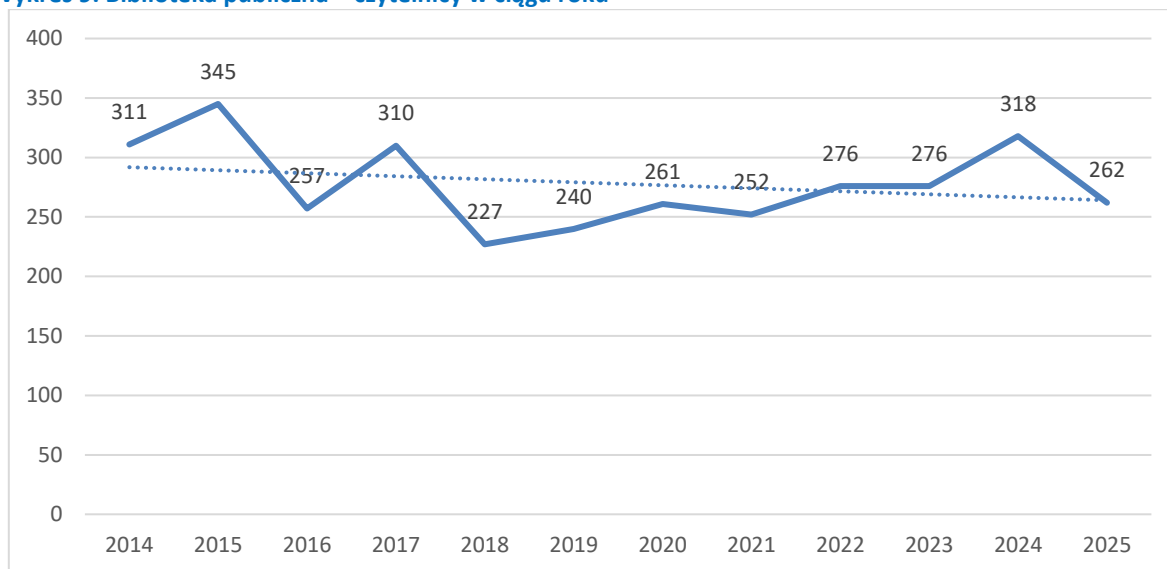

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zestawienie wielkości księgozbioru i liczby wypożyczeń w bibliotece publicznej Gminy Młynary pokazuje, że utrzymaniu zasobów bibliotecznych na poziomie zbliżonym do początku analizowanego okresu towarzyszyło wyraźne ograniczenie ich wykorzystania. W 2025 roku księgozbiór liczył 7223 woluminy, o 3,1% więcej niż w 2014 roku, natomiast liczba wypożyczeń zmniejszyła się w tym czasie z 7898 do 5218, czyli o 33,9%. Rozbieżność ta była widoczna już w latach 2015-2018, kiedy powiększaniu zbiorów towarzyszył spadek wypożyczeń, co wskazuje, że sama rozbudowa zasobów nie zapewnia wzrostu zainteresowania ofertą. Najniższy poziom aktywności odnotowano w 2020 roku, gdy wypożyczono 2995 woluminów. Późniejsze odbicie nie przyniosło trwałego powrotu do wcześniejszych wartości, choć w latach 2024-2025 nastąpił niewielki wzrost wypożyczeń. W przeliczeniu na jeden wolumin księgozbioru liczba wypożyczeń obniżyła się z około 1,13 w 2014 roku do 0,72 w 2025 roku. Dla lokalnej polityki kulturalnej oznacza to potrzebę położenia większego nacisku na aktualność i atrakcyjność zbiorów, rozpoznawanie preferencji czytelników oraz ułatwianie dostępu do usług bibliotecznych, także mieszkańcom terenów wiejskich. Znaczenie mają również współpraca ze szkołą, działania międzypokoleniowe i rozwój oferty cyfrowej. Jednocześnie spadku tradycyjnych wypożyczeń nie należy utożsamiać z proporcjonalnym ograniczeniem społecznej roli biblioteki, ponieważ wykres nie obejmuje korzystania z zasobów elektronicznych, udziału w wydarzeniach ani innych form działalności edukacyjnej i integracyjnej.

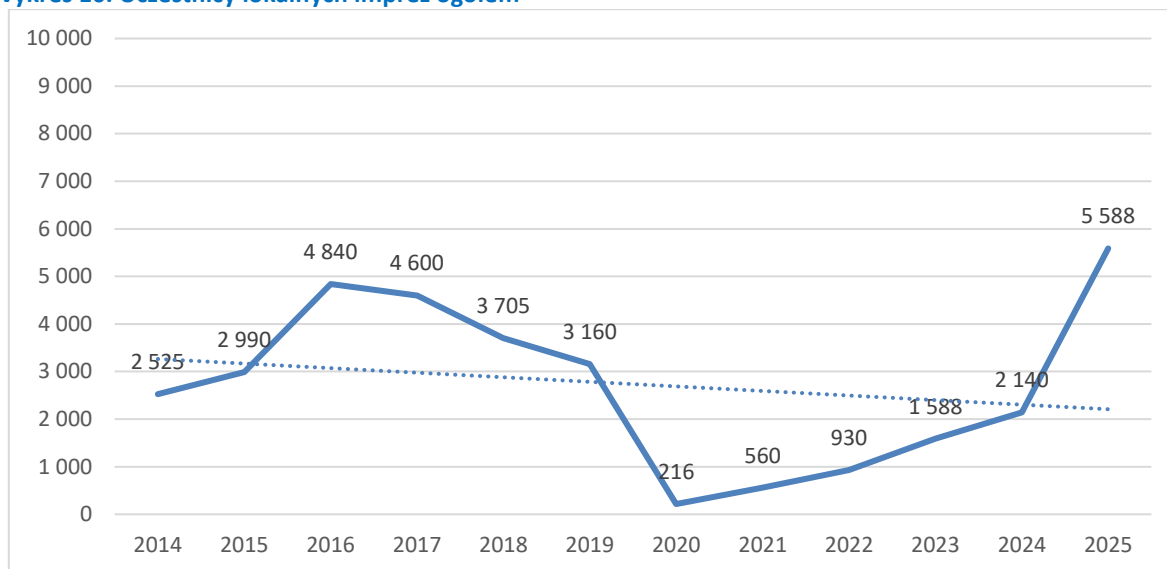
Wykres 9. Biblioteka publiczna – czytelnicy w ciągu roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba czytelników biblioteki publicznej charakteryzowała się znaczną zmiennością, a widoczna tendencja spadkowa nie oznaczała równomiernego ograniczania zainteresowania usługami bibliotecznymi. W latach 2014-2025 liczba czytelników zmniejszyła się z 311 do 262 osób, czyli o 15,8%, przy najwyższej wartości wynoszącej 345 osób w 2015 roku i najniższej, 227 osób, w 2018 roku. Po tym minimum następowała, z niewielkim spadkiem w 2021 roku, stopniowa odbudowa grona odbiorców, które w 2024 roku osiągnęło 318 osób, przekraczając poziom z początku analizowanego okresu. Spadek o 56 czytelników w 2025 roku, odpowiadający 17,6%, przerwał tę poprawę i wskazuje na potrzebę rozpoznania przyczyn rezygnacji z korzystania z biblioteki. W zestawieniu z poprzednim wykresem uwagę zwraca fakt, że mimo zmniejszenia liczby czytelników liczba wypożyczeń w ostatnim roku wzrosła, a ich przeciętna liczba na czytelnika zwiększyła się z około 16 do 20. Oznacza to intensywniejsze korzystanie ze zbiorów przez mniejsze grono odbiorców. Wyzwaniem dla gminy jest zatem poszerzanie zasięgu usług bibliecznych przy utrzymaniu zaangażowania dotychczasowych użytkowników. Służyć temu mogą dostosowanie godzin otwarcia i oferty do potrzeb różnych grup wieku, współpraca z placówkami oświatowymi i świetlicami wiejskimi oraz ułatwienia w zamawianiu i odbiorze książek. Ocenę rezultatów warto oprzeć zarówno na liczbie aktywnych czytelników, jak i trwałości ich uczestnictwa, uwzględniając przy tym zmniejszającą się populację gminy.

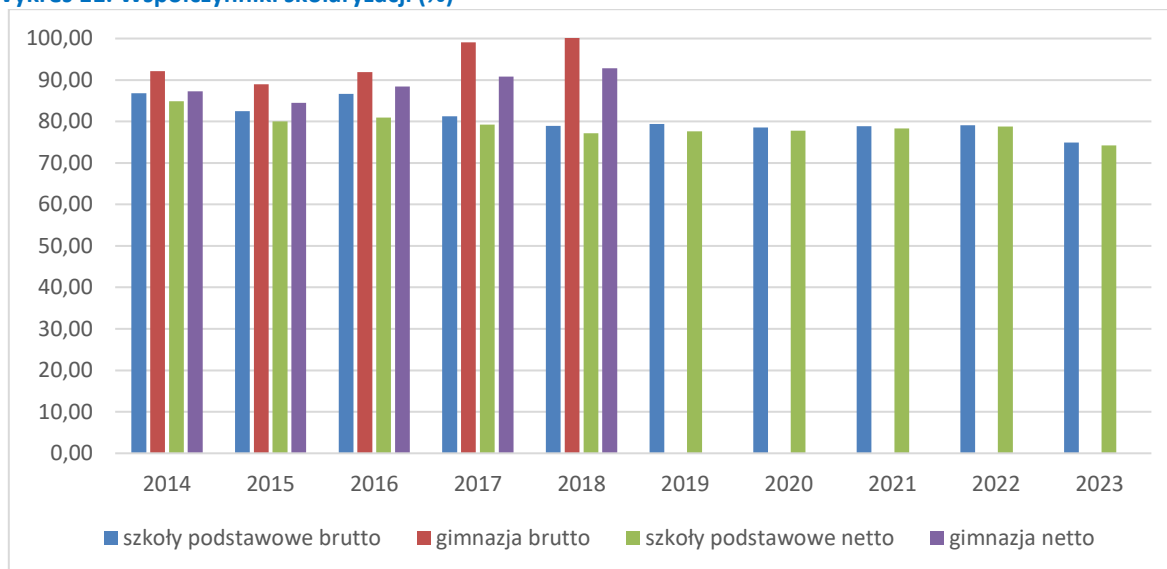
Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2025 roku uczestnictwo w lokalnych imprezach w Gminie Młynary osiągnęło najwyższy poziom w całym analizowanym okresie, wynosząc 5588 uczestników. Oznacza to wzrost o 161,1% względem 2024 roku oraz przekroczenie o 15,5% wcześniejszego maksimum z 2016 roku, kiedy odnotowano 4840 uczestników. Tak wyraźne ożywienie poprzedził okres znacznych wahań frekwencji: po wzroście w latach 2014-2016 następował stopniowy spadek do 3160 uczestników w 2019 roku, a następnie gwałtowne załamanie do 216 w 2020 roku. Od 2021 roku liczba uczestników zwiększała się nieprzerwanie, przy czym dopiero wynik z 2025 roku pozwolił przekroczyć wszystkie wcześniejsze wartości. Widoczna na wykresie spadkowa linia trendu jest więc silnie kształtowana przez lata niskiej frekwencji i nie odzwierciedla ożywienia w końcowej części okresu. W kontekście rozwoju gminy rosnące uczestnictwo wzmacnia znaczenie lokalnych wydarzeń jako narzędzia integracji społecznej, podtrzymywania tradycji i budowania więzi z miejscem zamieszkania. Wysoka frekwencja, osiągnięta pomimo zmniejszającej się liczby mieszkańców, podkreśla potencjał imprez do skupiania odbiorców wokół wspólnych aktywności. Tworzy to korzystne warunki do rozwijania współpracy instytucji kultury, organizacji społecznych i sołectw oraz wzmacniania rozpoznawalności Młynar poprzez wydarzenia lokalne. Liczbę uczestników należy przy tym rozumieć jako łączną frekwencję na imprezach, a nie liczbę unikalnych osób korzystających z oferty.

Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynniki skolaryzacji wskazują na zmniejszenie relacji liczby uczniów szkół podstawowych działających w Gminie Młynary do liczby mieszkańców w wieku odpowiadającym temu etapowi edukacji. W latach 2014-2023 współczynnik brutto obniżył się z około 87% do 75%, natomiast netto z około 85% do 74%. Po okresie względnej stabilizacji w latach 2018-2022, kiedy oba wskaźniki utrzymywały się w granicach 77-79%, w 2023 roku nastąpił ich spadek do najniższych wartości w analizowanym okresie. Niewielka różnica między współczynnikiem brutto i netto w ostatnich latach oznacza, że zdecydowana większość uczniów lokalnych szkół podstawowych mieściła się w wieku przewidzianym dla tego poziomu kształcenia. Utrzymywanie się wskaźników poniżej 100% nie oznacza, że pozostałe dzieci nie realizowały obowiązku szkolnego, ponieważ nauka może odbywać się poza granicami gminy. Odmienne przedstawiała się sytuacja gimnazjów, dla których w latach 2014-2018 współczynnik brutto wzrósł z około 92% do 100%, a netto z około 87% do 93%; zakończenie tej serii wiąże się z wygaszaniem tego typu szkół w ramach reformy oświaty. Dla rozwoju gminy spadek skolaryzacji w szkołach podstawowych, występujący równolegle ze zmniejszaniem się liczby dzieci, oznacza presję na efektywne wykorzystanie infrastruktury i zasobów kadrowych oświaty. Wzmacnia to znaczenie jakości nauczania, atrakcyjnych zajęć dodatkowych, opieki świetlicowej i dogodnego dowozu jako elementów budujących pozycję lokalnej szkoły oraz atrakcyjność gminy dla rodzin z dziećmi.

1.2. Sfera gospodarcza

Gospodarka Miasta i Gminy Młynary opiera się na działalności rolniczej, leśnictwie, przetwórstwie przemysłowym, budownictwie oraz handlu i usługach. W strukturze lokalnej przedsiębiorczości dominują mikroprzedsiębiorstwa, które tworzą podstawę codziennej obsługi mieszkańców i stanowią istotne źródło zatrudnienia oraz samozatrudnienia. Uzupełniają je zakłady produkcyjne wykorzystujące między innymi surowce rolne i drewno. Takie zróżnicowanie działalności sprzyja powstawaniu powiązań między gospodarstwami rolnymi, przetwórcami i usługodawcami, tworząc podstawy do wzmacniania lokalnego obiegu gospodarczego.

Istotną rolę w gospodarce gminy odgrywa przetwórstwo rolno-spożywcze, reprezentowane przede wszystkim przez oddział Spółdzielczej Mleczarni SPOMLEK w Młynarach. Obecność zakładu mleczarskiego stanowi ważne zaplecze dla produkcji rolnej i współpracy z dostawcami surowca. Lokalną działalność wytwórczą reprezentuje również Zakład Produkcji Tektury i Opakowań Arkadiusz Cebula, a z tradycjami gospodarczymi gminy związana jest Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. Przemysł drzewny i działalność tartaczna wykorzystują zasoby oraz doświadczenia wynikające z rolniczo-leśnego charakteru obszaru.

Rolnictwo pozostaje jednym z głównych obszarów potencjału gospodarczego gminy. Kierunki jego rozwoju obejmują podnoszenie jakości produkcji, wzmacnianie współpracy z przetwórstwem oraz zwiększanie udziału produktów lokalnych w sprzedaży bezpośredniej i ofercie turystycznej. Możliwości różnicowania dochodów gospodarstw wiążą się również z rolnictwem ekologicznym, agroturystyką i działalnością edukacyjną. Łączenie tych funkcji może zwiększać wartość produktów i usług powstających na terenie gminy, przy zachowaniu jej walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Na warunki prowadzenia działalności gospodarczej wpływają położenie Młynar względem Elbląga i Braniewa oraz dostęp do regionalnego układu transportowego. Tereny inwestycyjne zlokalizowane w mieście mają powiązania z drogami wojewódzkimi, a ich atutami są bliskość drogi ekspresowej i infrastruktury kolejowej. Zaplecze wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne i telekomunikacyjne tworzy podstawy do lokalizacji działalności usługowej i produkcyjnej. Znaczenie tych uwarunkowań dla rozwoju

gospodarczego zależy od dopasowania przeznaczenia oraz uzbrojenia poszczególnych terenów do potrzeb planowanych przedsięwzięć.

Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej gminy wymaga połączenia przygotowania terenów z przejrzystą informacją o ofercie nieruchomości i sprawną obsługą przedsiębiorców. Ważne są czytelne procedury, pomoc w kontaktach z gestorami infrastruktury oraz współpraca samorządu z lokalnymi podmiotami gospodarczymi. W kontekście zmniejszającej się liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym szczególnego znaczenia nabierają rozwój kompetencji zawodowych, aktywizacja osób pozostających bez pracy i poprawa dostępności dojazdów. Działania te powinny wspierać zarówno pozyskiwanie nowych inwestycji, jak i rozwój przedsiębiorstw już związanych z gminą.

Uzupełniającym kierunkiem rozwoju gospodarczego jest turystyka oparta na krajobrazie, dziedzictwie kulturowym i wypoczynku na terenach wiejskich. Lasy, doliny rzeczne i niewielkie miejscowości stwarzają warunki do turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Przykładem wykorzystania lokalnych zasobów jest „Ziołowy Dzbaneł” w Sąpach, łączący agroturystykę z ofertą związaną z zielarstwem, ogrodnictwem i tradycjami wiejskimi. Takie przedsięwzięcia pozwalają rozwijać usługi oparte na bezpośrednim kontakcie z przyrodą, lokalną żywnością i praktycznym poznawaniem dziedzictwa wsi.

Ofertę aktywnego wypoczynku uzupełnia ścieżka dydaktyczno-ekologiczna prowadząca z Młynar przez rzekę Gardynę i tereny leśne do Kraskowa, o długości około 4,6 km. Jej wyposażenie w tablice informacyjne i miejsca odpoczynku łączy funkcje rekreacyjne z edukacją przyrodniczą. Zaplecze sportowe obejmuje kompleks „Orlik” przy stadionie piłkarskim oraz siłownię plenerową w parku „Majowy Gaj”, a także pumtrack i alejki spacerowe w Parku za Młynem. Obiekty te służą przede wszystkim mieszkańcom, a jednocześnie wzbogacają warunki pobytu osób odwiedzających gminę. W sezonie wiosennym i letnim mieszkańcy mogą korzystać z tężni solankowej zlokalizowanej w Parku Za Młynem.

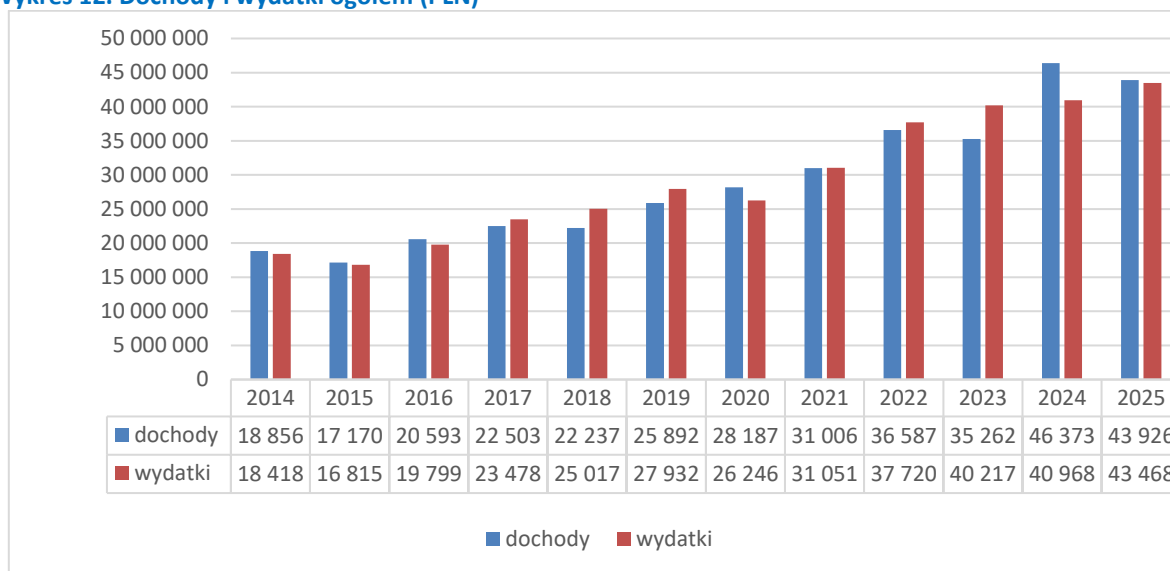
Ważnym składnikiem potencjału turystycznego są zabytki architektury sakralnej i pozostałości dawnej działalności gospodarczej. Należą do nich kościoł pw. św. Piotra Apostoła w Młynarach o średniowiecznej genezie, kościoł pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Młynarach i Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Błudowie, kaplica cmentarna w Młynarach oraz pozostałości młyna wodnego. Krajobraz kulturowy uzupełnia XIX-wieczny kościół poewangelicki w Zastawnie, obecnie pw. Najświętszego Serca Pana

Jezusa. Zachowanie tych obiektów i ich otoczenia ma znaczenie dla tożsamości lokalnej oraz rozwoju oferty poznawczej gminy.

Z rozpoznawalnością Młynar związane są także tradycje organizacji wydarzeń kulturalnych, w tym Ogólnopolskiego Przeglądu Kultury Mniejszości Narodowych „Integracje”, pleneru plastycznego „Blżej Natury”. Wydarzenia artystyczne mogą wspierać miejscową gastronomię, handel i usługi noclegowe, a także tworzyć okazję do prezentowania lokalnych produktów. Powiązanie działalności kulturalnej z ofertą gospodarstw agroturystycznych, rekreacją i dziedzictwem historycznym stanowi kierunek rozwoju turystyki, który może przynosić korzyści zarówno przedsiębiorcom, jak i społeczności lokalnej.

Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)

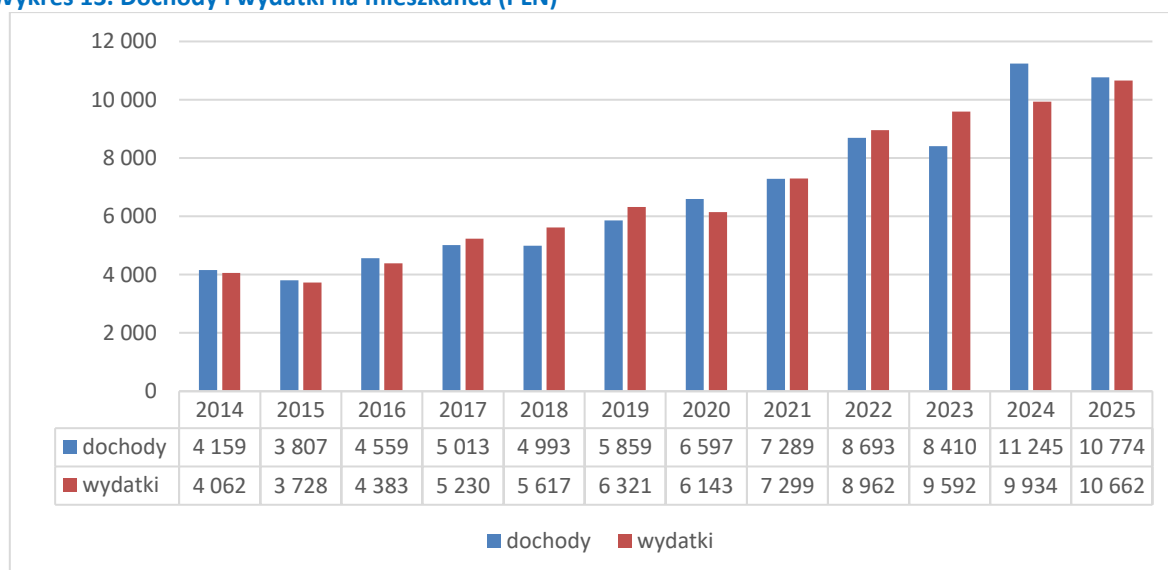
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Skala budżetu Gminy Młynary znacząco zwiększyła się w latach 2014-2025: dochody wzrosły z około 18,86 mln zł do 43,93 mln zł, czyli nominalnie o 133%, a wydatki z 18,42 mln zł do 43,47 mln zł, o 136%. Nieco szybszy wzrost wydatków wskazuje na rosnące potrzeby finansowania zadań samorządowych, przy czym zwiększenia wartości budżetu nie należy utożsamiać z proporcjonalnym wzrostem jego siły nabywczej. Relacja dochodów do wydatków zmieniała się w poszczególnych latach, a największe różnice wystąpiły pod koniec analizowanego okresu. W 2023 roku wydatki przewyższyły dochody o około 4,96 mln zł, natomiast w 2024 roku osiągnięto nadwyżkę około 5,41 mln zł, przy rekordowych dochodach wynoszących 46,37 mln zł. W 2025 roku dochody obniżyły się o 5,3%, a wydatki wzrosły o 6,1%, co ograniczyło nadwyżkę do około 0,46 mln zł. Budżet pozostał zatem dodatni, lecz różnica między dochodami a wydatkami była znacznie mniejsza niż rok wcześniej.

Tak duże wahania rocznych wyników podkreślają znaczenie wieloletniego planowania finansowego oraz dostosowania harmonogramów przedsięwzięć do dostępności środków. W perspektywie strategii na lata 2027-2036 większa skala budżetu stanowi istotne zaplecze realizacji zadań rozwojowych, jednak utrzymanie zdolności do ich finansowania wymaga równoważenia nowych inwestycji z kosztami funkcjonowania usług publicznych i utrzymania istniejącej infrastruktury. Szczęgólnego znaczenia nabiera wzmacnianie stabilnych źródeł dochodów oraz zachowanie rezerw pozwalających reagować na zmienność wpływów budżetowych.

Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)

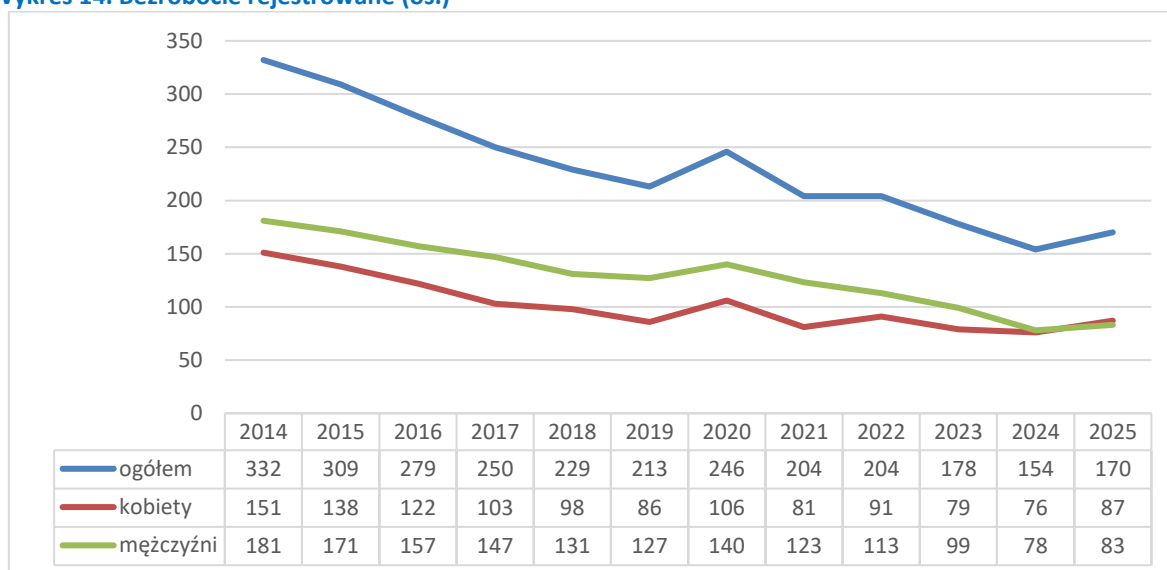
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W przeliczeniu na mieszkańca dochody budżetowe wzrosły w latach 2014-2025 z 4159 zł do 10 774 zł, a wydatki z 4062 zł do 10 662 zł, co oznacza nominalny wzrost odpowiednio o 159,1% i 162,5%. Dynamika obu wskaźników była wyższa niż wzrost dochodów i wydatków ogółem, ponieważ zwiększeniu skali budżetu towarzyszyło zmniejszanie się liczby mieszkańców. Rosnące wartości na osobę odzwierciedlają zatem zarówno większe przepływy finansowe samorządu, jak i rozłożenie ich na mniejszą populację, a nie wyłącznie poprawę możliwości zaspokajania potrzeb społecznych. Po spadku w 2015 roku wydatki na mieszkańca zwiększały się niemal nieprzerwanie, osiągając najwyższy poziom w 2025 roku. Dochody cechowała większa zmienność: ich maksimum przypadło na 2024 rok i wyniosło 11 245 zł, po czym nastąpiło obniżenie o 4,2%. Jednoczesny wzrost wydatków o 7,3% w 2025 roku ograniczył nadwyżkę dochodów nad wydatkami z 1311 zł do 112 zł na mieszkańca. Z kolei w 2023 roku relacja była odwrotna, a wydatki przewyższały dochody o 1182 zł na osobę.

Wahania te podkreślają potrzebę zachowania ciągłości finansowania usług publicznych przy zmieniającej się wysokości wpływów. Dla strategii rozwoju istotne jest efektywne wykorzystanie rosnących nakładów, zwłaszcza że utrzymanie infrastruktury i podstawowej oferty usługowej generuje koszty, które nie maleją proporcjonalnie do ubytku ludności. Uzasadnia to dostosowywanie przedsięwzięć do potrzeb mieszkańców, ograniczanie kosztów eksploatacyjnych obiektów oraz uwzględnianie długoterminowych zobowiązań związanych z każdą nową inwestycją.

Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.)

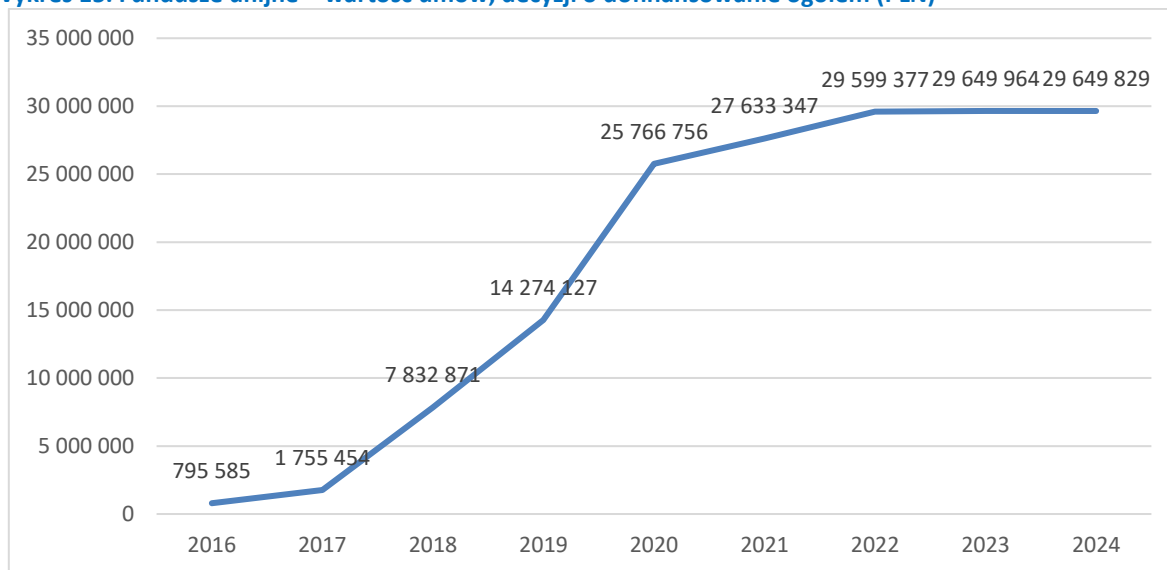

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2025 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Młynary zmniejszyła się z 332 do 170 osób, czyli o 48,8%, wskazując na wyraźne ograniczenie skali bezrobocia rejestrowanego. Tendencja spadkowa została przerwana w 2020 roku wzrostem do 246 osób, po którym nastąpiło ponowne zmniejszenie liczby bezrobotnych do najniższego poziomu w 2024 roku, wynoszącego 154 osoby. W 2025 roku odnotowano jednak wzrost o 16 osób, czyli o 10,4%, co pokazuje, że wcześniejsza poprawa nie miała trwałego, jednokierunkowego przebiegu. W całym analizowanym okresie liczba bezrobotnych mężczyzn spadła ze 181 do 83 osób, o 54,1%, natomiast kobiet ze 151 do 87 osób, o 42,4%. Szybsze ograniczanie bezrobocia wśród mężczyzn doprowadziło do stopniowego wyrównania struktury według płci, a w 2025 roku kobiety po raz pierwszy w badanym okresie stanowiły nieznaczną większość zarejestrowanych bezrobotnych. Długookresowy spadek liczby osób pozostających w rejestrach jest korzystny z punktu widzenia ograniczania wykluczenia zawodowego, jednak zachodził równolegle ze zmniejszaniem się populacji w wieku

produkcyjnym, dlatego nie można utożsamiać go wyłącznie ze wzrostem zatrudnienia. Dla rozwoju gminy znaczenie ma zarówno wspieranie tworzenia i utrzymania miejsc pracy, jak i ułatwianie mieszkańcom dostępu do zatrudnienia poza jej granicami. Wzrost bezrobocia w ostatnim roku wzmacnia zasadność działań obejmujących podnoszenie kwalifikacji, współpracę z pracodawcami, dostępny transport oraz usługi opiekuńcze ułatwiające łączenie aktywności zawodowej z obowiązkami rodzinnymi.

Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)

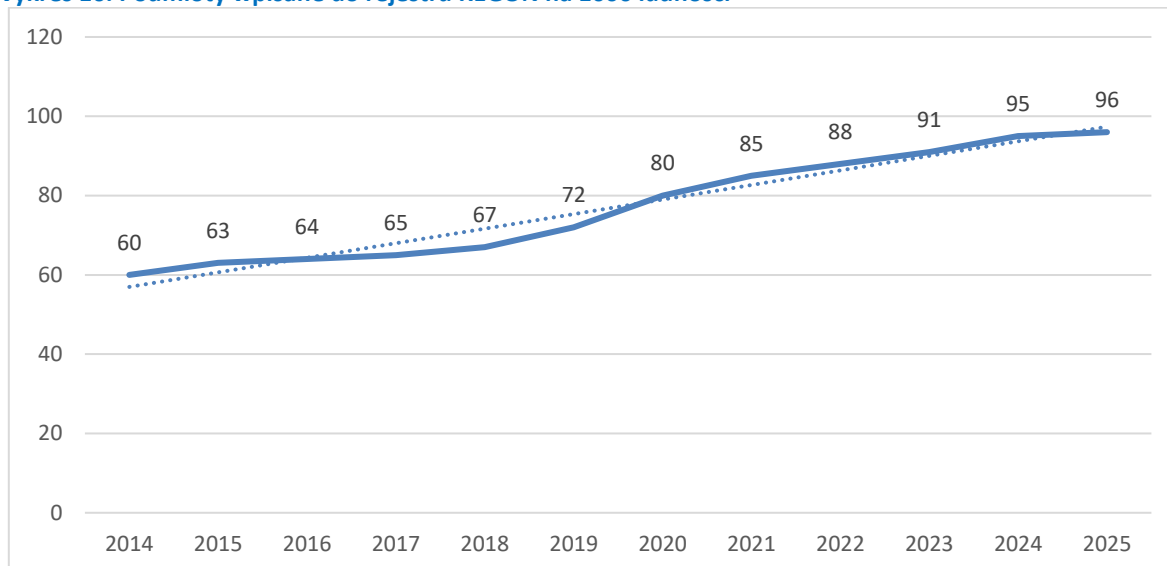
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartość umów i decyzji o dofinansowanie ze środków unijnych wykazywana dla gminy zwiększyła się z około 0,80 mln zł w 2016 roku do 29,65 mln zł w 2024 roku, co obrazuje znaczące rozszerzenie skali przedsięwzięć objętych wsparciem europejskim. Najintensywniejszy wzrost przypadł na lata 2018-2020, a największą zmianę odnotowano w 2020 roku, kiedy wartość wskaźnika zwiększyła się względem roku poprzedniego o około 11,49 mln zł, osiągając 25,77 mln zł. W kolejnych dwóch latach wzrost był wolniejszy, natomiast od 2022 roku wartość pozostawała niemal niezmienną, na poziomie około 29,6 mln zł. Przebieg ten wskazuje na koncentrację przyrostu wartości zakontraktowanych przedsięwzięć w środkowej części analizowanego okresu oraz późniejszą stabilizację. Wskaźnik dotyczy wartości umów i decyzji o dofinansowanie, dlatego nie należy utożsamiać go z corocznymi wpływami do budżetu gminy ani wartością zakończonych inwestycji. Z perspektywy rozwoju lokalnego tak znaczna skala zakontraktowanego wsparcia tworzy podstawę do realizacji przedsięwzięć przekraczających możliwości finansowania wyłącznie ze środków własnych. Dla strategii na lata 2027-2036 istotne będzie wykorzystanie

doświadczeń związanych z projektami unijnymi do przygotowania kolejnych działań odpowiadających na potrzeby infrastrukturalne, społeczne i gospodarcze. Ich trwały efekt rozwojowy zależy od powiązania pozyskiwanego finansowania z lokalnymi priorytetami oraz zapewnienia środków na wkład własny i późniejsze utrzymanie rezultatów projektów.

Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

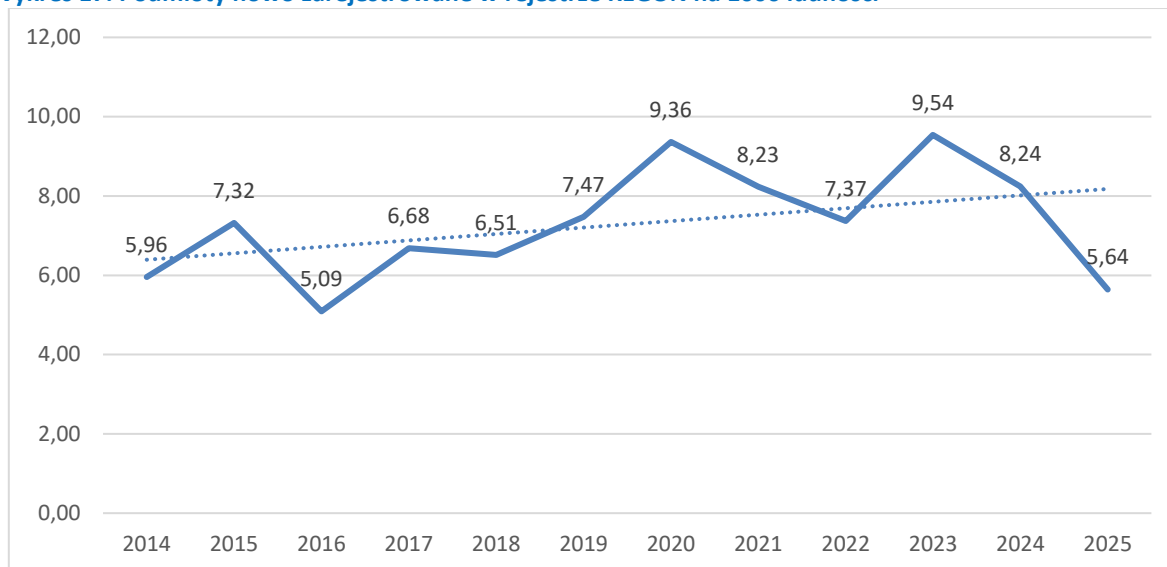
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Systematyczny wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców wskazuje na zwiększanie się znaczenia działalności gospodarczej i instytucjonalnej w strukturze Gminy Młynary. W latach 2014-2025 wskaźnik wzrósł z 60 do 96, czyli o 60%, a jego wartość zwiększała się w każdym kolejnym roku. Początkowo zmiany były umiarkowane: do 2018 roku osiągnięto poziom 67 podmiotów na 1000 mieszkańców, natomiast w latach 2019-2021 nastąpiło przyspieszenie wzrostu do 85. W dalszej części okresu tendencja pozostała dodatnia, choć przyrost z 95 do 96 w 2025 roku był już niewielki. Korzystny kierunek zmian należy rozpatrywać z uwzględnieniem spadku liczby ludności, który również podwyższa wartość wskaźnika. Skala wzrostu była jednak na tyle duża, że nie można jej wyjaśnić wyłącznie kurczeniem się populacji. Dane świadczą zatem o poszerzeniu lokalnej bazy zarejestrowanych podmiotów, tworzącej potencjał rozwoju usług, zatrudnienia i współpracy gospodarczej. Jednocześnie obecność w rejestrze REGON nie przesądza o faktycznej aktywności, wielkości zatrudnienia ani kondycji ekonomicznej podmiotu. W perspektywie rozwoju gminy istotne jest przekładanie rosnącej liczby podmiotów na trwałe miejsca pracy i szerszą ofertę dla mieszkańców poprzez zapewnianie sprawnej obsługi administracyjnej, odpowiedniej infrastruktury oraz warunków do rozwijania działalności.

Wzmocnienie istniejących przedsiębiorstw i ułatwianie powstawania nowych inicjatyw może sprzyjać różnicowaniu lokalnej gospodarki oraz zwiększaniu atrakcyjności gminy jako miejsca pracy i zamieszkania.

Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Napływ nowych podmiotów do rejestru REGON w Gminie Młynary był nierównomierny, a ostatnie dwa lata przyniosły wyraźne osłabienie intensywności rejestracji. Po osiągnięciu najwyższej wartości w 2023 roku, wynoszącej 9,54 podmiotu na 1000 mieszkańców, wskaźnik obniżył się do 8,24 w 2024 roku i 5,64 w 2025 roku. Oznacza to spadek o 31,6% w ostatnim roku oraz o 40,9% względem maksimum, przy czym wynik z 2025 roku był drugim najniższym w całym analizowanym okresie, po 5,09 w 2016 roku. Wcześniej szczególnie korzystnie wyróżniał się również rok 2020, kiedy odnotowano 9,36 nowo zarejestrowanego podmiotu na 1000 mieszkańców. Pomimo dodatniego nachylenia długookresowej linii trendu wartość końcowa była niższa niż w 2014 roku, co podkreśla zmienność tego procesu i brak trwałego utrzymania wysokiej dynamiki nowych rejestracji. W zestawieniu ze wzrostem ogólnej liczby podmiotów REGON na 1000 mieszkańców oznacza to, że poszerzaniu istniejącej bazy podmiotów towarzyszyło ostatnio słabsze tempo pojawiania się nowych inicjatyw. Z punktu widzenia rozwoju gminy może to ograniczać odnawianie i różnicowanie lokalnej oferty gospodarczej oraz potencjał tworzenia miejsc pracy. Uzasadnia to wzmocnianie warunków rozpoczynania działalności poprzez sprawną obsługę administracyjną, dostęp do doradztwa i informacji o finansowaniu oraz udostępnianie odpowiednio przygotowanych lokali i terenów.

Równie istotne jest wspieranie trwałości nowych przedsięwzięć, aby rejestracje przekładały się na rzeczywistą aktywność gospodarczą i stabilne źródła dochodów mieszkańców.

1.3. Sfera przestrzenna oraz klimatyczno-środowiskowa

Przestrzeń Miasta i Gminy Młynary wyróżnia się zróżnicowanym krajobrazem, w którym tereny rolnicze przeplatają się z kompleksami leśnymi, dolinami rzecznyymi i niewielkimi miejscowościami. Istotną rolę w kształtowaniu lokalnych warunków przyrodniczych odgrywa Bauda wraz z siecią mniejszych cieków, do których należą między innymi Okrzejka, Lisi Parów i Gardyna. Doliny rzeczne, zadrzewienia i tereny podmokłe tworzą powiązania między siedliskami oraz stanowią charakterystyczne elementy krajobrazu gminy. O obecności bobrów świadczą występujące nad ciekami żeremia i ślady żerowania. Zachowanie tych zasobów ma znaczenie dla różnorodności biologicznej, retencji wody oraz atrakcyjności przyrodniczej obszaru.

Znaczną część powierzchni gminy zajmują lasy. Według „Raportu o stanie gminy Młynary za 2025 rok” ich powierzchnia wynosiła 6397 ha, co odpowiadało 40,72% powierzchni gminy. Kompleksy leśne pełnią funkcje gospodarcze, przyrodnicze i rekreacyjne, a ich rozmieszczenie wpływa na możliwości zagospodarowania terenów oraz przebieg powiązań ekologicznych. W polityce przestrzennej istotne jest zachowanie zwartości lasów, ochrona ich obrzeży i ograniczanie fragmentacji siedlisk przez nową zabudowę oraz infrastrukturę.

Do najcenniejszych obszarów przyrodniczych należy rezerwat „Lenki”, utworzony w 1959 roku, o powierzchni 9,74 ha. Położony na terenie Nadleśnictwa Młynary, w Leśnictwie Sąpy, chroni fragmenty starodrzewi modrzewiowych i bukowych. Drugim ważnym obiektem jest rezerwat „Pióropusznikowy Jar”, utworzony w 1962 roku i częściowo położony w granicach gminy. Po powiększeniu w 2020 roku jego całkowita powierzchnia wynosi 118,96 ha. Przedmiotem ochrony są fragmenty lasów liściastych ze stanowiskami pióropusznika strusiego. Oba rezerwaty służą zachowaniu cennych zbiorowisk leśnych i stanowią ważne elementy przyrodniczej tożsamości okolic Młynar.

System ochrony przyrody uzupełniają Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy oraz Słobicki Obszar Chronionego Krajobrazu, obejmujące również tereny sąsiednich gmin. Pierwszy z nich związany jest z doliną Baudy, jej otoczeniem oraz rozcięciami erozyjnymi wschodniej części Wysoczyzny Elbląskiej. Drugi służy zachowaniu walorów krajobrazowych

fragmentu Równiny Warmińskiej. Ponadlokalny zasięg tych obszarów wskazuje na znaczenie współpracy samorządów w ochronie krajobrazu, wód i ciągłości siedlisk. Rozwój zabudowy, infrastruktury i funkcji rekreacyjnych powinien uwzględniać cele ochrony oraz wrażliwość poszczególnych terenów.

Rolniczy charakter gminy znajduje odzwierciedlenie w strukturze użytkowania gruntów. Zgodnie z raportem za 2025 rok powierzchnia użytków rolnych wynosiła 8494 ha, czyli około 54% powierzchni gminy. Grunty orne zajmowały 4781 ha, trwałe użytki zielone 3213 ha, a sady 6 ha. Znaczny udział łąk i pastwisk jest istotny zarówno dla produkcji rolniczej, jak i zachowania otwartego krajobrazu. Układ gruntów rolnych, terenów leśnych i dolin rzecznych powinien stanowić podstawę racjonalnego wyznaczania obszarów rozwoju zabudowy, z uwzględnieniem ochrony wartościowych gleb i ograniczania rozpraszania osadnictwa.

Pokrywą glebową tworzą przede wszystkim gleby brunatne właściwe i wylugowane, wykształcone z glin lekkich pylastych, często zalegających na glinach ciężkich i iłach. Występują również gleby brunatne kwaśne, czarne ziemie, mady oraz gleby glejowe. Doliny rzeczne i obniżenia terenu wyróżniają się obecnością gleb torfowych, murszowych i murszowo-torfowych. Na obszarach rolniczych znaczny udział mają gleby klas IVa i IVb, a lokalnie występują grunty klasy III. Wśród kompleksów przydatności rolniczej reprezentowany jest kompleks pszenno-dobry. Zróżnicowanie właściwości gleb oraz warunków wilgotnościowych wpływa na kierunki użytkowania rolniczego i podatność terenów na przekształcenia.

Historyczne dane zawarte w „Raplocie o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku” wskazywały, że udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych na terenie gminy mieścił się w przedziale 41-60%. Udział gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości magnezu nie przekraczał 20%, natomiast w przypadku potasu i fosforu wynosił 21-40%. Dane te wskazują na znaczenie przeciwdziałania zakwaszeniu i racjonalnego gospodarowania składnikami pokarmowymi, nie stanowią jednak podstawy do określenia obecnego stanu wszystkich gleb w gminie. Ochrona zasobów glebowych powinna obejmować także ograniczanie erozji, zachowanie materii organicznej oraz zapobieganie zanieczyszczeniom, w tym oddziaływaniom związanym ze spływem wód z dróg i stosowaniem środków do ich zimowego utrzymania.

Zasoby surowcowe gminy wiążą się przede wszystkim z występowaniem piasków, żwirów i torfu. W materiałach geologicznych wykazywane są złoża kruszyw w rejonie

Zastawna, natomiast wcześniejsze opracowania wskazywały również złożę torfu „Rucianka”. Archiwalne rozpoznanie obejmowało ponadto obszar perspektywicznego występowania piasków w okolicach Błudowa oraz surowców ilastych w rejonie Kurowa Braniewskiego. Zagospodarowanie zasobów kopalin należy rozpatrywać w powiązaniu z ochroną wód, gleb i krajobrazu oraz sposobem przywracania wartości użytkowych i przyrodniczych terenom poeksploatacyjnym.

W wymiarze klimatyczno-środowiskowym szczególne znaczenie ma zachowanie terenów zdolnych do zatrzymywania wody, w tym lasów, trwałych użytków zielonych i podmokłych obniżen. Uzasadnia to uwzględnienie w kierunkach rozwoju gminy ochrony naturalnej retencji, ograniczania uszczelniania powierzchni oraz utrzymywania zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. Na terenach zabudowanych działania te powinny łączyć się z rozwojem zieleni, zagospodarowaniem wód opadowych w miejscu ich powstawania i poprawą efektywności energetycznej budynków. Takie podejście pozwala powiązać poprawę warunków zamieszkania z ochroną zasobów środowiska i adaptacją do zmieniających się warunków klimatycznych.

Podstawowe znaczenie dla zewnętrznej dostępności transportowej gminy ma droga ekspresowa S22, łącząca Elbląg z granicą państwa w Grzechotkach. Jej przebieg przez obszar gminy oraz dostęp poprzez węzeł Frombork umożliwiają powiązanie lokalnego układu drogowego z siecią dróg krajowych. Trasa przebiega poza miastem Młynary, dzięki czemu główny ruch tranzytowy w tym korytarzu omija jego centrum. Połączenie z Elblągiem ma znaczenie dla dojazdów do pracy, korzystania z usług ponadlokalnych oraz obsługi działalności gospodarczej.

Powiązania regionalne zapewniają drogi wojewódzkie nr 505 relacji Frombork - Młynary - Pastęk oraz nr 509 relacji Elbląg - Młynary - Drwęczno. Obie trasy przebiegają przez miasto i łączą je z miejscowościami wiejskimi oraz sąsiednimi ośrodkami. Ich funkcje uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych, zapewniających dostęp do zabudowy mieszkaniowej, gospodarstw rolnych i obiektów publicznych. Przebieg dróg wojewódzkich przez obszar miejski zwiększa znaczenie bezpiecznych przejść dla pieszych, ciągłości chodników, infrastruktury rowerowej oraz rozwiązań ograniczających uciążliwości transportowe.

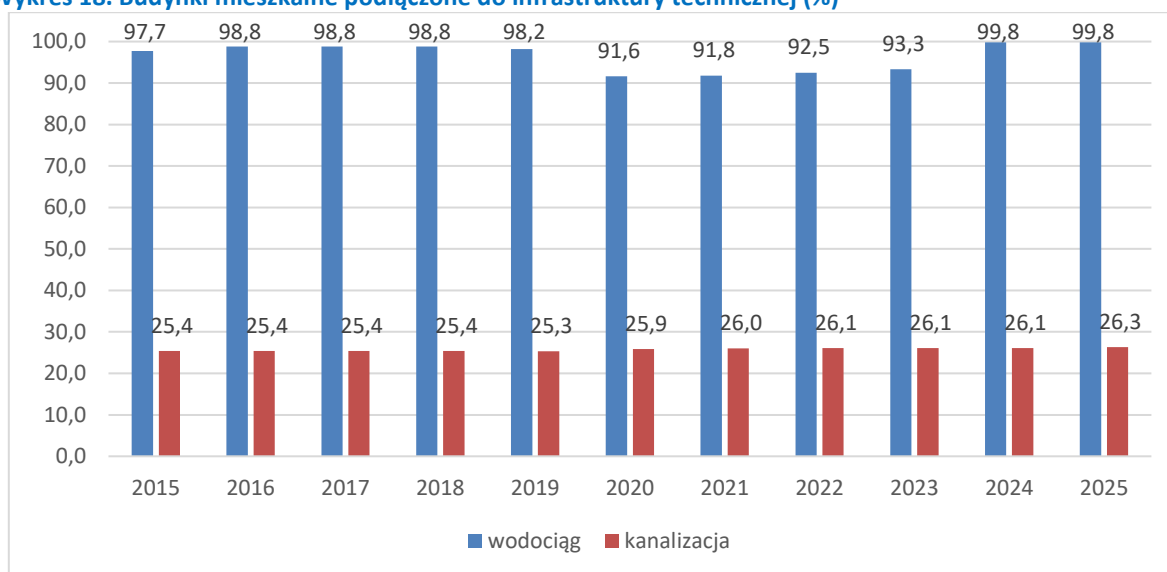
Przez gminę przebiega również linia kolejowa nr 204, łącząca Malbork przez Elbląg i Młynary z Braniewem. Infrastruktura ta ma znaczenie dla przewozów towarowych i stanowi element ponadlokalnych powiązań transportowych. Na odcinku Elbląg - Braniewo przez

Młynary nie są obecnie realizowane regularne połączenia pasażerskie, co ogranicza wykorzystanie kolei w codziennych dojazdach mieszkańców. W tej sytuacji istotna pozostaje dostępność transportu autobusowego i jego powiązanie z usługami publicznymi oraz miejscami pracy.

Urozmaicona rzeźba terenu i układ miejscowości sprzyjają organizacji wycieczek rowerowych. Wśród propozycji znajdują się dłuższe pętle „Młynary północne”, licząca około 51 km oraz „Młynary południowe”, o długości około 55 km, rozpoczynające się w Nowym Monasterzysku i obejmujące także tereny sąsiednich gmin. Krótsze warianty to „Kółko Luizy” i „Kółko SHL”, po około 15 km, oraz „Kółko końskie”, liczące około 20 km. Ofertę uzupełniają pętle rozpoczynające się i kończące w Młynarach, prowadzące przez okoliczne miejscowości i tereny leśne. Propozycje te wykorzystują istniejący układ dróg i lokalnych połączeń, stanowiąc podstawę rozwoju turystyki rowerowej. Ich znaczenie rekreacyjne może wzrastać wraz z poprawą bezpieczeństwa, oznakowania i dostępności miejsc odpoczynku.

Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

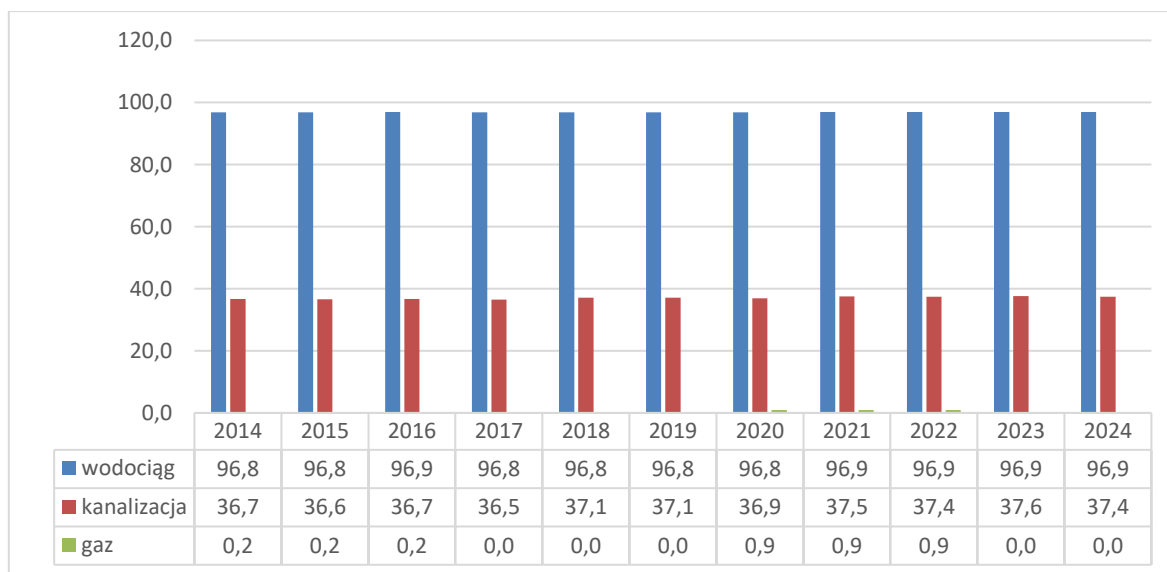
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Dostęp budynków mieszkalnych do infrastruktury technicznej w Gminie Młynary cechuje wyraźna dysproporcja między niemal powszechnym podłączeniem do wodociągu a ograniczonym zasięgiem kanalizacji. W 2025 roku do sieci wodociągowej podłączonych było 99,8% budynków mieszkalnych, natomiast do kanalizacyjnej jedynie 26,3%, co oznacza różnicę 73,5 punktu procentowego. Wysoki poziom zwodociągowania stanowi istotny atut gminy, zapewniający podstawowe warunki sanitarne i sprzyjający atrakcyjności osiedleńczej. W analizowanym okresie udział budynków podłączonych do wodociągu przejściowo obniżył

się z 98,2% w 2019 roku do 91,6% w 2020 roku, po czym stopniowo wzrastał, osiągając w latach 2024-2025 niemal pełne pokrycie. Znacznie mniejsze zmiany dotyczyły kanalizacji: między 2015 a 2025 rokiem udział podłączonych budynków zwiększył się z 25,4% do 26,3%, czyli zaledwie o 0,9 punktu procentowego. Oznacza to, że mimo realizowanych przedsięwzięć odsetek budynków korzystających z sieci kanalizacyjnej pozostawał stosunkowo stabilny, a blisko trzy czwarte zasobu mieszkaniowego funkcjonowało poza jej zasięgiem. W kontekście rozwoju gminy gospodarka ściekowa pozostaje zatem jednym z ważniejszych obszarów wymagających działań infrastrukturalnych i środowiskowych. Rozproszony charakter zabudowy wiejskiej przemawia za łączeniem rozbudowy kanalizacji na terenach o odpowiedniej koncentracji budynków z indywidualnymi systemami oczyszczania oraz prawidłową obsługą zbiorników bezodpływowych. Takie podejście sprzyja poprawie standardu zamieszkania i ochronie wód oraz gleb, przy racjonalnym wykorzystaniu środków inwestycyjnych. W przypadku wodociągów zasadnicze znaczenie ma natomiast utrzymanie niezawodności dostaw i dobrego stanu technicznego istniejącej sieci.

Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

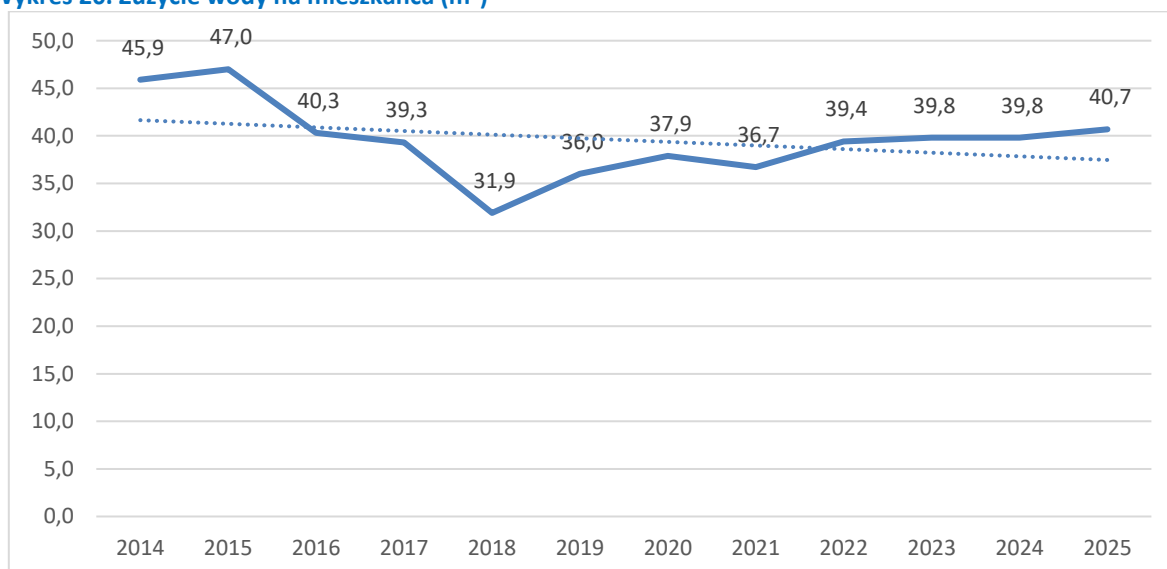
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura korzystania z instalacji technicznych w gminie pozostawała w latach 2014-2024 niemal niezmienna, utrwalając przewagę dostępności wodociągu nad kanalizacją. Z wodociągu korzystało przez cały okres 96,8-96,9% ludności, co świadczy o wysokim i stabilnym poziomie zaspokojenia podstawowych potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę. Znacznie mniejszy zasięg miała kanalizacja, obejmująca od 36,5% do 37,6% mieszkańców.

W 2024 roku korzystało z niej 37,4% ludności, zaledwie o 0,7 punktu procentowego więcej niż w 2014 roku. Oznacza to, że 62,6% mieszkańców pozostawało poza zbiorczym systemem kanalizacyjnym, a różnica między udziałem korzystających z wodociągu i kanalizacji wynosiła 59,5 punktu procentowego. Tak niewielka zmiana zasięgu kanalizacji wskazuje na trwały charakter dysproporcji między dostarczaniem wody a sieciowym odprowadzaniem ścieków. Dla polityki rozwoju gminy oznacza to potrzebę zapewnienia bezpiecznej gospodarki ściekowej zarówno poprzez rozbudowę sieci w skupiskach zabudowy, jak i odpowiednie rozwiązania indywidualne na terenach rozproszonych. Priorytetem pozostaje podnoszenie standardu usług komunalnych w sposób dostosowany do struktury osadniczej, z uwzględnieniem kosztów utrzymania infrastruktury i ograniczania presji na środowisko.

Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m^3)

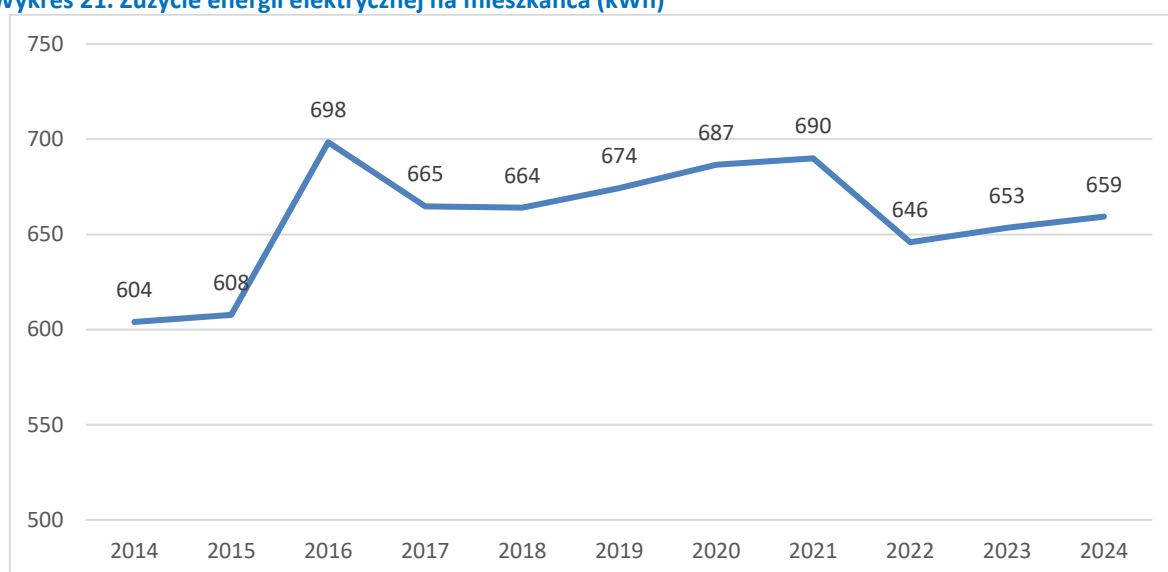
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie wody na mieszkańca w latach 2014-2025 zmieniało się w dwóch zasadniczych fazach: po spadku w pierwszej części okresu nastąpiła stopniowa odbudowa poziomu konsumpcji. Najwyższą wartość odnotowano w 2015 roku, wynoszącą 47,0 m^3 , natomiast najniższą w 2018 roku, kiedy zużycie obniżyło się do 31,9 m^3 . Od tego momentu, z wyjątkiem przejściowego spadku w 2021 roku, wskaźnik wzrastał lub pozostawał stabilny, osiągając 40,7 m^3 w 2025 roku. Było to o 27,6% więcej niż w roku najniższego zużycia, lecz nadal o 11,3% mniej niż w 2014 roku. W ostatnich czterech latach wartości utrzymywały się w stosunkowo wąskim przedziale 39,4-40,7 m^3 , wskazując na ustabilizowanie zużycia z niewielką tendencją wzrostową. Spadkowe nachylenie linii trendu dla całego okresu nie oznacza zatem systematycznego ograniczania konsumpcji wody w ostatnich latach. W zestawieniu z niemal

powszechnym i stabilnym dostępem mieszkańców do wodociągu obserwowane zmiany dotyczą przede wszystkim intensywności korzystania z zasobów, a nie poszerzania zasięgu usług. Dla rozwoju gminy istotne jest uwzględnienie, że zmniejszaniu się liczby ludności może towarzyszyć wzrost jednostkowego zużycia, przez co potrzeby związane z zaopatrzeniem w wodę nie muszą maleć proporcjonalnie do zmian demograficznych. Uzasadnia to utrzymywanie sprawności infrastruktury wodociągowej, ograniczanie strat sieciowych oraz promowanie oszczędnego gospodarowania wodą i wykorzystywania deszczówki do celów niewymagających wody pitnej. Działania te sprzyjają niezawodności dostaw, ochronie zasobów i ograniczaniu kosztów funkcjonowania systemu.

Wykres 21. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)

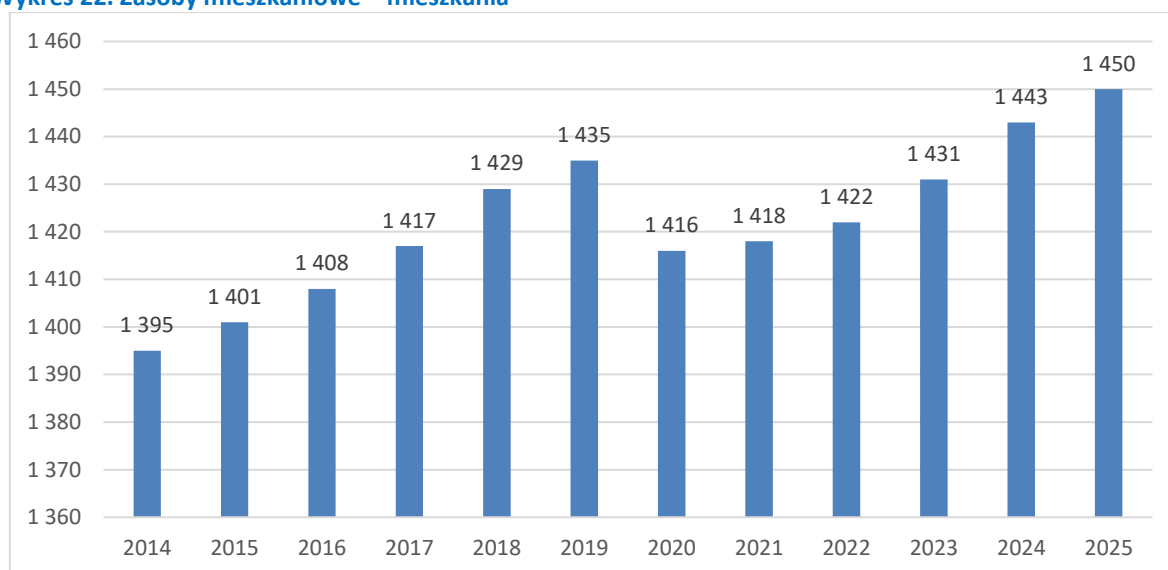
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca gminy wzrosło w latach 2014-2024 z 604 do 659 kWh, czyli o 9,1%, jednak przebieg zmian był nierównomierny. Największy roczny wzrost odnotowano w 2016 roku, kiedy wskaźnik zwiększył się z 608 do 698 kWh, osiągając maksimum dla całego okresu. Po obniżeniu zużycia w latach 2017-2018 nastąpił stopniowy wzrost do 690 kWh w 2021 roku, a następnie spadek do 646 kWh w 2022 roku, wynoszący 6,4%. W latach 2023-2024 zużycie ponownie nieznacznie rośnie, pozostając jednak poniżej najwyższych wcześniejszych wartości. Dane wskazują zatem na umiarkowane zwiększenie jednostkowej konsumpcji energii w dłuższym okresie, bez trwałego przyspieszenia jej wzrostu. Dla rozwoju gminy oznacza to potrzebę zapewnienia niezawodnego zasilania przy równoczesnym ograniczaniu kosztów użytkowania energii przez mieszkańców. Szczególne znaczenie mają poprawa efektywności urządzeń i instalacji, racjonalne zarządzanie zużyciem

oraz rozwój odnawialnych źródeł energii dostosowanych do potrzeb odbiorców i możliwości sieci. Samo obniżenie wskaźnika nie przesądza o poprawie efektywności energetycznej, podobnie jak jego wzrost nie musi oznaczać niegospodarności, ponieważ wielkość zużycia zależy również od zakresu zastosowania energii elektrycznej. W perspektywie strategii na lata 2027-2036 celem powinno być zatem zaspokajanie potrzeb energetycznych mieszkańców przy możliwie niskich kosztach i ograniczonym oddziaływaniu na środowisko, z uwzględnieniem bezpieczeństwa dostaw oraz ochrony gospodarstw domowych przed nadmiernym obciążeniem wydatkami na energię.

Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

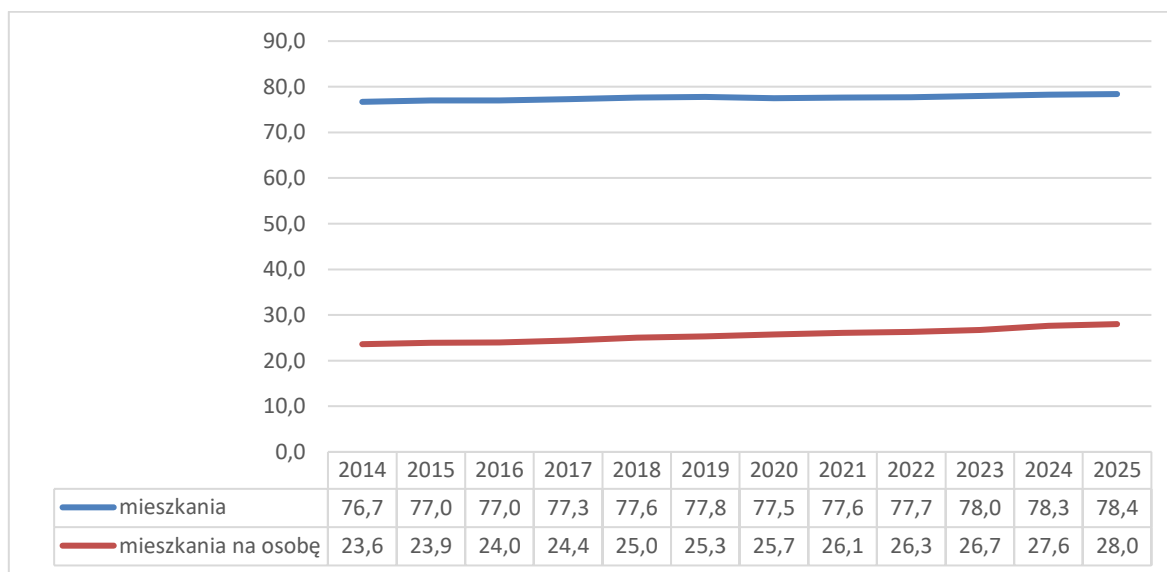
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zasoby mieszkaniowe powiększały się w umiarkowanym tempie, osiągając w 2025 roku 1450 mieszkań, wobec 1395 w 2014 roku. Przyrost o 55 mieszkań, czyli o 3,9%, wskazuje na stopniowe rozszerzanie zasobu, bez gwałtownej ekspansji zabudowy mieszkaniowej. W latach 2014-2019 liczba mieszkań zwiększała się corocznie, dochodząc do 1435, natomiast w 2020 roku odnotowano spadek do 1416. Od 2021 roku ponownie utrzymywała się tendencja wzrostowa, a w latach 2024-2025 przekroczone zostały poziomy z 2019 roku. Zmiany wielkości zasobu nie są przy tym tożsame z liczbą mieszkań nowo wybudowanych, ponieważ przedstawiają bilans mieszkań ujmowanych w statystyce. Na tle zmniejszającej się liczby ludności wzrost zasobu oznacza poprawę jego ilościowej relacji do populacji: na 1000 mieszkańców przypadało około 308 mieszkań w 2014 roku i 357 w 2025 roku. Nie przesądza to jednak o dostępności lokali dla osób poszukujących mieszkania, gdyż sama liczba nie określa ich stanu technicznego, ceny ani faktycznego wykorzystania. W odniesieniu do rozwoju gminy istotne jest łączenie

możliwości powstawania nowych mieszkań z modernizacją istniejącego zasobu, poprawą efektywności energetycznej oraz dostosowaniem lokali do potrzeb rodzin i osób starszych. Umiarkowana skala wzrostu sprzyja prowadzeniu polityki przestrzennej opartej na uzupełnianiu zabudowy i wykorzystywaniu już uzbrojonych terenów, co pozwala ograniczać koszty rozbudowy infrastruktury. Odpowiednia jakość i dostępność mieszkań pozostają ważnymi warunkami zatrzymywania mieszkańców oraz wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Wykres 23. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m²)

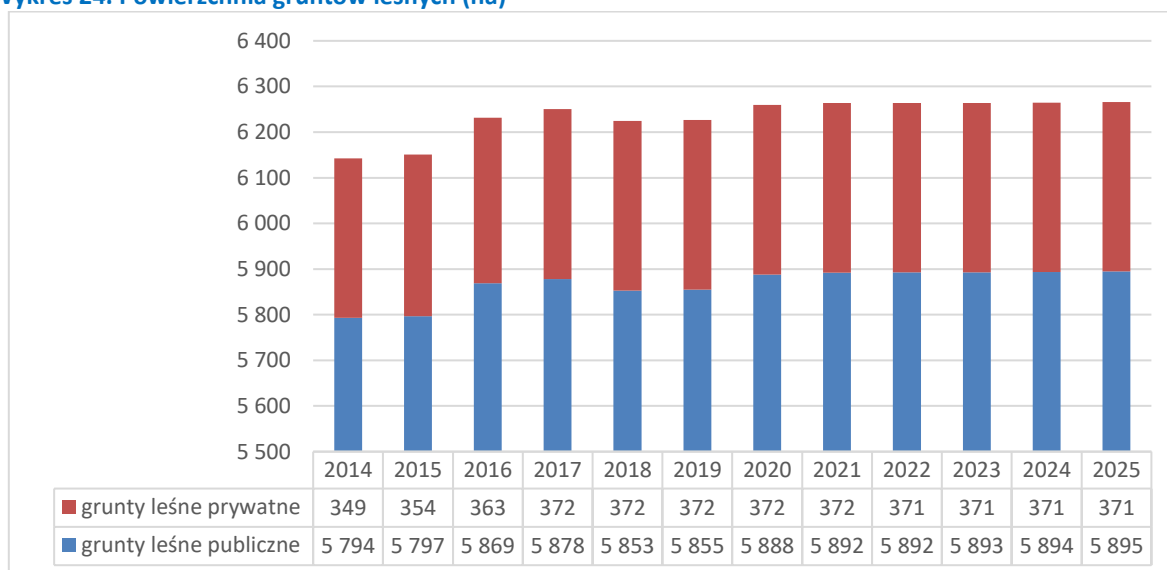
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zmiany powierzchni użytkowej mieszkań w Gminie Młynary wskazują na stopniową poprawę ilościowych warunków zamieszkania, przy znacznie szybszym wzroście powierzchni przypadającej na osobę niż przeciętnej wielkości mieszkania. W latach 2014-2025 średnia powierzchnia mieszkania zwiększyła się z 76,7 m² do 78,4 m², czyli o 2,2%, pozostając przez cały okres na zbliżonym poziomie. Jednocześnie powierzchnia użytkowa na mieszkańca wzrosła z 23,6 m² do 28,0 m², a więc o 18,6%, bez spadków w kolejnych latach. Ta różnica dynamiki, w zestawieniu ze wzrostem liczby mieszkań i ubytkiem ludności, wskazuje, że poprawa wskaźnika na osobę wynikała przede wszystkim z większej dostępności istniejącej powierzchni w relacji do zmniejszającej się populacji, a w mniejszym stopniu ze wzrostu przeciętnego metrażu lokali. Zjawisko to oznacza niższą przeciętną intensywność zaludnienia zasobu mieszkaniowego, choć nie przesądza o równomiernej poprawie warunków życia wszystkich gospodarstw domowych. Z perspektywy rozwoju gminy większa powierzchnia

przypadająca na mieszkańca może sprzyjać komfortowi zamieszkania, lecz przy starzeniu się społeczności wiąże się również z wyzwaniem utrzymania i ogrzewania lokali przez mniejsze gospodarstwa domowe. Polityka mieszkaniowa powinna zatem uwzględniać zarówno modernizację energetyczną istniejących budynków, jak i funkcjonalne dostosowanie mieszkań do zmieniających się potrzeb użytkowników. Rozwijanie oferty lokali o zróżnicowanej wielkości, dostępnych dla rodzin, osób samotnych i seniorów, może wzmacniać atrakcyjność osiedleńczą oraz ułatwiać efektywne wykorzystanie zasobu mieszkaniowego.

Wykres 24. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Grunty leśne stanowią trwały zasób przyrodniczy gminy, którego powierzchnia w latach 2014-2025 zwiększyła się nieznacznie, z 6143 ha do 6266 ha, czyli o 123 ha, odpowiadające wzrostowi o 2,0%. Zdecydowanie dominowała własność publiczna, obejmująca w 2025 roku 5895 ha, a więc 94,1% ogólnej powierzchni gruntów leśnych, podczas gdy grunty prywatne zajmowały 371 ha. W całym analizowanym okresie powierzchnia gruntów publicznych wzrosła o 101 ha, a prywatnych o 22 ha, przy zachowaniu niemal niezminionej struktury własnościowej. Największy roczny przyrost wystąpił w 2016 roku i wyniósł 81 ha, natomiast od 2021 roku łączna powierzchnia pozostawała praktycznie stabilna, na poziomie około 6263-6266 ha. Dane wskazują zatem przede wszystkim na utrzymanie rozległego zasobu leśnego, a nie na dynamiczne zwiększanie jego powierzchni. Z punktu widzenia rozwoju gminy lasy mają znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, retencji wody, łagodzenia lokalnych warunków klimatycznych oraz zachowania walorów krajobrazowych. Tworzą również podstawę rozwoju rekreacji, edukacji przyrodniczej i turystyki opartej na kontakcie z naturą.

Dominacja własności publicznej podkreśla znaczenie współpracy samorządu z zarządcami lasów w zakresie udostępniania terenów, utrzymania tras i ochrony cennych siedlisk. W strategii na lata 2027-2036 zasadne jest powiązanie wykorzystania walorów leśnych z zachowaniem ciągłości ekologicznej i ograniczaniem presji inwestycyjnej, ponieważ stabilna powierzchnia stanowi korzystną podstawę ochrony przyrody, lecz sama nie przesądza o kondycji ekosystemów.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje

Przeprowadzona diagnoza Miasta i Gminy Młynary obejmuje uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz klimatyczno-środowiskowe, które określają możliwości i ograniczenia rozwoju w perspektywie lat 2027-2036. Podstawę sformułowania wniosków stanowią dane Głównego Urzędu Statystycznego, informacje zawarte w „Raporcie o stanie gminy Młynary za 2025 rok” oraz materiały dotyczące lokalnych zasobów, infrastruktury i funkcjonowania samorządu. Analiza wieloletnich zmian pozwala wskazać zarówno trwałe procesy, takie jak zmniejszanie się liczby mieszkańców i starzenie się ludności, jak również obszary poprawy, związane ze wzrostem przedsiębiorczości, rozwojem infrastruktury i aktywności lokalnej. Poszczególne wskaźniki rozpatrywano z uwzględnieniem ich zakresu, okresu odniesienia oraz różnic między statystyką publiczną a ewidencją prowadzoną przez gminę.

Wnioski i rekomendacje uporządkowano w trzech sferach odpowiadających strukturze diagnozy: społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. Stanowią one podstawę wyboru **kierunków działań** służących realizacji celu horyzontalnego i pięciu celów strategicznych. Rekomendacje uwzględniają miejsko-wiejski charakter gminy, rolę Młynar jako lokalnego ośrodka usługowego, rozproszenie miejscowości wiejskich, znaczenie rolnictwa i przetwórstwa oraz zasoby przyrodnicze i kulturowe. Ich realizacja wymaga powiązania inwestycji z organizacją usług publicznych, współpracą z mieszkańcami i przedsiębiorcami oraz zapewnieniem środków na utrzymanie powstającej infrastruktury.

Sfera społeczna.

- Zmniejszanie się liczby mieszkańców jest podstawowym wyzwaniem dla rozwoju gminy. Według przedstawionych danych GUS liczba ludności spadła z 4528 osób w 2014 roku do 4057 w 2025 roku, czyli o 10,4%. Oznacza to ograniczanie lokalnego popytu, zmiany zapotrzebowania na usługi publiczne i kurczenie się zasobów pracy. Rekomenduje się prowadzenie spójnej polityki osiedleńczej, łączącej dostępność mieszkań, zatrudnienia, opieki nad dziećmi, edukacji i transportu. Poprawa warunków pozostawania w gminie powinna obejmować zarówno miasto, jak i miejscowości wiejskie.

- Starzenie się ludności zwiększa znaczenie usług opiekuńczych i dostępności otoczenia. W latach 2014-2025 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 725 do 942, a ich udział w populacji zwiększył się z około 16% do 23,2%. Raport gminny wskazuje również na wzrost zapotrzebowania na opiekę. Należy rozwijać usługi świadczone w miejscu zamieszkania, wsparcie opiekunów rodzinnych, opiekę dzienną i aktywizację seniorów. Towarzyszyć temu powinno usuwanie barier architektonicznych, transportowych i cyfrowych ograniczających samodzielność osób starszych.
- Spadek liczby dzieci i młodzieży wymaga dostosowania organizacji edukacji przy zachowaniu jej jakości. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 923 w 2014 roku do 650 w 2025 roku, czyli o 29,6%. Proces ten wpływa na wykorzystanie infrastruktury oświatowej i koszty prowadzenia placówek. Rekomenduje się elastyczną organizację oddziałów, utrzymanie dostępnego dowozu oraz rozwijanie zajęć wspierających kompetencje językowe, cyfrowe i społeczne. Zaplecze edukacyjne powinno być wykorzystywane również do zajęć pozalekcyjnych i inicjatyw służących mieszkańcom.
- Przewaga odpływu migracyjnego osłabia potencjał demograficzny i społeczny. W latach 2014-2025 saldo migracji było ujemne w dziesięciu spośród dwunastu lat, a łączny bilans wyniósł minus 251 osób. Utrzymujący się odpływ wskazuje na potrzebę wzmacniania atrakcyjności gminy jako miejsca codziennego życia. Należy łączyć rozwój lokalnych możliwości zatrudnienia z poprawą dojazdów do zewnętrznych rynków pracy, dostępnością usług i ofertą mieszkaniową. Ważnym uzupełnieniem jest tworzenie warunków do powrotu osób wcześniej związanych z gminą.
- Ubytek naturalny uzasadnia długofalowe wsparcie rodzin. W ostatnich latach liczba zgonów przeważała nad liczbą urodzeń, a w 2025 roku przyrost naturalny wyniósł minus 16 osób. Wsparcie rodzin powinno obejmować dostęp do opieki nad najmłodszymi dziećmi, wychowania przedszkolnego, pomocy psychologicznej i oferty spędzania czasu wolnego. Rekomenduje się rozwiązania ułatwiające łączenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi. Działania samorządu mogą poprawiać warunki podejmowania decyzji rodzinnych, choć nie przesądzają samodzielnie o zmianie trendów demograficznych.
- Współczynniki skolaryzacji wskazują na ograniczony udział miejscowych szkół w obsłudze populacji dzieci w wieku szkolnym. W 2023 roku współczynniki skolaryzacji

w szkołach podstawowych wynosiły około 75% brutto i 74% netto. Wartości poniżej 100% nie oznaczają automatycznie niespełniania obowiązku szkolnego, ponieważ mogą wiązać się z nauką poza gminą. Rekomenduje się wzmacnianie atrakcyjności miejscowej szkoły przez jakość nauczania, pomoc specjalistyczną, zajęcia dodatkowe i dobrą współpracę z rodzicami. Istotne są również bezpieczne i dogodnie zorganizowane dojazdy.

- Zmienność liczby porad lekarskich podkreśla znaczenie ciągłości opieki zdrowotnej. Liczba porad wzrosła z 13 574 w 2024 roku do 17 600 w 2025 roku, po wcześniejszych znacznych wahaniami. W połączeniu ze starzeniem się ludności wskazuje to na potrzebę zapewnienia stabilnej organizacji świadczeń. Należy wspierać współpracę z podmiotami leczniczymi, profilaktykę, edukację zdrowotną i dostępność transportową placówek. Rozwiązania organizacyjne powinny uwzględniać potrzeby osób starszych, przewlekłe chorych oraz mieszkańców miejscowości oddalonych od Młynar.
- Malejąca liczba korzystających z pomocy społecznej nie eliminuje potrzeby zróżnicowanego wsparcia. W latach 2014-2023 liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej spadła z 810 do 462. Jednocześnie udział osób powyżej kryterium dochodowego wzrósł z około 33% do 45%. Sama skala korzystania ze świadczeń nie określa zatem wszystkich potrzeb społecznych. Rekomenduje się rozwój pracy socjalnej, usług opiekuńczych, asystencji osobistej i wsparcia rodzin, łączących pomoc doraźną z przeciwdziałaniem izolacji i wzmacnianiem samodzielności.
- Spadek wydatków na dodatki mieszkaniowe nie przesądza o poprawie dostępności mieszkań. Kwota wypłaconych dodatków zmniejszyła się z około 59,5 tys. zł w 2014 roku do 25,1 tys. zł w 2025 roku. Wskaźnik ten opisuje wartość świadczeń, a nie pełną skalę trudności mieszkaniowych. Należy zapewniać czytelną informację o dostępnych formach pomocy, przeciwdziałać narastaniu zaległości i poprawiać standard zasobu komunalnego. Wsparcie mieszkaniowe powinno być powiązane z ograniczaniem kosztów ogrzewania oraz dostosowaniem lokali do potrzeb osób o ograniczonej sprawności.
- Biblioteka wymaga wzmacniania zasięgu oddziaływania i dostępności. Liczba czytelników spadła z 311 w 2014 roku do 262 w 2025 roku, a liczba wypożyczeń zmniejszyła się w tym okresie o około 34%, mimo nieznacznego wzrostu księgozbioru.

Rekomenduje się rozwój biblioteki jako miejsca edukacji, spotkań i dostępu do kultury, z ofertą dla różnych grup wieku. Priorytetem powinny być dostępność architektoniczna, współpraca ze szkołą i świetlicami oraz docieranie do mieszkańców, którym trudno samodzielnie korzystać z placówki.

- Odbudowa uczestnictwa w wydarzeniach lokalnych tworzy podstawy do wzmacniania więzi społecznych. W 2025 roku odnotowano 5588 uczestnictw w lokalnych imprezach, wobec 2140 rok wcześniej. Wynik przekroczył wcześniejsze maksimum z 2016 roku, choć nie oznacza liczby unikalnych uczestników. Należy rozwijać zróżnicowany program wydarzeń, obejmujący miasto i miejscowości wiejskie, oraz wykorzystywać potencjał świetlic, instytucji kultury i organizacji społecznych. Ważna jest regularna oferta zajęć i spotkań, uzupełniająca większe przedsięwzięcia.
- Lokalne organizacje i jednostki społeczne stanowią zaplecze współpracy i bezpieczeństwa. Sołectwa, organizacje pozarządowe, ochotnicze straże pożarne i grupy nieformalne uczestniczą w realizacji inicjatyw, podtrzymywaniu tradycji i reagowaniu na zagrożenia. Rekomenduje się wzmacnianie ich współpracy z samorządem przez przejrzyste zasady wsparcia, udostępnianie infrastruktury i pomoc organizacyjną. Fundusz sołecki powinien nadal służyć przedsięwzięciom odpowiadającym na potrzeby mieszkańców, a rozwój OSP należy łączyć ze szkoleniami, wyposażeniem i edukacją dotyczącą bezpieczeństwa.

Sfera gospodarcza.

- Wzrost liczby podmiotów w przeliczeniu na mieszkańców wskazuje na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Wskaźnik podmiotów wpisanych do REGON zwiększył się z 60 na 1000 mieszkańców w 2014 roku do 96 w 2025 roku. Na jego wartość wpływa również zmniejszanie się liczby ludności, dlatego nie należy utożsamiać całej zmiany ze wzrostem aktywności gospodarczej. Rekomenduje się wspieranie trwałości miejscowych przedsiębiorstw przez sprawną obsługę administracyjną, dostęp do informacji o finansowaniu i rozwijanie współpracy między firmami.
- Osłabienie dynamiki nowych rejestracji uzasadnia wsparcie rozpoczynania działalności. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców spadła z 9,54 w 2023 roku do 5,64 w 2025 roku. Oznacza to wyraźne osłabienie napływu nowych podmiotów pod koniec analizowanego okresu. Należy rozwijać doradztwo dla osób podejmujących

działalność, współpracę z instytucjami otoczenia biznesu oraz dostęp do szkoleń i instrumentów finansowych. Wsparcie powinno obejmować także pierwsze lata funkcjonowania firmy, kiedy istotne jest utrzymanie płynności i pozyskanie klientów.

- Dominacja mikroprzedsiębiorstw wymaga dostosowania działań samorządu do niewielkiej skali działalności. Lokalna gospodarka opiera się w znacznej mierze na małych podmiotach, które mają ograniczone zasoby kadrowe i organizacyjne. Rekomenduje się czytelną komunikację z przedsiębiorcami, sprawną realizację procedur i ułatwianie kontaktu z instytucjami wspierającymi biznes. Przydatne będą wspólne działania promocyjne, szkolenia cyfrowe i inicjatywy umożliwiające współpracę usługodawców. Rozwój przedsiębiorczości powinien obejmować zarówno pozyskiwanie inwestorów, jak i wzmacnianie firm już działających w gminie.
- Rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze tworzą podstawę lokalnej specjalizacji gospodarczej. Znaczny udział użytków rolnych, produkcja zwierzęca oraz obecność zakładu mleczarskiego SPOMLEK tworzą powiązania między gospodarką wiejską a działalnością przemysłową. Należy wspierać współpracę producentów, przetwórców i usługodawców oraz rozwój produktów o wyższej wartości dodanej. Kierunkiem uzupełniającym jest sprzedaż bezpośrednia, krótkie łańcuchy dostaw i rolnictwo ekologiczne. Działania te powinny łączyć poprawę dochodowości gospodarstw z ochroną gleb i wód.
- Zróżnicowanie działalności produkcyjnej sprzyja ograniczaniu zależności od pojedynczych branż. Przetwórstwo spożywcze, produkcja opakowań, przemysł drzewny, budownictwo i usługi tworzą różne źródła zatrudnienia. Rekomenduje się rozwój istniejących powiązań gospodarczych oraz przygotowanie warunków dla działalności uzupełniających lokalną strukturę. Wsparcie modernizacji przedsiębiorstw powinno uwzględniać oszczędność energii i materiałów, wykorzystanie surowców wtórnych oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników. Dywersyfikacja gospodarki może zwiększać jej odporność na pogorszenie sytuacji w poszczególnych sektorach.
- Poprawa sytuacji na rynku pracy ma charakter długookresowy, lecz pozostaje podatna na wahania. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się z 332 w 2014 roku do 170 w 2025 roku, jednak w ostatnim roku wzrosła o 16 osób. Spadek bezrobocia

zachodził równolegle ze zmniejszaniem się populacji w wieku produkcyjnym. Należy rozwijać aktywizację zawodową dopasowaną do potrzeb pracodawców, wspierać przekwalifikowanie i ograniczać bariery dojazdu do pracy. Dostęp do opieki nad dziećmi i osobami zależnymi powinien ułatwiać podejmowanie zatrudnienia.

- Turystyka może różnicować źródła dochodów mieszkańców i przedsiębiorstw. Walory krajobrazowe, zabytki, trasy wycieczkowe, oferta agroturystyczna i wydarzenia kulturalne tworzą podstawy rozwoju turystyki wiejskiej, przyrodniczej i kulturowej. Rekomenduje się łączenie tych elementów w spójną ofertę pobytu, obejmującą noclegi, gastronomię, produkty lokalne i aktywności rekreacyjne. Wspólna promocja powinna ułatwiać korzystanie z usług różnych podmiotów oraz prezentować Młynary w powiązaniu z otoczeniem Elbląga i Zalewu Wiślanego.
- Dostępność transportowa i tereny inwestycyjne wymagają powiązania z konkretną ofertą dla przedsiębiorców. Położenie względem S22, dróg wojewódzkich i infrastruktury kolejowej stanowi atut lokalizacyjny gminy. Jego wykorzystanie zależy od przygotowania terenów, dostępności mediów i sprawności procesu inwestycyjnego. Należy rozwijać przejrzystą ofertę nieruchomości, określając ich przeznaczenie, uzbrojenie i warunki obsługi transportowej. Promocja inwestycyjna powinna koncentrować się na działalnościach odpowiadających możliwościom przestrzennym gminy i potrzebie tworzenia trwałych miejsc pracy.
- Wzrost skali budżetu nie oznacza automatycznie trwałego zwiększenia swobody finansowej. Dochody gminy wzrosły nominalnie z około 18,9 mln zł w 2014 roku do 43,9 mln zł w 2025 roku, a wydatki z około 18,4 mln zł do 43,5 mln zł. W 2025 roku dochody obniżyły się względem poprzedniego roku, podczas gdy wydatki wzrosły, co zmniejszyło nadwyżkę budżetową. Rekomenduje się etapowanie inwestycji, uwzględnianie kosztów ich utrzymania i zabezpieczanie zdolności do finansowania usług bieżących oraz obsługi zobowiązań.
- Doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych jest zasobem wymagającym ciągłości organizacyjnej. Wartość umów i decyzji o dofinansowaniu wykazana w danych dotyczących funduszy unijnych wzrosła z około 0,8 mln zł w 2016 roku do 29,6 mln zł w 2024 roku. Wskaźnik ten nie oznacza rocznych wpływów do budżetu gminy. Raport za 2025 rok potwierdza jednak znaczenie finansowania zewnętrznego dla inwestycji

samorządowych. Należy utrzymywać przygotowany portfel przedsięwzięć, rozwijać kompetencje projektowe i partnerstwa ponadlokalne oraz zapewniać środki na wkład własny i późniejszą eksploatację.

Sfera przestrzenna oraz klimatyczno-środowiskowa.

- Rozproszona sieć osadnicza zwiększa znaczenie racjonalnej organizacji przestrzeni. Gmina obejmuje miasto Młynary i liczne niewielkie miejscowości, co wpływa na koszty infrastruktury, transportu i obsługi mieszkańców. Rekomenduje się kierowanie nowej zabudowy przede wszystkim do terenów powiązanych z istniejącym układem osadniczym i sieciami technicznymi. Polityka przestrzenna powinna ograniczać dalsze rozpraszanie zabudowy, chronić grunty rolne i przyrodnicze oraz zachowywać możliwość rozwoju miejscowości wiejskich w skali odpowiadającej ich funkcjom.
- Wysoka dostępność wodociągu przesuwą akcent na niezawodność i jakość zaopatrzenia. W 2024 roku z instalacji wodociągowej korzystało 96,9% ludności, a w 2025 roku do sieci podłączonych było 99,8% budynków mieszkalnych. Są to wskaźniki o różnych podstawach odniesienia, lecz oba wskazują na szeroki zasięg infrastruktury. Należy koncentrować się na modernizacji sieci i urządzeń, ograniczaniu awarii i strat wody oraz utrzymaniu jakości dostaw. Rozbudowa powinna obejmować pozostałe potrzeby i racjonalnie wyznaczone obszary zabudowy.
- Niewielki zasięg kanalizacji pozostaje istotną luką infrastrukturalną. W 2024 roku z kanalizacji korzystało 37,4% mieszkańców, a w 2025 roku podłączonych było 26,3% budynków mieszkalnych. Różnica względem dostępu do wodociągu wskazuje na nierównomierny rozwój gospodarki wodno-ściekowej. Rekomenduje się rozbudowę kanalizacji na obszarach, gdzie uzasadniają ją koncentracja zabudowy i warunki techniczne. Na terenach rozproszonych należy wspierać odpowiednio dobrane rozwiązania indywidualne oraz prawidłową eksploatację oczyszczalni przydomowych i zbiorników bezodpływowych.
- Ponowny wzrost zużycia wody na mieszkańca uzasadnia rozwijanie oszczędnego gospodarowania zasobami. Po spadku do 31,9 m³ w 2018 roku zużycie wody wzrosło do 40,7 m³ na mieszkańca w 2025 roku. Nie oznacza to samo w sobie nieefektywnego wykorzystania wody, ale zwiększa znaczenie sprawności systemu zaopatrzenia. Należy łączyć ograniczanie strat sieciowych z edukacją, stosowaniem urządzeń oszczędzających

wodę i wykorzystaniem deszczówki do celów niewymagających wody pitnej. Rozwiązania te powinny obejmować obiekty publiczne, gospodarstwa domowe i działalność gospodarczą.

- Powiązania drogowe są atutem, którego wykorzystanie zależy od jakości połączeń lokalnych. S22 oraz drogi wojewódzkie nr 505 i 509 zapewniają dostęp do ośrodków zewnętrznych, jednak codzienna mobilność mieszkańców opiera się również na drogach powiatowych i gminnych. Rekomenduje się kontynuowanie modernizacji lokalnych odcinków, mostów i przepustów oraz poprawę bezpieczeństwa w miejscowościach. Inwestycje powinny uwzględniać chodniki, przejścia dla pieszych, przystanki i odwodnienie, zwłaszcza w otoczeniu szkół oraz innych obiektów publicznych.
- Brak regularnych połączeń kolejowych przez Młynary zwiększa znaczenie transportu autobusowego. Istniejąca linia kolejowa nie zapewnia obecnie mieszkańcom regularnej obsługi pasażerskiej na trasie przez Młynary. Rekomenduje się rozwój dostępnych połączeń autobusowych między miejscowościami gminy a miastem oraz sąsiednimi ośrodkami pracy i usług. Rozkłady powinny umożliwiać dojazdy do edukacji, ochrony zdrowia i zatrudnienia. Współpraca z powiatem, województwem i sąsiednimi gminami powinna obejmować działania na rzecz lepszego wykorzystania infrastruktury kolejowej.
- Potencjał wycieczek rowerowych wymaga poprawy bezpieczeństwa i ciągłości połączeń. Opisane trasy wykorzystują walory krajobrazowe oraz istniejące drogi, nie tworząc jednolitej sieci wydzielonej infrastruktury. Należy rozwijać bezpieczne odcinki łączące miejscowości, obiekty publiczne i atrakcje turystyczne, a także miejsca odpoczynku i czytelne oznakowanie. Pierwszeństwo powinny mieć połączenia służące zarówno rekreacji, jak i codziennym przejazdom mieszkańców. Przebieg tras należy dostosowywać do warunków terenowych i potrzeb ochrony przyrody.
- Powolny wzrost zasobu mieszkaniowego powinien być uzupełniany poprawą jakości istniejącej zabudowy. Liczba mieszkań zwiększyła się z 1395 w 2014 roku do 1450 w 2025 roku, czyli o 3,9%. Wzrost powierzchni użytkowej przypadającej na osobę następował równoległe ze spadkiem liczby mieszkańców i nie przesądza o dostępności mieszkań dla poszczególnych gospodarstw. Rekomenduje się modernizację istniejącego zasobu, zagospodarowanie niewykorzystanej zabudowy oraz tworzenie warunków dla mieszkań odpowiadających potrzebom rodzin, młodych dorosłych i seniorów.

- Poprawa efektywności energetycznej powinna ograniczać koszty użytkowania budynków i presję na środowisko. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca wzrosło z 604 kWh w 2014 roku do 659 kWh w 2024 roku, przy wahaniach w latach pośrednich. Zasięg korzystania z gazu sieciowego pozostawał marginalny. Należy rozwijać termomodernizację, modernizację źródeł ciepła i instalacje odnawialnych źródeł energii dostosowane do potrzeb obiektów. W budynkach publicznych działania te powinny być powiązane z zarządzaniem zużyciem energii, a w gospodarstwach domowych z dostępnymi instrumentami wsparcia.
- Lasy i obszary chronione stanowią trwały zasób wymagający ochrony jakościowej. Powierzchnia gruntów leśnych wykazana w danych GUS wzrosła z 6143 ha w 2014 roku do 6266 ha w 2025 roku, pozostając w ostatnich latach względnie stabilna. Rezerваты i obszary chronionego krajobrazu wzmacniają znaczenie przyrodnicze gminy. Rekomenduje się ochronę ciągłości siedlisk, starodrzewów, dolin rzecznych i zadrzewień. Udostępnianie terenów do rekreacji powinno odbywać się w sposób zgodny z celami ochrony i ograniczający presję na najwrażliwsze miejsca.
- Rolnicze użytkowanie gruntów i układ dolin rzecznych uzasadniają rozwój naturalnej retencji. Znaczny udział użytków rolnych, obecność gleb organicznych, terenów podmokłych i cieków wskazują na potrzebę łączenia produkcji rolniczej z ochroną stosunków wodnych. Należy zachowywać trwałe użytki zielone, zadrzewienia śródpolne i strefy roślinności przy ciekach oraz ograniczać nieuzasadnione odwadnianie terenów. W zagospodarowaniu przestrzennym istotne jest ograniczanie zabudowy terenów narażonych na podtopienia.
- Gospodarka odpadami wymaga poprawy selektywnej zbiórki i stabilności organizacyjnej. Według raportu za 2025 rok odpady zmieszane stanowiły około 56% odebranej masy odpadów komunalnych, a koszty obsługi systemu przewyższały wpływy z opłat. Rekomenduje się rozwój dostępnej selektywnej zbiórki, kompostowania bioodpadów i ponownego użycia przedmiotów oraz zapewnienie dogodnego dostępu do PSZOK. Działania organizacyjne powinny obejmować rzetelną ewidencję uczestników systemu, sprawną obsługę deklaracji i opłat oraz edukację powiązaną z praktycznymi zasadami segregacji.

3. Analiza SWOT Miasta i Gminy Młynary

Analiza SWOT służy uporządkowaniu najważniejszych uwarunkowań rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Obejmuje cztery grupy czynników: mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony odnoszą się do sytuacji wewnętrznej gminy, w tym jej zasobów, struktury społecznej i gospodarczej, infrastruktury oraz zdolności organizacyjnych. Szanse i zagrożenia wynikają natomiast z otoczenia, między innymi procesów gospodarczych, zmian społecznych, polityki publicznej i warunków środowiskowych. Takie rozróżnienie pozwala oddzielić zasoby i problemy lokalne od zjawisk, na które samorząd ma ograniczony wpływ, lecz powinien uwzględniać je w swoich decyzjach.

Znaczenie analizy SWOT dla samorządu wynika przede wszystkim z konieczności dokonywania wyborów przy ograniczonych możliwościach finansowych i organizacyjnych. Zestawienie czynników rozwojowych pomaga określić, które zasoby mogą przynieść największe korzyści mieszkańcom, jakie bariery wymagają pierwszeństwa w działaniach oraz w jaki sposób przygotować gminę na zmiany zachodzące poza jej granicami. Analiza tworzy zatem powiązanie między diagnozą a celami strategicznymi, kierunkami działań i wyborem przedsięwzięć. Ułatwia również uzasadnienie przyjętych priorytetów i prowadzenie rozmowy o rozwoju z mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz partnerami instytucjonalnymi.

Analizę SWOT Miasta i Gminy Młynary opracowano na podstawie diagnozy społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej, danych GUS i informacji zawartych w raporcie o stanie gminy. Uwzględniono miejsko-wiejski charakter jednostki, funkcję Młynar jako lokalnego ośrodka usługowego, znaczenie rolnictwa i przetwórstwa, zasoby przyrodnicze oraz zmiany demograficzne. Czynniki przedstawione w poszczególnych grupach należy rozpatrywać łącznie, ponieważ możliwości wykorzystania atutów zależą od ograniczania słabości, a skuteczność działań lokalnych pozostaje związana z warunkami zewnętrznymi. Kolejność czynników ma charakter porządkujący i nie stanowi ich punktowego rankingu.

Tabela 1. Analiza SWOT Miasta i Gminy Młynary

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
Dostęp do ponadlokalnego układu drogowego, obejmującego S22 oraz drogi wojewódzkie nr 505 i 509.	Długotrwały spadek liczby mieszkańców, związany z przewagą odpływu migracyjnego i ubytkiem naturalnym.

• Funkcja usługowa miasta Młynary, skupiającego administrację, edukację, kulturę i podstawowe usługi dla mieszkańców gminy. • Znaczący potencjał rolniczy, oparty na zasobach użytków rolnych, doświadczeniu gospodarstw i tradycjach produkcji zwierzęcej. • Obecność przetwórstwa mleczarskiego, tworzącego powiązania między producentami rolnymi a przemysłem spożywczym. • Zróżnicowane tradycje działalności wytwórczej, obejmujące przetwórstwo spożywcze, produkcję opakowań i przemysł drzewny. • Wieloletni wzrost liczby podmiotów REGON w przeliczeniu na mieszkańców. • Wysoki poziom dostępności infrastruktury wodociągowej. • Doświadczenie samorządu w realizacji inwestycji i pozyskiwaniu finansowania zewnętrznego. • Znaczne zasoby leśne oraz cenne obszary przyrodnicze, w tym rezerваты i obszary chronionego krajobrazu. • Urozmaicony krajobraz i sieć dolin rzecznych, sprzyjające rekreacji oraz edukacji przyrodniczej. • Dziedzictwo historyczne miasta i miejscowości wiejskich, obejmujące zabytki, ślady dawnego układu miejskiego i tradycje lokalnej wytwórczości. • Istniejące inicjatywy agroturystyczne i edukacyjne, wykorzystujące lokalną przyrodę, żywność i dziedzictwo wsi. • Zaplecze kultury, sportu i aktywności lokalnej, uzupełnione tradycją organizacji wydarzeń artystycznych. • Zaangażowanie sołectw, organizacji społecznych i ochotniczych straży pożarnych w życie lokalne oraz działania na rzecz bezpieczeństwa.	• Starzenie się ludności oraz zmniejszanie liczby dzieci i młodzieży. • Kurczenie się populacji w wieku produkcyjnym, ograniczające lokalne zasoby pracy. • Osłabienie dynamiki powstawania nowych podmiotów gospodarczych w końcowych latach analizy. • Utrzymujące się bezrobocie rejestrowane i jego wzrost w 2025 roku. • Ograniczony zasięg kanalizacji sanitarnej, pozostający w znacznej dysproporcji do poziomu zwodociągowania. • Potrzeby modernizacyjne infrastruktury wodociągowej, związane z awaryjnością i kosztami eksploatacji. • Rozproszenie zabudowy i niewielka skala wielu miejscowości, zwiększające koszty infrastruktury, transportu i usług publicznych. • Brak regularnej obsługi pasażerskiej na linii kolejowej przebiegającej przez Młynary. • Bariery dostępności części obiektów publicznych, w tym biblioteki. • Spadek liczby czytelników i wypożyczeń bibliotecznych w ujęciu wieloletnim. • Niewielki przyrost zasobu mieszkaniowego, ograniczający skalę dostosowania oferty lokalowej do potrzeb mieszkańców. • Zmienność wyniku budżetowego oraz obciążenia związane z zadłużeniem i utrzymaniem infrastruktury. • Wysoki udział odpadów zmieszanych i niedobór wpływów względem kosztów funkcjonowania systemu odpadowego. • Brak spójnej sieci bezpiecznych połączeń rowerowych między miejscowościami, obiektami publicznymi i atrakcjami turystycznymi.
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość korzystania z krajowych i europejskich instrumentów finansowania rozwoju lokalnego. • Rozwój współpracy w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga. • Dostęp do rynku pracy i usług Elbląga oraz innych ośrodków otoczenia. • Rozpowszechnianie pracy zdalnej i hybrydowej, zwiększające swobodę wyboru miejsca zamieszkania. • Zainteresowanie zamieszkaniem w spokojnym otoczeniu, blisko przyrody. • Popyt na żywność lokalną, produkty o rozpoznawalnym pochodzeniu i żywność ekologiczną. • Rozwój krótkich łańcuchów dostaw i bezpośrednich kanałów sprzedaży.	• Konkurencja większych miast o mieszkańców i pracowników, wynikająca z szerszej oferty zatrudnienia, edukacji i usług. • Utrzymywanie się niekorzystnych procesów demograficznych w skali kraju i regionu. • Niedobory kadr w ochronie zdrowia, opiece i innych usługach publicznych. • Wzrost cen energii, materiałów, usług i pracy. • Niestabilność zasad finansowania samorządów i rozszerzanie ich obowiązków bez zapewnienia odpowiednich środków. • Konkurencja o środki zewnętrzne oraz zmiany priorytetów programów wsparcia. • Spowolnienie gospodarcze i osłabienie popytu na produkty oraz usługi lokalnych przedsiębiorstw.

• Zainteresowanie turystyką wiejską, przyrodniczą i krótkimi pobytami wypoczynkowymi. • Możliwość włączenia lokalnych atrakcji w ponadlokalne produkty turystyczne związane z Elblągiem, Zalewem Wiślanym i dziedzictwem regionu. • Dostępność rozwiązań z zakresu efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii i magazynowania energii. • Rozwój instrumentów wspierających retencję, adaptację do zmian klimatu i ochronę różnorodności biologicznej. • Upowszechnianie usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania. • Cyfryzacja administracji i usług publicznych, ograniczająca konieczność dojazdów i ułatwiająca dostęp do informacji. • Możliwość współpracy z instytucjami edukacyjnymi, doradczymi i otoczenia biznesu.	• Wahaniami cen produktów rolnych, kosztów produkcji i warunków zbytu. • Nasilenie susz, nawałnych opadów, silnych wiatrów i przymrozków. • Przenoszenie chorób oraz rozprzestrzenianie się gatunków inwazyjnych, zagrażające ekosystemom leśnym, rolnym i wodnym. • Ograniczanie połączeń transportu zbiorowego lub wzrost kosztów ich utrzymania. • Konkurencja innych gmin o inwestorów, turystów i nowych mieszkańców. • Niestabilność sytuacji geopolitycznej i ograniczenia relacji transgranicznych. • Rosnące zagrożenia cybernetyczne, mogące zakłócać funkcjonowanie administracji, przedsiębiorstw i usług publicznych. • Zmienność i złożoność przepisów dotyczących realizacji inwestycji, mogące wydłużać przygotowanie przedsięwzięć oraz zwiększać koszty administracyjne. • Sezonowość popytu turystycznego, utrudniająca utrzymanie całorocznej rentowności usług i stabilnego zatrudnienia w branży.
--	---

Źródło: opracowanie na podstawie diagnozy społeczno-ekonomicznej oraz materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Młynarach

Na podstawie przeprowadzonej analizy rekomenduje się ukierunkowanie rozwoju Miasta i Gminy Młynary na **poprawę warunków zamieszkania, wzmacnianie lokalnej gospodarki oraz ochronę zasobów przyrodniczych**, przy zachowaniu równowagi między potrzebami inwestycyjnymi a możliwościami finansowymi samorządu. Przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom demograficznym wymaga powiązania dostępności mieszkań, edukacji, opieki nad dziećmi i transportu z możliwościami podejmowania pracy w gminie oraz jej otoczeniu. Równolegle należy rozwijać usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, aktywizację seniorów i rozwiązania zwiększające dostępność obiektów publicznych.

W gospodarce priorytetem powinno być wspieranie istniejących przedsiębiorstw, ułatwianie rozpoczynania działalności oraz wzmacnianie współpracy rolnictwa z przetwórstwem, sprzedażą produktów lokalnych i usługami turystycznymi. Wykorzystaniu potencjału inwestycyjnego powinny służyć przygotowanie terenów, sprawna obsługa przedsiębiorców i rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców. Działania infrastrukturalne należy koncentrować na poprawie gospodarki ściekowej, niezawodności wodociągów, bezpieczeństwie drogowym i dostępności transportu zbiorowego, dobierając rozwiązania

do koncentracji zabudowy oraz kosztów ich utrzymania. Polityka przestrzenna powinna sprzyjać wykorzystaniu istniejącego zasobu mieszkaniowego i ograniczaniu rozpraszania zabudowy, z poszanowaniem gruntów rolnych, lasów i krajobrazu.

Ochronę środowiska należy łączyć z rozwojem retencji, poprawą efektywności energetycznej, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i usprawnieniem selektywnej zbiórki odpadów, a ofertę rekreacyjną dostosowywać do wrażliwości obszarów przyrodniczych. Realizacja tych kierunków wymaga etapowania przedsięwzięć, zapewnienia finansowania ich eksploatacji oraz rozwijania współpracy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i samorządami otoczenia Elbląga. Skuteczność podejmowanych działań powinna być oceniana przez ich wpływ na dostępność usług, warunki zatrudnienia, jakość przestrzeni i bezpieczeństwo mieszkańców.

4. Misja i wizja Miasta i Gminy Młynary

Misja i wizja określają wspólny kierunek rozwoju Miasta i Gminy Młynary w perspektywie 2036 roku. Misja wyraża **sposób działania samorządu i lokalnej wspólnoty** oraz wartości, którymi powinny kierować się podmioty uczestniczące w rozwoju gminy. Wizja przedstawia **pożądany obraz przyszłości**, do którego prowadzić mają cele strategiczne i podejmowane przedsięwzięcia. Oba elementy stanowią punkt odniesienia dla decyzji dotyczących usług publicznych, inwestycji, gospodarki przestrzennej, ochrony środowiska i współpracy z partnerami.

W poprzedniej strategii przyjęto wizję Młynar jako gminy przyjaznej mieszkańcom, turystom i inwestorom, opartą na rozwoju przedsiębiorczości, doskonaleniu infrastruktury technicznej i społecznej oraz społeczeństwie obywatelskim. Założenia te zachowują znaczenie i stanowią podstawę ciągłości lokalnej polityki rozwoju. W perspektywie lat 2027-2036 wymagają jednak rozwinięcia o wyzwania związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców, starzeniem się ludności, dostępnością usług w miejscowościach wiejskich oraz odpornością na zmiany klimatu i rosnące koszty funkcjonowania.

Misja Miasta i Gminy Młynary.

Wspólnie tworzymy warunki do dobrego życia, pracy i rozwoju w Mieście i Gminie Młynary. Wykorzystujemy lokalną przedsiębiorczość, dziedzictwo i zasoby przyrodnicze, zapewniamy dostępne usługi oraz odpowiedzialnie gospodarujemy przestrzenią i środkami publicznymi.

Misja podkreśla, że rozwój gminy jest wspólnym zadaniem samorządu, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych i instytucji publicznych. Rolą władz lokalnych jest zapewnianie sprawnych usług, tworzenie warunków do podejmowania inicjatyw oraz koordynowanie działań służących całej wspólnocie. Współpraca powinna opierać się na czytelnych zasadach, otwartej komunikacji i możliwości rzeczywistego wpływu mieszkańców na sprawy najbliższego otoczenia.

Dobre warunki życia oznaczają dostęp do edukacji, opieki, kultury, rekreacji, transportu i bezpiecznej przestrzeni publicznej. Obejmują również możliwość znalezienia odpowiedniego mieszkania, podjęcia pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. W gminie o rozproszonej sieci osadniczej dostępność wymaga łączenia infrastruktury z właściwą organizacją usług

i dojazdów. Rozwiązania cyfrowe powinny ułatwiać kontakt z administracją, przy zachowaniu bezpośredniej obsługi osób, które jej potrzebują.

Odwołanie do lokalnych zasobów oznacza wspieranie działalności zakorzenionych w gminie oraz tworzenie przestrzeni dla nowych przedsięwzięć. Dotyczy to rolnictwa, przetwórstwa, usług, rzemiosła i turystyki, a także inicjatyw społecznych i kulturalnych. Odpowiedzialność za przestrzeń i finanse wymaga natomiast wyboru działań, których efekty będą trwałe, a koszty utrzymania możliwe do udźwignięcia. Ochrona przyrody i dziedzictwa stanowi część tego podejścia, służąc zachowaniu zasobów dla przyszłych pokoleń.

Wizja Miasta i Gminy Młynary w 2036 roku.

W 2036 roku Miasto i Gmina Młynary są miejscem, w którym mieszkańcy chcą pozostać, do którego warto wracać i z którym można wiązać przyszłość. Dostępne usługi, różnorodna lokalna gospodarka i zadbane przestrzeń łączą się tu z bliskością przyrody, aktywnością społeczną i sprawnym samorządem.

Wizja przedstawia pożądaný stan gminy, w której atrakcyjność zamieszkania wynika z jakości codziennego życia. Młynary pozostają dostępnym centrum usługowym, a miejscowości wiejskie rozwijają swoje funkcje mieszkaniowe, gospodarcze i społeczne. Powiązania transportowe umożliwiają korzystanie z usług oraz miejsc pracy w gminie i jej otoczeniu. Nowa zabudowa uzupełnia istniejące układy osadnicze, a modernizowane budynki i przestrzenie publiczne odpowiadają potrzebom mieszkańców w różnym wieku.

Gmina w 2036 roku zapewnia rodzinom warunki do wychowania i edukacji dzieci, młodym mieszkańcom możliwości rozwijania umiejętności i podejmowania aktywności zawodowej, a seniorom wsparcie w samodzielnym i aktywnym życiu. Instytucje kultury, świetlice, biblioteka i obiekty sportowe są miejscami regularnych spotkań i współpracy. Inicjatywy mieszkańców wzmacniają więzi między miejscowościami i pokoleniami, a bariery wynikające z wieku, niepełnosprawności czy miejsca zamieszkania są stopniowo ograniczane.

Lokalna gospodarka łączy rozwinięte rolnictwo i przetwórstwo z usługami oraz nowymi formami przedsiębiorczości. Miejskowe firmy mają warunki do inwestowania, współpracy i tworzenia trwałych miejsc pracy. Produkty lokalne, oferta agroturystyczna, dziedzictwo historyczne i wydarzenia kulturalne budują rozpoznawalność Młynar. Turystyka przynosi korzyści mieszkańcom i przedsiębiorcom, a jej rozwój pozostaje dostosowany do charakteru gminy oraz wrażliwości terenów przyrodniczych.

Przestrzeń gminy jest uporządkowana, a infrastruktura techniczna bezpieczna i niezawodna. Rozwiązania wodno-ściekowe odpowiadają warunkom poszczególnych miejscowości, poprawia się dostępność bezpiecznych połączeń pieszych i rowerowych, a budynki zużywają mniej energii. Lasy, doliny rzeczne, tereny podmokłe i zadrzewienia zachowują swoje funkcje przyrodnicze. Gospodarowanie wodą, zielenią i przestrzenią zwiększa odporność gminy na susze, intensywne opady i inne zagrożenia pogodowe.

Samorząd działa przejrzysto, sprawnie i w stałym kontakcie z mieszkańcami. Decyzje inwestycyjne wynikają z przyjętych priorytetów i uwzględniają przyszłe koszty utrzymania. Współpraca z otoczeniem Elbląga i innymi partnerami zwiększa możliwości realizacji przedsięwzięć wykraczających poza zasoby jednej gminy. Promocja opiera się na rzeczywistych atutach Gminy Młynary i czytelnej ofercie skierowanej do mieszkańców, przedsiębiorców oraz odwiedzających.

Znaczenie misji i wizji dla realizacji strategii.

Misja i wizja rozwijają przyjęty cel horyzontalny: **„Zrównoważony rozwój Miasta i Gminy Młynary oparty na lokalnych zasobach, zapewniający mieszkańcom równy dostęp do usług i możliwości rozwoju oraz wzmacniający atrakcyjność gminy dla obecnych i przyszłych pokoleń”**. Jego realizacji służy pięć celów strategicznych, obejmujących jakość życia i spójność społeczną, przedsiębiorczość i zatrudnienie, ochronę przyrody i odporność klimatyczną, infrastrukturę i ład przestrzenny oraz zarządzanie, współpracę i rozpoznawalność gminy.

W praktyce misja i wizja powinny pomagać w wyborze przedsięwzięć, które odpowiadają na najważniejsze potrzeby i przynoszą powiązane korzyści. Modernizacja budynku publicznego może jednocześnie zwiększać dostępność usług i ograniczać zużycie energii, a poprawa transportu ułatwiać mieszkańcom naukę, pracę i udział w życiu społecznym. Takie podejście pozwala łączyć działania prowadzone w różnych obszarach oraz efektywniej wykorzystywać środki publiczne.

5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Cele rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2036 przekładają ustalenia diagnozy, analizy SWOT oraz przyjętą misję i wizję na uporządkowany zakres interwencji samorządu. Ich strukturę tworzą cel horyzontalny, cele strategiczne i zadania, zapewniające powiązanie długofalowych zamierzeń z poszczególnymi obszarami działania. Cel horyzontalny wyznacza wspólną zasadę prowadzenia polityki rozwoju, opartą na odpowiedzialnym wykorzystaniu lokalnych zasobów, równym dostępie mieszkańców do usług i możliwości rozwoju oraz trosce o warunki życia przyszłych pokoleń. Stanowi punkt odniesienia dla wszystkich celów strategicznych i operacyjnych, niezależnie od ich zakresu tematycznego.

Pięć celów strategicznych obejmuje **poprawę jakości życia** i spójności społecznej, wzmacnianie przedsiębiorczości i zatrudnienia, ochronę przyrody i zwiększanie odporności klimatycznej, rozwój infrastruktury i ładu przestrzennego oraz sprawne zarządzanie, współpracę i promocję gminy. Zadania uszczegóławiają te zamierzenia, wskazując obszary, w których powinny koncentrować się działania samorządu i partnerów lokalnych. Przyjęty układ uwzględnia zależności między dostępnością usług, sytuacją demograficzną, możliwościami gospodarczymi i sposobem zagospodarowania przestrzeni. Pozwala dzięki temu planować przedsięwzięcia służące jednocześnie kilku potrzebom, z uwzględnieniem specyfiki miasta i miejscowości wiejskich, możliwości finansowych gminy oraz trwałości osiągniętych efektów.

Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Miasta i Gminy Młynary

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY	
Zrównoważony rozwój Miasta i Gminy Młynary oparty na lokalnych zasobach, zapewniający mieszkańcom równy dostęp do usług i możliwości rozwoju oraz wzmacniający atrakcyjność gminy dla obecnych i przyszłych pokoleń	
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie spójności i aktywności społecznej (wymiar społeczny)	
Zadanie 1.1	Rozwój opieki nad dziećmi do lat trzech, ułatwiającej rodzicom podejmowanie pracy.
Zadanie 1.2	Podnoszenie jakości wychowania przedszkolnego i dostosowanie organizacji opieki do potrzeb rodzin.
Zadanie 1.3	Wzbogacanie oferty szkoły o zajęcia językowe, cyfrowe, przyrodnicze i rozwijające uzdolnienia.
Zadanie 1.4	Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci, młodzieży i rodzin.
Zadanie 1.5	Rozwój zajęć pozalekcyjnych i wakacyjnych, dostępnych również dla dzieci z miejscowości wiejskich.
Zadanie 1.6	Rozszerzenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz wsparcia opiekunów rodzinnych.

Zadanie 1.7	Rozwój oferty Klubu Senior+ i aktywizacji osób starszych w sołectwach.
Zadanie 1.8	Rozwijanie asystencji osobistej i wsparcia samodzielności osób z niepełnosprawnościami.
Zadanie 1.9	Wzmacnianie pracy socjalnej i poradnictwa dla rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem.
Zadanie 1.10	Współpraca z podmiotami leczniczymi na rzecz dostępności świadczeń i profilaktyki zdrowotnej.
Zadanie 1.11	Rozwijanie biblioteki jako miejsca czytelnictwa, edukacji cyfrowej i spotkań mieszkańców.
Zadanie 1.12	Tworzenie regularnej oferty kulturalnej w Młynarach i świetlicach wiejskich.
Zadanie 1.13	Rozwój ogólnodostępnych zajęć sportowych i rekreacyjnych dla różnych grup wieku.
Zadanie 1.14	Doposażenie ochotniczych straży pożarnych, rozbudowa infrastruktury oraz rozwój szkoleń ratowniczych i edukacji bezpieczeństwa.
Zadanie 1.15	Wspieranie wolontariatu, inicjatyw młodzieżowych i współpracy międzypokoleniowej.
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zróżnicowanej gospodarki tworzącej trwałe miejsca pracy (wymiar gospodarczy)	
Zadanie 2.1	Zapewnienie przedsiębiorcom doradztwa dotyczącego rozwoju działalności i pozyskiwania finansowania.
Zadanie 2.2	Wspieranie zakładania firm i ich utrzymania w pierwszych latach działalności.
Zadanie 2.3	Ułatwianie mikroprzedsiębiorstwom wdrażania narzędzi cyfrowych i modernizacji wyposażenia.
Zadanie 2.4	Rozwijanie praktyk, staży i przygotowania zawodowego we współpracy z lokalnymi pracodawcami.
Zadanie 2.5	Organizowanie szkoleń zawodowych odpowiadających potrzebom przedsiębiorstw i osób pozostających bez pracy.
Zadanie 2.6	Wspieranie sukcesji w firmach rodzinnych i gospodarstwach rolnych.
Zadanie 2.7	Wzmacnianie współpracy gospodarstw rolnych z przetwórcami, w tym sektorem mleczarskim.
Zadanie 2.8	Wspieranie rolnictwa ekologicznego oraz podnoszenia jakości i różnicowania produkcji rolnej.
Zadanie 2.9	Wspieranie sprzedaży bezpośredniej, krótkich łańcuchów dostaw i lokalnych produktów.
Zadanie 2.10	Wspieranie małego przetwórstwa, rzemiosła i usług wykorzystujących miejscowe zasoby.
Zadanie 2.11	Pozyskiwanie inwestorów tworzących trwałe miejsca pracy, zgodnie z możliwościami przestrzennymi gminy.
Zadanie 2.12	Ułatwianie przedsiębiorcom dostępu do lokali i przestrzeni potrzebnych do prowadzenia działalności.
Zadanie 2.13	Wspieranie agroturystyki i gospodarstw edukacyjnych, wykorzystujących przyrodę oraz tradycje wiejskie.
Zadanie 2.14	Wspieranie oferty pobytowej, łączącej noclegi, gastronomię, wydarzenia i lokalne atrakcje.
Zadanie 2.15	Wspieranie usług turystyki aktywnej, w tym wypożyczalni, serwisów rowerowych i przewodnictwa.
Cel strategiczny 3. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu (wymiar klimatyczno-środowiskowy)	
Zadanie 3.1	Termomodernizacja budynków publicznych i usprawnianie zarządzania zużyciem energii.
Zadanie 3.2	Wspieranie mieszkańców w ocieplaniu domów i wymianie nieefektywnych źródeł ciepła.
Zadanie 3.3	Rozwijanie instalacji OZE i magazynowania energii, dostosowanych do potrzeb użytkowników.
Zadanie 3.4	Modernizacja i rozbudowa oświetlenia publicznego z zastosowaniem energooszczędnych opraw i sterowania.
Zadanie 3.5	Zagospodarowanie deszczówki przy budynkach publicznych, na terenach rekreacyjnych i posesjach.
Zadanie 3.6	Ochrona terenów podmokłych i zwiększanie retencji w krajobrazie rolniczym.
Zadanie 3.7	Rozwijanie zieleni w miejscowościach oraz zachowanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych.
Zadanie 3.8	Ochrona ciągłości siedlisk, lasów i dolin rzecznych we współpracy z zarządcami terenów.
Zadanie 3.9	Upowszechnianie praktyk rolniczych ograniczających erozję, degradację gleb i zanieczyszczenie wód.

Zadanie 3.10	Ograniczanie zagrożeń podtopieniami i erozją w zlewni Baudy we współpracy z Wodami Polskimi.
Zadanie 3.11	Ochrona jakości wód przez nadzór nad prawidłowym odprowadzaniem i zagospodarowaniem ścieków.
Zadanie 3.12	Zapewnienie dostępnego PSZOK oraz rozwijanie ponownego użycia i naprawy przedmiotów.
Zadanie 3.13	Poprawa segregacji odpadów i upowszechnianie kompostowania bioodpadów.
Zadanie 3.14	Kontynuowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.
Zadanie 3.15	Prowadzenie edukacji dotyczącej oszczędzania zasobów, ochrony przyrody i zagrożeń klimatycznych.
Cel strategiczny 4. Rozwój dostępnej infrastruktury oraz kształtowanie ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania (wymiar przestrzenny)	
Zadanie 4.1	Tworzenie i aktualizacja dokumentów planistycznych z uwzględnieniem zwartej zabudowy i ochrony krajobrazu.
Zadanie 4.2	Modernizacja sieci wodociągowej, ograniczanie awarii i strat wody.
Zadanie 4.3	Doskonalenie pracy stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków.
Zadanie 4.4	Rozbudowa kanalizacji na terenach o koncentracji zabudowy uzasadniającej rozwiązania sieciowe.
Zadanie 4.5	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni na obszarach zabudowy rozproszonej.
Zadanie 4.6	Modernizacja odwodnienia ulic, przepustów i urządzeń odprowadzających wody opadowe.
Zadanie 4.7	Przebudowa dróg lokalnych i mostów we współpracy z właściwymi zarządcami.
Zadanie 4.8	Budowa chodników i bezpiecznych przejść, szczególnie przy szkołach i przystankach.
Zadanie 4.9	Rozwijanie połączeń rowerowych w Młynarach oraz między miejscowościami, w tym na kierunku Młynary – Płonne.
Zadanie 4.10	Rozwój połączeń autobusowych ułatwiających dojazdy do pracy, edukacji i usług.
Zadanie 4.11	Współpraca z organizatorami transportu na rzecz przywrócenia pasażerskich połączeń kolejowych przez Młynary.
Zadanie 4.12	Odnova centrum Młynar i przestrzeni publicznych z zachowaniem dziedzictwa historycznego oraz zagospodarowanie terenów publicznych w gminie.
Zadanie 4.13	Modernizacja mieszkań komunalnych i adaptacja odpowiednich budynków na cele mieszkaniowe.
Zadanie 4.14	Przygotowanie terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych powiązanych z istniejącą infrastrukturą.
Zadanie 4.15	Usuwanie barier architektonicznych w obiektach publicznych i przestrzeniach wspólnych.
Zadanie 4.16	Rozwój odpornej infrastruktury obronnej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury podwójnego zastosowania.
Zadanie 4.17	Wspieranie bezpiecznego dostępu do wody, zrównoważonej gospodarki wodnej oraz odporności wodnej.
Zadanie 4.18	Wspieranie rozbudowy połączeń wzajemnych oraz infrastruktury przesyłowej, dystrybucyjnej, magazynowej i pomocniczej a także ochrony krytycznej infrastruktury energetycznej oraz rozwoju infrastruktury ładowania.
Zadanie 4.19	Wspieranie zapewnienia gotowości cywilnej na wszystkich rodzajach terytoriów.
Zadanie 4.20	Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.
Zadanie 4.21	Remont, rozbudowa, zagospodarowanie terenów publicznych służących mieszkańcom, rozwojowi turystyki.
Cel strategiczny 5. Wzmocnienie sprawności zarządzania publicznego, współpracy i rozpoznawalności Miasta i Gminy Młynary (wymiar społeczny)	
Zadanie 5.1	Usprawnienie zarządzania mieniem komunalnym i wykorzystania niewykorzystanych nieruchomości gminnych.
Zadanie 5.2	Utrzymywanie portfela przygotowanych projektów gminnych wraz z dokumentacją i harmonogramami.
Zadanie 5.3	Powiązanie planów inwestycyjnych z możliwościami budżetu i przyszłymi kosztami utrzymania.
Zadanie 5.4	Rozwijanie kompetencji w pozyskiwaniu, rozliczaniu i łączeniu zewnętrznych źródeł finansowania.

Zadanie 5.5	Rozszerzanie e-usług i elektronicznego obiegu dokumentów w administracji gminnej.
Zadanie 5.6	Wzmacnianie cyberbezpieczeństwa, ochrony danych i ciągłości działania urzędu oraz jednostek gminnych.
Zadanie 5.7	Zapewnienie czytelnej informacji publicznej i dostępnej komunikacji z mieszkańcami.
Zadanie 5.8	Rozwijanie konsultacji i udziału mieszkańców w wyborze lokalnych przedsięwzięć.
Zadanie 5.9	Wspieranie organizacji społecznych i sołectw w przygotowaniu oraz realizacji inicjatyw.
Zadanie 5.10	Podnoszenie kompetencji pracowników samorządowych w obsłudze mieszkańców i zarządzaniu projektami.
Zadanie 5.11	Rozwijanie wspólnych przedsięwzięć z samorządami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga.
Zadanie 5.12	Doskonalenie współpracy służb i systemu informowania mieszkańców o zagrożeniach.
Zadanie 5.13	Budowanie spójnego wizerunku Gminy Młynary, opartego na przyrodzie, dziedzictwie i lokalnej przedsiębiorczości.
Zadanie 5.14	Rozwijanie internetowej informacji o ofercie mieszkaniowej, inwestycyjnej, turystycznej i kulturalnej.
Zadanie 5.15	Wykorzystanie jubileuszu 700-lecia Młynar w 2027 roku do promocji gminy i integracji mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy, analizy SWOT oraz informacji przekazanych przez Urząd Miasta i Gminy w Młynarach

Przyjęty układ celów i zadań łączy poprawę jakości życia mieszkańców ze wzmacnianiem gospodarki, rozwojem infrastruktury i ochroną środowiska. Odpowiada na najważniejsze wyzwania Miasta i Gminy Młynary, w szczególności zmiany demograficzne, nierówny dostęp do usług i potrzebę tworzenia trwałych miejsc pracy. Jednocześnie wykorzystuje lokalne zasoby, w tym potencjał rolniczy i przyrodniczy, dziedzictwo historyczne oraz aktywność mieszkańców.

Realizacja celów wymaga **współpracy samorządu z mieszkańcami, przedsiębiorcami i partnerami instytucjonalnymi** oraz dostosowania tempa działań do możliwości finansowych gminy. Przy wyborze przedsięwzięć istotne będą ich wzajemne powiązania, trwałość efektów i koszty utrzymania. Regularna ocena postępów pozwoli korygować sposób realizacji zadań, zachowując kierunek rozwoju wyznaczony przez cel horyzontalny oraz wizję gminy w 2036 r.

6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Cele i kierunki działań określone w „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2036” sformułowano z uwzględnieniem priorytetów polityki rozwoju na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Powiązanie lokalnych zamierzeń z szerszymi kierunkami interwencji publicznej służy zachowaniu spójności działań podejmowanych na rzecz mieszkańców, gospodarki i środowiska. W przypadku Gminy Młynary szczególne znaczenie mają poprawa dostępności usług publicznych, przeciwdziałanie skutkom zmian demograficznych, wzmacnianie przedsiębiorczości, rozwój infrastruktury oraz ochrona zasobów przyrodniczych i zwiększanie odporności na zmiany klimatu.

Na poziomie regionalnym istotnymi punktami odniesienia są „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego” oraz program „Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027”. W wymiarze ponadlokalnym szczególne znaczenie ma dokument „MOF Elbląga 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego”, obejmujący również Gminę Młynary. Uczestnictwo w tym obszarze współpracy umożliwia wspólne planowanie przedsięwzięć odpowiadających na powiązania społeczne, gospodarcze i przestrzenne z Elblągiem oraz sąsiednimi gminami. Dotyczy to zwłaszcza transportu, dostępności usług, ochrony środowiska i wykorzystania lokalnych potencjałów rozwojowych.

Spójność celów gminy z dokumentami wyższego szczebla ułatwia przygotowanie projektów partnerskich oraz dopasowanie przedsięwzięć do zakresu **dostępnych instrumentów wsparcia**. Wzmacnia również uzasadnienie planowanych działań w procesie ubiegania się o **finansowanie zewnętrzne**, przy czym uzyskanie dofinansowania zależy od spełnienia warunków poszczególnych programów i naborów. Ze względu na horyzont strategii wykraczający poza 2030 rok istotne będzie uwzględnianie kolejnych dokumentów programowych i perspektyw finansowych, z zachowaniem ciągłości przyjętych celów lokalnych.

Punkty odniesienia dla oceny spójności celów strategicznych Miasta i Gminy Młynary stanowią:

- Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),

- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego,
- Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy,
- MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego.

Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie spójności i aktywności społecznej	
Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 1.1: Zwiększenie dostępności mieszkań • Priorytet 1.2: Tworzenie warunków sprzyjających rodzicielstwu • Priorytet 1.3: Odpowiedzialna polityka migracyjna • Priorytet 1.5: Dobre zdrowie i aktywne starzenie się • Priorytet 2.1: Wysokie kompetencje obywateli

	• Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Cele strategiczne: • Kompetencje przyszłości • Kreatywna aktywność • Mocne fundamenty
Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027	• Priorytety: • 6. Edukacja i kompetencje EFS+ • 7. Rynek pracy • 9. Włączenie i integracja EFS+ • 10. Zdrowie • 11. Turystyka i kultura • 12. Rozwój obszarów miejskich
MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego	• Cel strategiczny: Kapitałna społeczność
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zróżnicowanej gospodarki tworzącej trwałe miejsca pracy	
Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1) • „Lepiej połączona Europa” (CP3)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych

	Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	- Priorytet 1.4: Rynek pracy włączający różne grupy społeczne - Priorytet 2.3: Kształtowanie ekosystemu dla innowacji i wzrostu firm - Priorytet 2.4: Aktywna polityka w obszarze przemysłu i nowych technologii - Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli - Priorytet 3.1: Systematyczny wzrost pozycji międzynarodowej Polski
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Cele strategiczne: - Kompetencje przyszłości - Inteligentna produktywność - Kreatywna aktywność - Mocne fundamenty
Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027	- Priorytety: 1. Gospodarka 6. Edukacja i kompetencje EFS+ 7. Rynek pracy 11. Turystyka i kultura 12. Rozwój obszarów miejskich
MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego	Cel strategiczny: Włączająca gospodarka
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu	
Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	„Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	- Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi - Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie - Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom - Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	- Priorytet 2.5: Transformacja energetyczna - Priorytet 2.6: Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu - Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Cele strategiczne: - Inteligentna produktywność - Mocne fundamenty
Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027	- Priorytety: 2. Środowisko 12. Rozwój obszarów miejskich
MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego	Cel strategiczny: Stabilny ekosystem
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Rozwój dostępnej infrastruktury oraz kształtowanie ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania	
Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	„Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) „Lepiej połączona Europa” (CP3) „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	- Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie - Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność - Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	- Priorytet 2.2: Rozwój mobilności oraz infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej - Priorytet 2.5: Transformacja energetyczna - Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli - Priorytet 3.2: Wzmocnienie potencjału obronnego kraju - Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Cele strategiczne: • Inteligentna produktywność • Mocne fundamenty
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły; Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Kierunki działań: • zagospodarowanie wód opadowych • zwiększenie retencji • działania ochronne opisane w II aktualizacji PGW na lata 2022-2027 (zał. II Katalog działań krajowych)
Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027	• Priorytety: • 3. Mobilność miejska • 4. Mobilność regionalna • 5. Edukacja i kompetencje EFRR • 8. Włączenie i integracja EFRR • 12. Rozwój obszarów miejskich
MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego	• Cel strategiczny: Efektywna komunikacja
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 5. Wzmocnienie sprawności zarządzania publicznego, współpracy i rozpoznawalności Miasta i Gminy Młynary	
Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

	• Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.1: Systematyczny wzrost pozycji międzynarodowej Polski • Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy • Priorytet 3.5: Skutecznie działająca administracja
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Cele strategiczne: • Kompetencje przyszłości • Inteligentna produktywność • Kreatywna aktywność
Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027	• Priorytety: • 5. Edukacja i kompetencje EFRR • 6. Edukacja i kompetencje EFS+ • 8. Włączenie i integracja EFRR • 9. Włączenie i integracja EFS+ • 12. Rozwój obszarów miejskich
MOF ELBLĄGA 2030. Strategia rozwoju ponadlokalnego	• Cel strategiczny: Wartościowe usługi

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie zbieżności wskazuje na powiązanie celów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2036 z priorytetami polityki rozwoju na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Wspólne kierunki obejmują poprawę jakości życia i dostępności usług, rozwój przedsiębiorczości, ochronę środowiska oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią. Powiązania te wzmacniają podstawy współpracy partnerskiej i przygotowania przedsięwzięć ubiegających się o finansowanie zewnętrzne, przy zachowaniu lokalnej specyfiki i potrzeb mieszkańców gminy.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej i polityka przestrzenna Miasta i Gminy Młynary

7.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Sposób gospodarowania przestrzenią wyznacza warunki rozwoju Miasta i Gminy Młynary, wpływając na dostępność usług publicznych, możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, jakość zamieszkania oraz zachowanie zasobów przyrodniczych. Przyjęty model struktury funkcjonalno-przestrzennej służy powiązaniu celów strategii z przestrzenią gminy, tak aby inwestycje i działania organizacyjne wzajemnie się uzupełniały, odpowiadały na potrzeby poszczególnych miejscowości i ograniczały konflikty pomiędzy sposobami użytkowania terenów.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że plan ogólny Miasta i Gminy Młynary został przyjęty uchwałą nr XXVII/193/2026 Rady Miejskiej w Młynarach z dnia 12 sierpnia 2026 r. w sprawie uchwalenia planu ogólnego miasta i gminy Młynary. Przyjęcie dokumentu stanowi istotny etap porządkowania lokalnej polityki przestrzennej oraz punkt odniesienia dla realizacji przestrzennego wymiaru strategii rozwoju. Planowanie przedsięwzięć mieszkaniowych, gospodarczych i infrastrukturalnych powinno uwzględniać ustalenia planu ogólnego, sprzyjając racjonalnemu wykorzystaniu terenów, ochronie zasobów przyrodniczych i zachowaniu ładu przestrzennego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia docelowe relacje pomiędzy siecią osadniczą, obszarami aktywności gospodarczej, systemem przyrodniczym oraz infrastrukturą transportową, techniczną i społeczną w perspektywie do 2036 roku. Jego podstawę stanowią ustalenia diagnozy społeczno-gospodarczej, informacje zawarte w „Raporcie o stanie gminy Młynary za 2025 rok” oraz pomocniczo uwarunkowania i rozwiązania przedstawione w uzasadnieniu planu ogólnego i prognozie jego oddziaływania na środowisko. Model ma charakter strategiczny i wskazuje zasady kształtowania przestrzeni oraz wzajemne powiązania jej najważniejszych elementów. Szczegółowe przeznaczenie terenów i parametry zagospodarowania pozostają przedmiotem właściwych dokumentów planistycznych.

Punktem wyjścia jest miejsko-wiejski charakter gminy oraz jej położenie na styku Wysoczyzny Elbląskiej i Równiny Warmińskiej. Zachodnia część obszaru wyróżnia się bardziej

urozmaiconą rzeźbą terenu, natomiast w części wschodniej większe znaczenie mają tereny równinne. Istotnym elementem krajobrazu są doliny rzeczne, kompleksy leśne i rozległe obszary użytkowane rolniczo. Według raportu za 2025 rok powierzchnia gminy wynosiła 15 711 ha, a użytki rolne zajmowały 8 494 ha, czyli 54,06% jej obszaru. Dominacja funkcji rolniczych i znaczny udział lasów przesądza o potrzebie oszczędnego przeznaczania terenów otwartych pod zabudowę oraz zachowania równowagi pomiędzy rozwojem osadnictwa, gospodarką i ochroną krajobrazu.

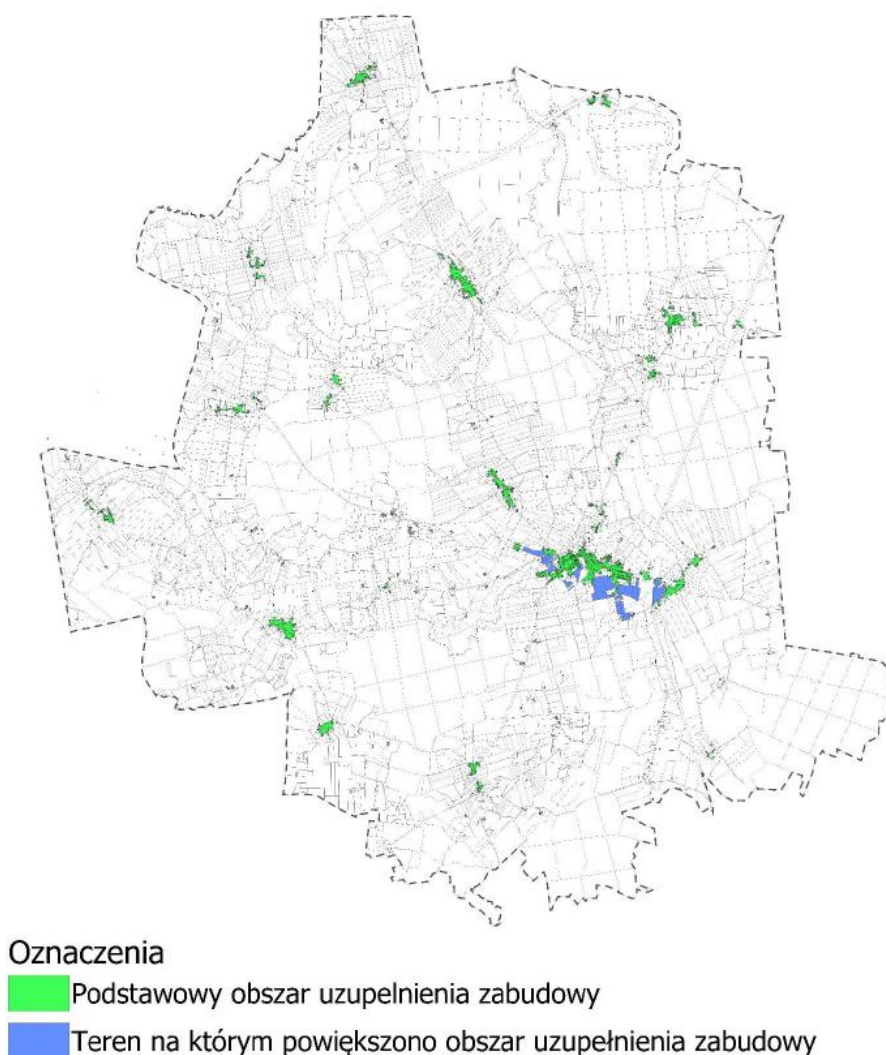
W ujęciu strategicznym strukturę gminy tworzą wzajemnie powiązane obszary: miejski o dominujących funkcjach mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych; wiejskie obszary osadniczo-rolnicze; tereny koncentracji działalności produkcyjnej i usługowej; obszary leśne, dolinne i pozostałe tereny otwarte; a także ciągi i węzły infrastruktury. Podział ten odzwierciedla funkcje przestrzeni i kierunki ich rozwoju. Poszczególne elementy mogą się przenikać, szczególnie na styku zabudowy, terenów rolnych i struktur przyrodniczych. Ich zasięg wynika z istniejącego zagospodarowania, dostępności infrastruktury i warunków środowiskowych.

Głównym ośrodkiem sieci osadniczej pozostaje miasto Młynary, skupiające administrację samorządową, placówki edukacyjne, instytucje kultury, usługi ochrony zdrowia, handel oraz część działalności produkcyjnej. Jego rola polega na obsłudze mieszkańców całej gminy i tworzeniu warunków dla rozwoju lokalnej gospodarki. W perspektywie strategicznej należy wzmacniać dostępność tych funkcji, poprawiać jakość przestrzeni publicznych oraz wykorzystywać istniejące zasoby budowlane. Szczególne znaczenie ma porządkowanie terenów niezagospodarowanych i niedostatecznie wykorzystanych, modernizacja zabudowy oraz poprawa powiązań pieszych pomiędzy miejscami zamieszkania, usługami i terenami rekreacji.

Historyczny układ urbanistyczny Młynar stanowi istotny element tożsamości i kompozycji przestrzennej miasta. Jego ochrona powinna towarzyszyć poprawie funkcjonalności centrum, estetyki zabudowy i dostępności obiektów publicznych. Nowe zagospodarowanie należy dostosowywać do skali otoczenia, zachowanych wartości kulturowych i lokalnych uwarunkowań krajobrazowych. Ważne jest tworzenie przestrzeni sprzyjających codziennym kontaktom mieszkańców, działalności usługowej i wydarzeniom lokalnym. Centrum miasta powinno pozostawać czytelnym miejscem koncentracji życia społecznego, powiązanym z pozostałymi częściami Młynar oraz obszarem wiejskim.

Sieć miejscowości wiejskich pełni przede wszystkim funkcje mieszkaniowe, rolnicze i lokalne funkcje usługowe, uzupełniane działalnością gospodarczą oraz rekreacyjną. Rozwój miejscowości wiejskich powinien opierać się na ich istniejącym zagospodarowaniu i powiązaniach komunikacyjnych. Priorytetem jest wzmacnianie zwartych układów wiejskich, poprawa warunków zamieszkania i dostępności podstawowych usług. Świetlice, miejsca rekreacji i przestrzenie wspólne należy rozwijać jako lokalne punkty aktywności, przy zachowaniu powiązań z ofertą usługową miasta.

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – rozszerzony obszar uzupełnienia zabudowy

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary

Polityka mieszkaniowa wymaga uwzględnienia spadku liczby ludności i zmian struktury wieku mieszkańców. Zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej powinno obejmować poprawę standardu istniejących mieszkań, dostępność infrastruktury, bezpieczeństwo i jakość

otoczenia. Uzupełnianie zabudowy należy prowadzić przede wszystkim w obrębie istniejących struktur osadniczych lub w bezpośrednim z nimi powiązaniu. Takie podejście ogranicza długość nowych sieci i dróg, koszty obsługi komunalnej oraz presję na grunty rolne i przyrodniczo cenne. Równocześnie pozwala dostosowywać ofertę mieszkaniową do potrzeb rodzin, osób starszych i gospodarstw o mniejszej liczbie członków.

Za ostrożnym i etapowym uruchamianiem terenów mieszkaniowych przemawiają również wyniki bilansu zawartego w uzasadnieniu planu ogólnego. Przyjęto w nim zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową odpowiadające 500 osobom, natomiast łączną szacunkową chłonność analizowanych terenów określono na 9 432 osoby. Są to wielkości obliczeniowe służące pracom planistycznym, a nie prognoza przyrostu ludności gminy. Wskazują jednak na znaczną skalę rezerw przestrzennych. Z punktu widzenia strategii uzasadnia to pierwszeństwo dla terenów dostępnych komunikacyjnie i możliwych do racjonalnego wyposażenia w infrastrukturę. W dokumentacji przewidziano również rozszerzenie obszaru uzupełnienia zabudowy o 48,15 ha. Powiązanie tego rozwiązania z celami strategii wymaga zachowania zasady spójności nowej zabudowy z istniejącym układem miasta.

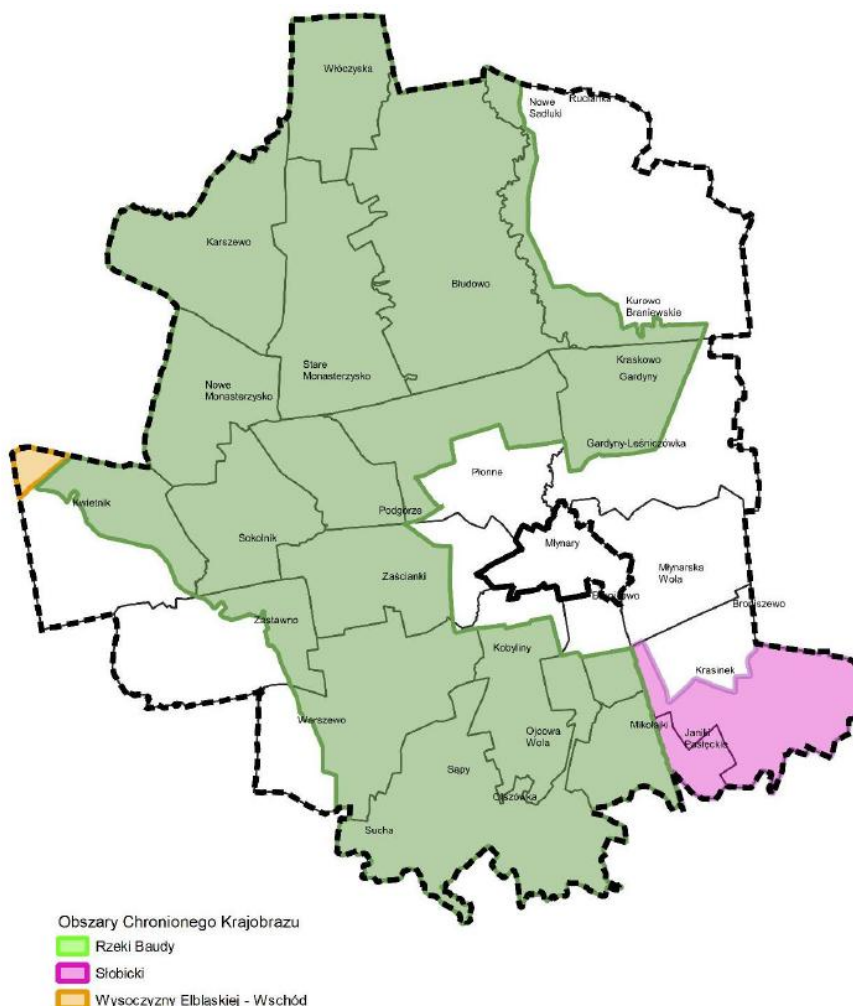
Znaczenie dla realizacji modelu ma pokrycie obszaru miasta i gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wskazane w uzasadnieniu planu ogólnego. Część tych dokumentów powstała przed wieloma laty i wymaga dostosowania do obecnych potrzeb oraz standardów planowania. Strategiczny kierunek zmian powinien obejmować porządkowanie przeznaczeń terenów, ograniczanie konfliktów funkcjonalnych i dostosowywanie możliwości inwestycyjnych do warunków obsługi infrastrukturalnej. Szczególnej uwagi wymaga relacja między ochroną rolniczej przestrzeni produkcyjnej a możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej.

Przestrzenny wymiar rozwoju gospodarczego opiera się na istniejących terenach produkcyjnych i usługowych oraz powiązaniu przedsiębiorstw z układem transportowym. W Młynarach i miejscowościach wiejskich znaczenie mają działalności związane z przetwórstwem rolno-spożywczym, gospodarką leśną, obróbką drewna oraz usługami. Rozwój tych funkcji powinien wykorzystywać tereny już przekształcone i lokalizacje zapewniające odpowiednią obsługę komunikacyjną. Należy ograniczać sytuowanie działalności uciążliwej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej i obiektów

społecznych. Przygotowanie terenów gospodarczych powinno obejmować spójne rozwiązania w zakresie dojazdu, dostaw energii, zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna pozostaje jednym z podstawowych zasobów rozwojowych gminy. Jej zachowanie wymaga ograniczania nieuzasadnionego rozdrobnienia terenów rolnych przez nową zabudowę, ochrony gleb oraz utrzymania dojazdów do pól i gospodarstw. Rozwój działalności uzupełniających, w tym przetwórstwa, usług dla rolnictwa i agroturystyki, powinien uwzględniać warunki prowadzenia produkcji rolnej i potrzeby mieszkańców. Ważne jest również zachowanie zadrzewień śródpolnych, użytków zielonych i niewielkich zbiorników wodnych, które wzmacniają retencję, ograniczają erozję i podtrzymują różnorodność biologiczną krajobrazu rolniczego.

Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – Obszary Chronionego Krajobrazu

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary

Podstawę systemu powiązań przyrodniczych tworzą kompleksy leśne oraz dolina Baudy wraz z dopływami, w tym Gardyną, Okrzejką i Dzikówką. Układ ten łączy tereny o różnych funkcjach środowiskowych, umożliwia przemieszczanie się gatunków i wpływa na obieg wody. W modelu przyjmuje się zachowanie ciągłości dolin rzecznych, ochronę terenów podmokłych oraz ograniczanie fragmentacji lasów i zadrzewień. Szczególne znaczenie mają lasy porastające strome zbocza i rozcięcia erozyjne, pełniące funkcje glebochronne, oraz zbiorowiska związane z ciekami, wspierające ochronę zasobów wodnych.

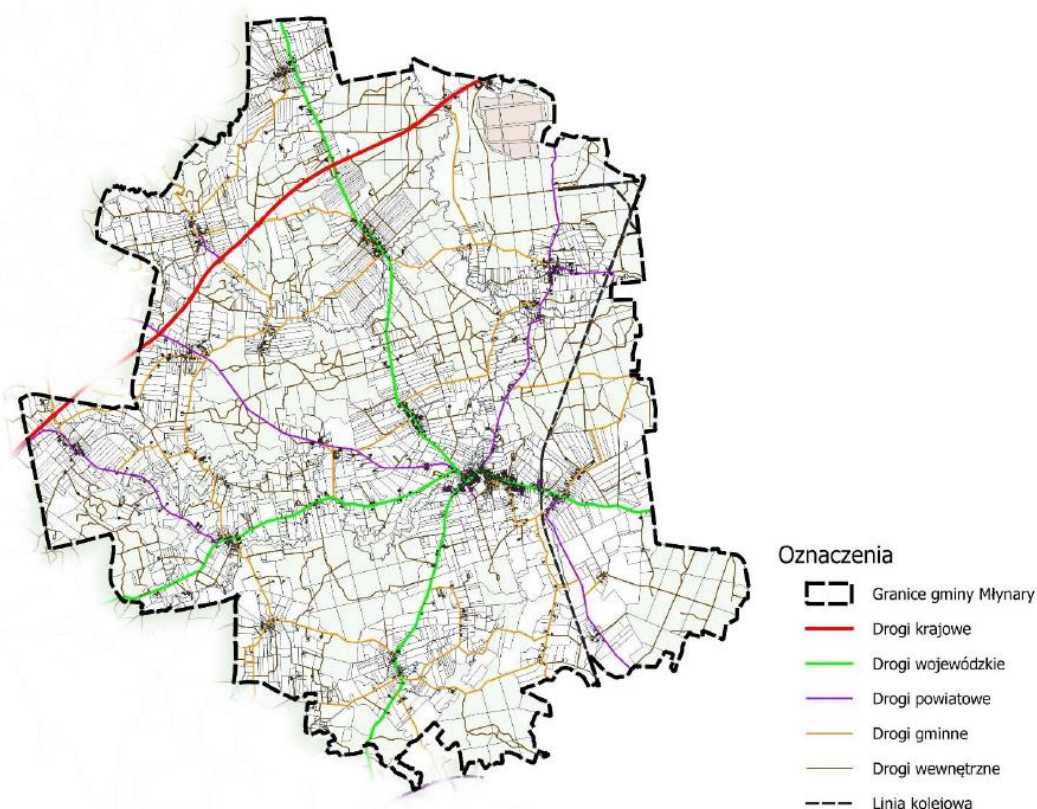
Dokumentacja planistyczna wskazuje na terenie gminy rezerwat przyrody „Lenki” i „Pióropusznikowy Jar” oraz trzy obszary chronionego krajobrazu: Rzeki Baudy, Słobicki i Wysoczyzny Elbląskiej - Wschód. Ochrona tych obszarów, pomników przyrody i ich otoczenia stanowi trwałe uwarunkowanie rozwoju przestrzennego. Udostępnianie walorów przyrodniczych mieszkańcom i turystom powinno wykorzystywać odpowiednio prowadzone trasy piesze, rowerowe i ścieżki edukacyjne, przy dostosowaniu intensywności użytkowania do wrażliwości siedlisk. Infrastruktura rekreacyjna powinna koncentrować ruch w miejscach przygotowanych do jego obsługi i ograniczać presję na najcenniejsze fragmenty przyrody.

Ograniczenia dla zagospodarowania wynikają także z zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych oraz występowania terenów o dużych spadkach i podatności na procesy erozyjne. Model zakłada uwzględnianie tych uwarunkowań przy rozmieszczaniu zabudowy i infrastruktury, ze szczególną ostrożnością wobec funkcji mieszkaniowych i społecznych. Naturalne obniżenia terenu, tereny podmokłe i doliny cieków powinny zachowywać zdolność zatrzymywania oraz bezpiecznego odprowadzania wody. Ochronę przeciwpowodziową należy łączyć z rozwojem retencji, ograniczaniem uszczelnienia powierzchni i utrzymaniem drożności systemów odwadniających.

Adaptacja do zmian klimatu powinna obejmować zarówno tereny zabudowane, jak i otwarte. W mieście i wsiach istotne jest zwiększanie udziału zieleni, zachowanie dojrzałych drzew, stosowanie nawierzchni przepuszczalnych i zagospodarowanie wód opadowych możliwie blisko miejsca ich wystąpienia. Na terenach rolnych i leśnych znaczenie mają ochrona stosunków wodnych, przeciwdziałanie erozji i utrzymanie mozaikowej struktury krajobrazu. Kierunki te odpowiadają zaleceniom prognozy oddziaływania planu ogólnego na środowisko, wskazującej na potrzebę ochrony dolin rzecznych, zieleni i powierzchni biologicznie czynnych.

Ochrona krajobrazu obejmuje także historyczne układy miejscowości, obiekty sakralne, cmentarze, tradycyjną zabudowę i aleje przydrożne. Zgodnie z informacjami przywołanymi w uzasadnieniu planu ogólnego, audyt krajobrazowy województwa nie wskazuje na terenie gminy krajobrazów priorytetowych. Zachowanie lokalnych walorów widokowych i kulturowych pozostaje jednak ważną zasadą gospodarowania przestrzenią. Lokalizacja nowych obiektów, zwłaszcza o znacznych gabarytach, powinna uwzględniać ekspozycję zabytków, panoramy miejscowości i charakter otaczającego krajobrazu.

Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – układ komunikacyjny na terenie Gminy Młynary

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary

Główne powiązania drogowe gminy tworzą droga ekspresowa S22 oraz drogi wojewódzkie nr 505 i 509. S22 przebiega przez zachodnią i północną część gminy, zapewniając połączenie z otoczeniem regionalnym. Droga nr 505 wiąże Młynary z Pasłękiem i Fromborkiem, natomiast droga nr 509 zapewnia powiązania w kierunku Elbląga i Drwęczna. Przecięcie dróg wojewódzkich w mieście wzmacnia jego znaczenie jako lokalnego węzła komunikacyjnego. Kierunki rozwoju powinny obejmować poprawę bezpieczeństwa

na odcinkach przebiegających przez zabudowę, sprawną obsługę terenów gospodarczych oraz ograniczanie uciążliwości ruchu dla mieszkańców.

Uzupełnieniem tego układu są drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne, zapewniające dojazd do miejscowości, gospodarstw, przedsiębiorstw i obiektów publicznych. Ich modernizacja powinna służyć przede wszystkim poprawie codziennej dostępności, w tym możliwości korzystania z edukacji, ochrony zdrowia, kultury i miejsc pracy. Ważną rolę odgrywa organizacja transportu zbiorowego łączącego wsie z Młynarami i ośrodkami zewnętrznymi. Rozwiązania drogowe należy wiązać z bezpiecznym dojściem do przystanków, odpowiednim oświetleniem i dostępnością dla osób o ograniczonej mobilności.

Elementem infrastruktury transportowej pozostaje linia kolejowa nr 204, przebiegająca przez gminę w relacji Elbląg-Braniewo. Model uwzględnia zachowanie jej korytarza i powiązań z terenami gospodarczymi oraz przestrzenią miasta. Rozwój funkcji kolejowych należy rozpatrywać w powiązaniu z działaniami zarządcy infrastruktury i organizatorów transportu. Lokalna polityka przestrzenna powinna umożliwiać wykorzystanie potencjału kolei, przy racjonalnym zagospodarowaniu jej otoczenia i uwzględnieniu oddziaływań na sąsiednie tereny.

Sieć powiązań pieszych i rowerowych powinna łączyć funkcję codziennej mobilności z rekreacją i turystyką. Istniejące trasy prowadzące przez Młynary i miejscowości wiejskie stanowią podstawę dalszego rozwoju tej formy użytkowania przestrzeni. Priorytetem jest zapewnianie ciągłości i bezpieczeństwa połączeń, zwłaszcza pomiędzy zabudową mieszkaniową, obiektami publicznymi, przystankami i terenami wypoczynku. Rozwój tras rekreacyjnych należy wiązać z lokalnym dziedzictwem i walorami przyrodniczymi, z uwzględnieniem warunków terenowych oraz ochrony siedlisk.

System zaopatrzenia w wodę opiera się na ujęciach wód podziemnych i rozbudowanej sieci wodociągowej. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Młynarach obsługuje stacje uzdatniania wody w Młynarach i Karszewie, natomiast Włóczyńska korzysta z zaopatrzenia z terenu gminy Frombork. Wysoki poziom dostępności wodociągu sprzyja utrzymaniu funkcji mieszkaniowych i gospodarczych. Dalsze działania powinny koncentrować się na niezawodności dostaw, modernizacji sieci i urządzeń, ograniczaniu strat oraz ochronie ujęć. Rozszerzanie terenów zabudowy należy powiązać z rzeczywistymi możliwościami ich zaopatrzenia w wodę.

Większego zakresu interwencji wymaga gospodarka ściekowa. Zgodnie z raportem za 2025 rok zbiorcze odprowadzanie ścieków obejmuje miasto Młynary oraz, od tego roku, część miejscowość Zaścianki. Podstawowym obiektem systemu jest oczyszczalnia ścieków w Młynarach przy ul. Dworcowej, zmodernizowana w latach 2022-2024. Rozbudowę kanalizacji należy kierować przede wszystkim do zwartych obszarów zabudowy, gdzie pozwala ona uzyskać odpowiedni efekt środowiskowy przy racjonalnych kosztach budowy i eksploatacji. Na terenach rozproszonych znaczenie mają prawidłowo dobrane i eksploatowane rozwiązania indywidualne. Rozwój osadnictwa musi uwzględniać możliwość bezpiecznego zagospodarowania ścieków, szczególnie w sąsiedztwie cieków, terenów podmokłych i ujęć wody.

Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – schemat przebiegu sieci wodociągowej

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary

Infrastruktura energetyczna i telekomunikacyjna powinna wspierać bezpieczeństwo mieszkańców oraz rozwój przedsiębiorczości. Zaopatrzenie w energię elektryczną jest powiązane z zewnętrznymi punktami zasilania i lokalną siecią dystrybucyjną. Potrzebne jest wzmacnianie niezawodności tej sieci oraz dostosowywanie jej do zmian zapotrzebowania i rozwoju energetyki rozproszonej. Kierunki strategiczne obejmują poprawę efektywności energetycznej budynków, modernizację źródeł ciepła i wykorzystanie odnawialnych źródeł

energii w lokalizacjach odpowiednich pod względem technicznym, środowiskowym i krajobrazowym. Rozwój infrastruktury cyfrowej powinien zwiększać dostępność usług i możliwości pracy oraz prowadzenia działalności również w mniejszych miejscowościach.

Przestrzenny układ infrastruktury społecznej powinien łączyć koncentrację usług wymagających większego zaplecza w Młynarach z dostępnością miejsc aktywności i wsparcia na obszarach wiejskich. Szkoła, przedszkole, instytucje kultury, biblioteka, obiekty sportowe, placówki ochrony zdrowia i pomocy społecznej tworzą podstawę obsługi mieszkańców. Świetlice wiejskie i pozostałe obiekty lokalne uzupełniają ten system. Wobec starzenia się ludności i rozproszenia osadnictwa szczególnego znaczenia nabierają dostępność architektoniczna, bezpieczne dojścia, transport oraz możliwość elastycznego wykorzystania istniejących budynków. Inwestycje społeczne należy planować z uwzględnieniem liczby użytkowników, kosztów utrzymania i możliwości łączenia różnych funkcji.

Mapy obszarów chronionego krajobrazu, układu komunikacyjnego, sieci wodociągowej oraz obszaru uzupełnienia zabudowy przedstawiają podstawowe uwarunkowania przestrzenne modelu. Ich wspólna interpretacja pozwala powiązać kierunki rozwoju z dostępnością transportową i techniczną oraz ograniczeniami środowiskowymi. Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna Miasta i Gminy Młynary opiera się na wzmacnianiu miasta jako centrum usługowego, poprawie warunków życia na obszarach wiejskich, racjonalnym wykorzystaniu terenów gospodarczych i mieszkaniowych oraz zachowaniu ciągłości systemu przyrodniczego. Realizacja tych założeń wymaga etapowania inwestycji i koordynacji polityki przestrzennej z możliwościami finansowymi gminy oraz działaniami partnerów odpowiedzialnych za transport, infrastrukturę i ochronę zasobów.

7.2. Polityka przestrzenna – ustalenia i rekomendacje

Polityka przestrzenna Miasta i Gminy Młynary służy kształtowaniu ładu przestrzennego, poprawie warunków życia mieszkańców oraz tworzeniu warunków rozwoju gospodarczego przy zachowaniu zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego. Jej zakres odpowiada zagadnieniom wskazanym w art. 10e ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Zgodnie z art. 13b pkt 1 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym politykę przestrzenną określoną w strategii uwzględnia

się przy sporządzaniu planu ogólnego i planów miejscowych, w tym zintegrowanych planów inwestycyjnych, stanowiących szczególną formę planu miejscowego.

Podstawą przyjętych ustaleń są model struktury funkcjonalno-przestrzennej, wyniki diagnozy oraz ogólne, aktualne uwarunkowania przedstawione w dokumentacji planu ogólnego. Kierunki interwencji uwzględniają rolę Młynar jako centrum usługowego gminy, rolniczy charakter obszarów wiejskich, znaczenie kompleksów leśnych i doliny Baudy, a także zróżnicowanie dostępności infrastruktury. Pierwszeństwo należy nadawać wykorzystaniu istniejącej zabudowy i uzbrojonych terenów, poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz przedsięwzięciom ograniczającym koszty obsługi rozproszonego osadnictwa. Ustalenia strategiczne powinny znajdować odzwierciedlenie w dokumentach planistycznych z uwzględnieniem ich zakresu oraz właściwych przepisów.

Dla Miasta i Gminy Młynary przyjmuje się następujące ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- **Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.** Należy zachować ciągłość systemu przyrodniczego tworzonego przez dolinę Baudy i jej dopływów, kompleksy leśne, tereny podmokłe oraz zadrzewienia. W zagospodarowaniu trzeba uwzględniać rezerваты „Lenki” i „Pióropusznikowy Jar”, obszary chronionego krajobrazu Rzeki Baudy, Słobicki i Wysoczyzny Elbląskiej - Wschód oraz pomniki przyrody. Priorytetem jest ograniczanie presji zabudowy na doliny rzeczne, ochrona ujęć wody i gleb organicznych, zachowanie naturalnej retencji oraz uwzględnianie zagrożenia powodziowego i procesów erozyjnych. Na terenach zabudowanych należy zwiększać udział zieleni, ograniczać uszczelnianie powierzchni i rozwijać zagospodarowanie wód opadowych w miejscu ich powstawania. Poprawie jakości powietrza powinny służyć modernizacja źródeł ciepła, termomodernizacja i ograniczanie uciążliwości komunikacyjnych. Nowe inwestycje należy dostosowywać do lokalnych walorów krajobrazowych i warunków przewietrzania miejscowości.
- **Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.** Ochroną należy obejmować historyczny układ urbanistyczny Młynar, obiekty wpisane do rejestru i ujęte w ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne, historyczne cmentarze, obiekty sakralne i wartościowe układy zabudowy wiejskiej. Nowe zagospodarowanie powinno respektować skalę otoczenia, układ ulic i przestrzeni

publicznych oraz ekspozycję zabytków. Zaleca się zachowanie i adaptację obiektów historycznych do funkcji społecznych, mieszkaniowych, usługowych i turystycznych, odpowiednio do ich wartości i możliwości użytkowych. Modernizacja, w tym poprawa efektywności energetycznej i dostępności, powinna uwzględniać wymagania konserwatorskie. Należy porządkować otoczenie zabytków i chronić ważne powiązania widokowe. W odniesieniu do dóbr kultury współczesnej rekomenduje się ochronę rozpoznanych wartości architektonicznych i artystycznych oraz promowanie wysokiej jakości projektowania przestrzeni publicznych.

- **Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.** Rozwój zabudowy należy koncentrować w istniejących strukturach Młynar i miejscowości wiejskich, wykorzystując luki, tereny przekształcone oraz obszary posiadające dostęp do dróg i infrastruktury. Bilans zawarty w uzasadnieniu planu ogólnego wskazuje na znaczne rezerwy terenów mieszkaniowych w stosunku do przyjętego zapotrzebowania. Uzasadnia to etapowe uruchamianie terenów i pierwszeństwo poprawy standardu istniejących zasobów. Szczególne potrzeby dotyczą lokali dla mniejszych gospodarstw domowych oraz rozwiązań dostosowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Nową zabudowę należy wiązać z dostępnością usług, bezpiecznym dojściem i możliwością zagospodarowania ścieków. Trzeba przeciwdziałać powstawaniu izolowanych zespołów mieszkaniowych i nadmiernemu wydłużaniu zabudowy wzdłuż dróg kosztem terenów rolnych.
- **Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.** Ustalenia dotyczą obiektów o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m², których lokalizacja wymaga odpowiednich rozstrzygnięć planistycznych, w tym planu miejscowego. Priorytetem powinien być rozwój handlu odpowiadającego skali gminy i wzmacniającego dostępność codziennych usług. Ewentualną lokalizację obiektów wielkopowierzchniowych należy koncentrować w mieście Młynary, na terenach już przekształconych, powiązanych z głównym układem drogowym i dostępnych dla pieszych. Należy unikać lokalizacji prowadzących do rozpraszania usług na terenach wiejskich i osłabiania funkcji centrum miasta. Warunkiem przestrzennym powinno być zapewnienie obsługi dostaw, parkingów, retencji i zieleni oraz ograniczenie hałasu

i ruchu ciężarowego w sąsiedztwie mieszkań. Z nowych lokalizacji należy wyłączać tereny przyrodniczo cenne, doliny rzeczne i miejsca kolidujące z ochroną dziedzictwa.

- **Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.** Pierwszeństwo należy nadawać inwestycjom poprawiającym dostęp do usług, bezpieczeństwo oraz niezawodność infrastruktury komunalnej. Obiekty edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i kultury powinny być lokalizowane lub rozwijane w miejscach dostępnych dla mieszkańców całej gminy, z wykorzystaniem istniejącego zaplecza w Młynarach. Na obszarach wiejskich należy wzmacniać dostępność lokalnych przestrzeni publicznych i obiektów służących integracji. Dla sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, infrastruktury drogowej i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej trzeba zapewniać odpowiednie rezerwy terenowe, uwzględniające ich funkcję i warunki techniczne. Wybór lokalizacji powinien ograniczać konflikty środowiskowe, umożliwiać bezpieczny dostęp i zapewniać racjonalne koszty utrzymania. Przy porównywalnej przydatności terenów rekomenduje się wykorzystanie nieruchomości komunalnych i istniejących budynków.
- **Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej.** Należy poprawiać powiązania miejscowości z Młynarami oraz dostęp do S22 i dróg wojewódzkich nr 505 i 509, we współpracy z właściwymi zarządcami. Priorytetem są modernizacja dróg lokalnych, bezpieczeństwo pieszych, dostępność przystanków i rozwój transportu zbiorowego. Trzeba zachować możliwości wykorzystania korytarza kolejowego nr 204 oraz rozwijać spójne połączenia rowerowe. W gospodarce wodno-ściekowej należy modernizować sieci i stacje uzdatniania w Młynarach i Karszewie oraz etapowo rozszerzać kanalizację, uwzględniając istniejącą obsługę miasta i Zaścianek. Na terenach rozproszonych należy stosować odpowiednie rozwiązania indywidualne. Rozwój infrastruktury energetycznej, cyfrowej i gospodarki odpadami powinien towarzyszyć poprawie dostępności szkoły, przedszkola, instytucji kultury, świetlic, obiektów sportowych i usług społecznych.
- **Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.** Urządzenia te należy sytuować z uwzględnieniem możliwości przyłączenia do sieci, obsługi transportowej oraz wpływu na mieszkańców, przyrodę i krajobraz. Dla instalacji słonecznych preferowane powinny być dachy dużych obiektów oraz tereny gospodarcze i wcześniej przekształcone, przy ograniczaniu

zajmowania wartościowych gruntów rolnych. Instalacje biogazowe i inne źródła wykorzystujące surowce rolne należy wiązać z zapleczem produkcyjnym, zapewniając bezpieczne magazynowanie, gospodarkę wodno-ściekową i ograniczenie uciążliwości zapachowych. Elektrownie wiatrowe wymagają zachowania obowiązujących wymogów planistycznych i odległościowych. Jako zasadę polityki przestrzennej rekomenduje się ich lokalizację poza rezerwatami, obszarami chronionego krajobrazu, kompleksami leśnymi i miejscami kolidującymi z ekspozycją zabytków. Dla wszystkich technologii należy uwzględniać oddziaływania skumulowane, a parametry i rozmieszczenie urządzeń dostosowywać do warunków konkretnego terenu.

- **Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.**

Rozmieszczenie przedsięwzięć należy uzależniać od rodzaju działalności, skali oddziaływań i wrażliwości otoczenia, z zastosowaniem wymaganych procedur środowiskowych. Działalność produkcyjną, magazynową i przetwórczą należy koncentrować przede wszystkim na terenach gospodarczych, z zapewnionym dojazdem i infrastrukturą. Zaleca się unikanie lokalizacji powodujących konflikty z zabudową mieszkaniową, szkołą, przedszkolem, usługami opiekuńczymi i rekreacją. Szczególnej ochrony wymagają doliny rzeczne, ujęcia wody, tereny podmokłe i powiązania ekologiczne. Ustalenia planistyczne powinny ograniczać hałas, emisje, uciążliwości zapachowe i ruch ciężarowy oraz przewidywać odpowiednie zagospodarowanie otoczenia zakładów. Zasady te należy stosować również do infrastruktury publicznej, dobierając zabezpieczenia do jej funkcji i oddziaływania.

- **Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.** Należy chronić ciągłość terenów rolnych, gleby o wysokiej przydatności produkcyjnej oraz możliwość obsługi gospodarstw i dojazdu do pól. Rozwój zabudowy zagrodowej powinien pozostawać związany z działalnością rolniczą i istniejącymi układami osadniczymi. Rekomenduje się zachowanie zadrzewień śródpolnych, miedz, użytków zielonych i niewielkich zbiorników wodnych oraz prowadzenie gospodarki wodnej ograniczającej przesuszenie gleb. Ze względu na duży udział lasów szczególne znaczenie ma ochrona istniejących kompleksów przed fragmentacją, zachowanie funkcji wodochronnych i glebochronnych oraz ich powiązań z dolinami cieków. Ewentualne zalesienia należy kierować na grunty o niskiej przydatności rolniczej, z poszanowaniem cennych siedlisk

nieleśnych i gleb organicznych. Turystyczne i rekreacyjne wykorzystanie lasów powinno respektować ich funkcje przyrodnicze i zasady gospodarki leśnej.

- **Zasady kształtowania zagospodarowania na obszarach zdegradowanych, obszarach rewitalizacji oraz terenach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.** Należy wykorzystywać doświadczenia wcześniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji, w ramach którego odnowiono m.in. budynek przy ul. Słowackiego na potrzeby integracji społecznej. Działania powinny łączyć poprawę stanu zabudowy i przestrzeni publicznych z przeciwdziałaniem problemom społecznym orazżywieniem lokalnej działalności. Priorytetem są ponowne wykorzystanie obiektów nieużytkowanych, rehabilitacja starszych zasobów mieszkaniowych i infrastruktury oraz przekształcanie terenów poprodukcyjnych i dawnych zespołów gospodarki rolnej. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji należy przyjmować zgodnie z uchwałami podejmowanymi w trybie ustawy o rewitalizacji. Na terenach poeksploatacyjnych, w tym w rejonach złóż Zastawno i Rucianka, kierunki rekultywacji powinny uwzględniać warunki wodne, glebowe i przyrodnicze. Remediację należy wiązać z potwierdzonym zanieczyszczeniem powierzchni ziemi i wymaganiami właściwymi dla planowanego użytkowania.

Wdrażanie powyższych ustaleń powinno odbywać się poprzez skoordynowane aktualizowanie dokumentów planistycznych, gospodarowanie nieruchomościami oraz przygotowanie inwestycji publicznych. Kolejność działań należy powiązać z potrzebami mieszkańców, dostępnością infrastruktury i możliwościami finansowymi samorządu. Udział społeczności lokalnej, współpraca z właścicielami terenów, przedsiębiorcami, zarządcami sieci i instytucjami ochrony środowiska powinny służyć uzgadnianiu rozwiązań możliwych do realizacji i korzystnych dla całej gminy.

7.3. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

Zapewnienie mieszkańcom możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych stanowi jeden z warunków rozwoju Miasta i Gminy Młynary oraz ograniczania odpływu ludności. W tym miejscu można wskazać na potrzebę uwzględnienia dążenia młodych mieszkańców do usamodzielnienia się, ograniczonej oferty lokali w budynkach wielorodzinnych oraz zainteresowania budową własnych domów. Ważny jest również potencjał mieszkaniowy

miejsowości wiejskich położonych w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych. Okoliczności te stanowią istotne uzupełnienie statystycznej diagnozy sytuacji mieszkaniowej gminy.

Możliwość uwzględnienia szczególnych potrzeb mieszkaniowych w polityce przestrzennej wynika z § 3 ust. 10 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów, z późniejszymi zmianami. Przepis dopuszcza określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową niż wynikające ze wzoru określonego w ust. 2, jeżeli uzasadniają to szczególne potrzeby wskazane m.in. w strategii rozwoju gminy. Zastosowanie tego rozwiązania wymaga powiązania przyjmowanej wielkości zapotrzebowania z lokalnymi uwarunkowaniami i udokumentowaną skalą potrzeb.

Dane wykorzystane w diagnozie wskazują, że w latach 2014-2025 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się z 4 528 do 4 057 osób, czyli o 10,4%, natomiast liczba mieszkań wzrosła z 1 395 do 1 450, a więc o 55 lokali, odpowiadających wzrostowi o 3,9%. Oznacza to, że powiększanie zasobu mieszkaniowego następowało również w warunkach spadku liczby ludności. Przyrost zasobu był jednak umiarkowany i wynosił średnio pięć mieszkań rocznie w ujęciu netto. Wielkość ta przedstawia zmianę stanu zasobów, a nie liczbę mieszkań oddawanych corocznie do użytkowania.

W analizowanym okresie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zwiększyła się z 76,7 m² do 78,4 m², natomiast powierzchnia przypadająca na osobę wzrosła z 23,6 m² do 28,0 m². Poprawa drugiego wskaźnika wynika zarówno ze zmian zasobu mieszkaniowego, jak i ze zmniejszenia liczby mieszkańców. Nie rozstrzyga ona o dostępności mieszkań dla osób rozpoczynających samodzielne życie. Istniejący lokal może pozostawać zajęty przez starsze pokolenie, podczas gdy młodszy członkowie rodziny potrzebują odrębnego mieszkania. Potencjalne potrzeby należy zatem rozpatrywać także w kategoriach samodzielności mieszkaniowej, dostępności oferty i dopasowania lokali do sytuacji gospodarstw domowych.

Szczególne znaczenie ma **umożliwienie młodym mieszkańcom pozostania w gminie przy jednoczesnym tworzeniu własnych gospodarstw domowych**. Ograniczona oferta mieszkań w zabudowie wielorodzinnej zwiększa znaczenie budownictwa jednorodzinnego jako sposobu zaspokajania tych potrzeb. W tej sytuacji należy wspierać dostępność odpowiednio przygotowanych terenów pod budowę domów, a także rozwój zróżnicowanej

oferty lokali, w tym mieszkań o mniejszej powierzchni i niższych kosztach utrzymania. Pozwala to uwzględnić potrzeby osób o różnych możliwościach finansowych oraz mieszkańców, dla których samodzielna budowa domu nie jest dostępnym rozwiązaniem.

Możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowej są ponadto związane z układem osadniczym i dostępnością komunikacyjną gminy. Znaczenie mają powiązania Młynar i miejscowości wiejskich z drogami wojewódzkimi nr 505 i 509 oraz drogą ekspresową S22. Dostęp do tych połączeń może ułatwiać łączenie zamieszkania w gminie z pracą i korzystaniem z usług w ośrodkach zewnętrznych. Nowe zagospodarowanie powinno jednak koncentrować się przy istniejącej zabudowie i lokalnych drogach obsługujących miejscowości, z uwzględnieniem ochrony przed hałasem i bezpieczeństwa ruchu. Potencjał komunikacyjny jest przesłanką wyboru korzystnych lokalizacji, natomiast sam w sobie nie określa liczbowej skali przyszłego popytu mieszkaniowego.

Punktem odniesienia dla oceny ilościowej pozostaje bilans sporządzony na potrzeby planu ogólnego. W przekazanym uzasadnieniu przyjęto dane bazowe za 2024 rok i horyzont prognozy do 2044 roku. Prognozowaną liczbę mieszkańców, powiększoną o 5%, określono na 2 861 osób, łączną powierzchnię użytkową mieszkań na 112 982 m², a prognozowaną powierzchnię przypadającą na mieszkańca na 40 m². Przy tych założeniach wynik obliczenia wynosi:

$$\text{ZAP} = 2\,861 - (112\,982 / 40) = 36,45 \text{ osoby, czyli około 36 osób.}$$

W planie ogólnym skorzystano następnie z możliwości przewidzianej w § 3 ust. 9 pkt 2 rozporządzenia i przyjęto zapotrzebowanie odpowiadające **500 osobom**. Wartość ta jest już wyższa od wyniku podstawowego wzoru. Odnosi się do potrzeb wyrażonych liczbą mieszkańców, których może pomieścić nowa zabudowa, a nie do liczby mieszkań lub budynków. Obliczenia przywołano zgodnie z założeniami przekazanego planu; ich horyzont planistyczny wykracza poza okres realizacji strategii 2027-2036.

Równocześnie w uzasadnieniu planu ogólnego określono znaczną chłonność terenów niezabudowanych dopuszczających funkcję mieszkaniową. Wynosi ona łącznie **9 432 osoby**, w tym 200 osób na terenach zabudowy wielorodzinnej, 2 334 osoby na terenach zabudowy jednorodzinnej, 5 907 osób na terenach zabudowy zagrodowej oraz 991 osób na terenach objętych analizowanym rozszerzeniem obszaru uzupełnienia zabudowy. Wielkości te mają charakter szacunków planistycznych. Nie oznaczają, że wszystkie uwzględnione grunty są uzbrojone, oferowane do sprzedaży lub dostępne dla osób poszukujących działki pod

budowę domu. Szczególnie istotne jest rozróżnienie terenów zabudowy zagrodowej, związanej z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, od oferty terenów przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną.

Relację pomiędzy zapotrzebowaniem a chłonnością należy uwzględniać zgodnie z art. 13d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przy zapotrzebowaniu wynoszącym 500 osób jego 130% odpowiada 650 osobom. Chłonność wskazana w planie ogólnym znacząco przekracza tę wielkość. W sytuacji określonej w art. 13d ust. 3 dopuszcza się wyznaczanie stref mieszkaniowych na obszarach uwzględnianych w pierwszej kolejności, natomiast nie wyznacza się ich na pozostałych obszarach gminy. Samo wskazanie w strategii szczególnych potrzeb mieszkaniowych nie przesądza więc o możliwości rozszerzenia stref zabudowy. Konieczne jest zachowanie zgodności pomiędzy uzasadnionym zapotrzebowaniem, bilansem chłonności i zasadami wyznaczania stref.

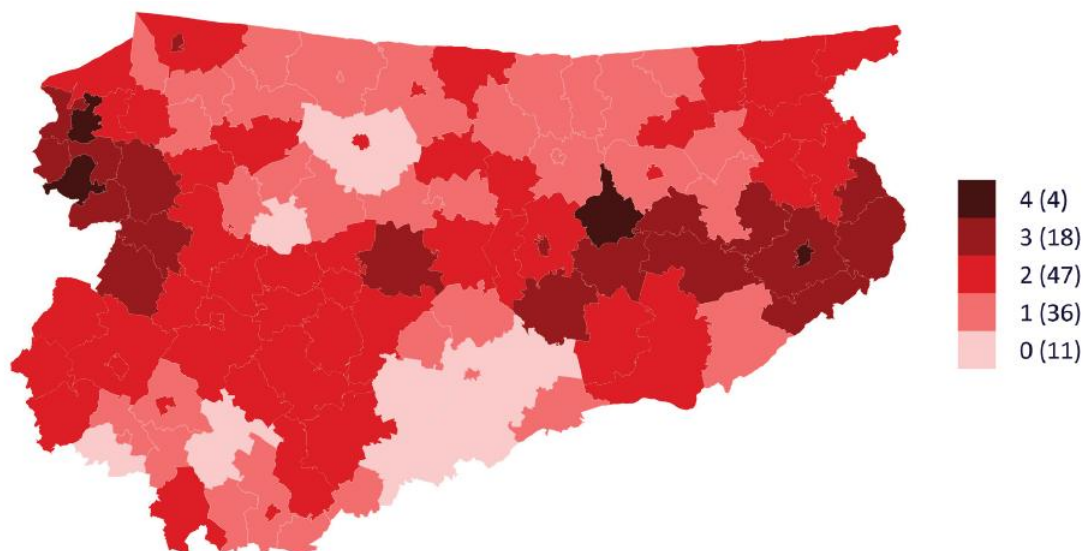
Na potrzeby strategii za szczególne lokalne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej uznaje się umożliwienie usamodzielniania się młodych mieszkańców, zwiększenie dostępności domów i lokali odpowiadających możliwościom gospodarstw domowych oraz uzupełnienie ograniczonej oferty mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Potrzeby te uzasadniają aktywną politykę mieszkaniową i przygotowanie terenów inwestycyjnych w korzystnych lokalizacjach. Dostępne materiały nie określają jednak liczby gospodarstw wymagających dodatkowego mieszkania ani skali niezaspokojonego popytu pozwalającej uzasadnić konkretną wartość zapotrzebowania wyższą od przyjętych w planie ogólnym 500 osób.

Rekomenduje się **rozwój funkcji mieszkaniowej** przede wszystkim poprzez uruchamianie istniejących rezerw terenowych, uzupełnianie zabudowy i dostosowywanie jej struktury do potrzeb mieszkańców. Pierwszeństwo powinny mieć lokalizacje zapewniające dostęp do usług, sprawną obsługę drogową, zaopatrzenie w wodę i bezpieczne zagospodarowanie ścieków. Działania należy łączyć z modernizacją istniejącego zasobu, adaptacją odpowiednich budynków oraz tworzeniem oferty mieszkań na wynajem. Tak ukierunkowana polityka odpowiada na potrzeby wskazane przez Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, wspiera pozostawanie młodych mieszkańców w gminie i zachowuje spójność z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz bilansem planu ogólnego.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego wraz z zakresem planowanych działań

W ramach wprowadzenia należy zaznaczyć, że terytorialny wymiar realizacji strategii województwa opiera się na koncentracji interwencji w ramach **obszarów strategicznej interwencji (OSI)**. Pomimo że polityka rozwoju obejmuje cały region, szczególne ukierunkowanie działań na OSI ma umożliwić osiągnięcie oczekiwanych zmian przestrzennych oraz wzmocnienie procesów rozwojowych w tych częściach województwa, które wymagają dedykowanego wsparcia.

Mapa 6. Liczba OSI, do których należą poszczególne gminy

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

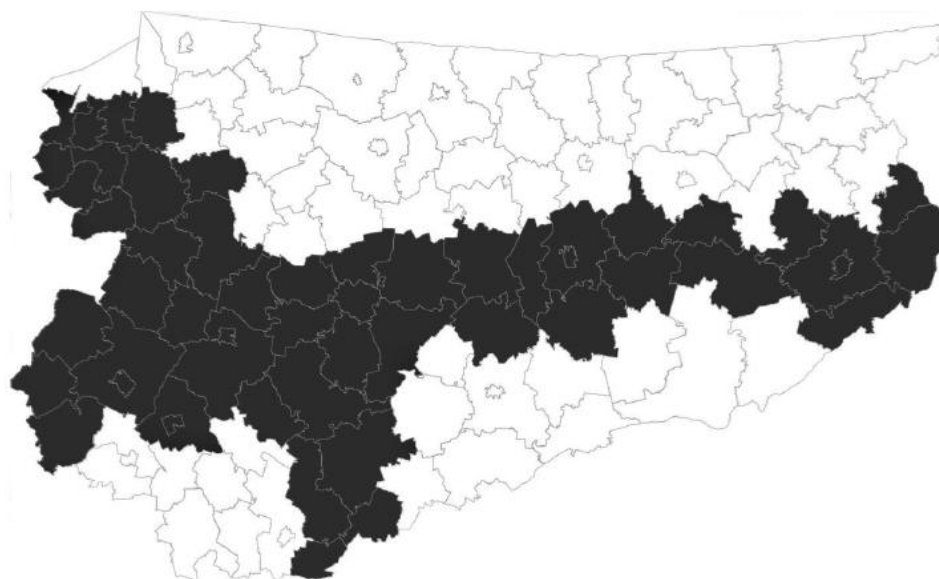
W ujęciu definicyjnym **obszar strategicznej interwencji (OSI)** można rozumieć jako część regionu wskazaną w strategii rozwoju, charakteryzującą się szczególnymi powiązaniami funkcjonalnymi lub specyficznymi uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi czy przestrzennymi. To właśnie te czynniki decydują o obecności barier ograniczających rozwój lub o istnieniu trwałych, możliwych do uruchomienia potencjałów rozwojowych. Na obszary OSI kierowana jest interwencja publiczna obejmująca zarówno inwestycje infrastrukturalne, gospodarcze czy w kapitał ludzki, finansowane z różnych źródeł, jak i działania regulacyjne. W praktyce oznacza to obszary, które mogą być **szczególnie narażone na kryzysy** lub przeciwnie, posiadają **wyjątkowe zasoby** sprzyjające przyspieszonemu rozwojowi.

Delimitacja obszarów strategicznej interwencji (OSI) na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego jest konsekwencją integracji podejścia regionalnego oraz krajowego. Ujęcie krajowe wynika z polityki regionalnej szczebla centralnego, wyrażonego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030). W podejściu regionalnym bazujemy na dokumentach strategicznych oraz konsultacjach społecznych dotyczących województwa.

Wyróżnione zostały następujące obszary strategicznej interwencji: OSI Tygrys warmińsko-mazurski; OSI MOF Olsztyna; OSI MOF Elbląga; OSI MOF Ełku; OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie; OSI Niebieski Zachód; OSI Miasta CITTASLOW; OSI EGO; OSI Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze; OSI Obszary marginalizacji.

Gmina Młynary należy do następujących **2 obszarów**: **OSI Tygrys warmińsko-mazurski** (obszar wskazany w Strategii z 2013 roku na podstawie położenia ośrodka gminnego w odległości maksymalnie 15 km od drogi nr 7 i nr 16); **OSI MOF Elbląga** (obszar funkcjonalny wskazany w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego).

Mapa 7. OSI Tygrys warmińsko-mazurski

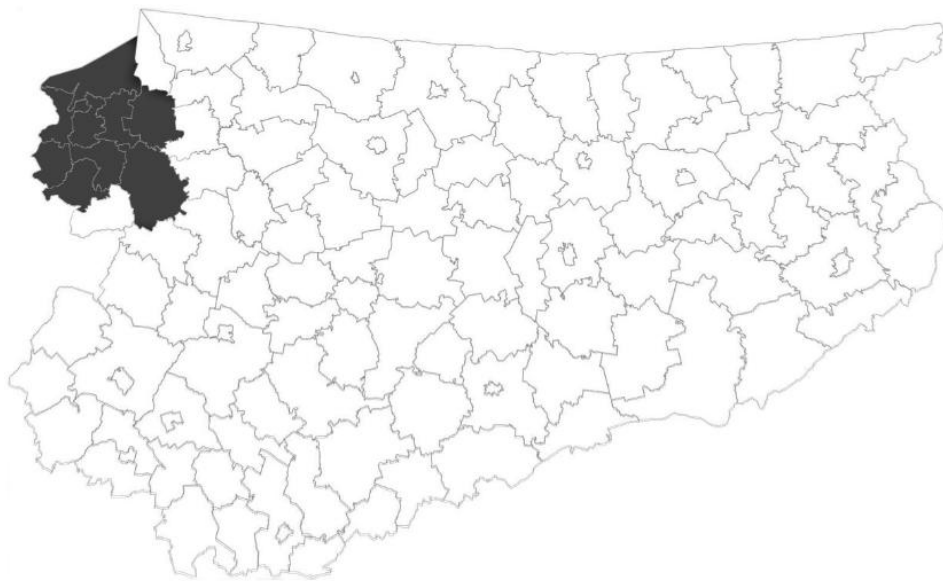

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

OSI Tygrys warmińsko-mazurski pełni rolę kluczowego obszaru koncentracji potencjału rozwojowego województwa, którego rdzeń kompetencyjny tworzą trzy główne ośrodki miejskie regionu. Interwencja w tym obszarze ma służyć wzmocnieniu kompetencji organizacji oddziałujących na całe województwo, rozwojowi kompetencji przyszłości oraz zwiększaniu inteligentnej produktywności, w szczególności poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji

i przygotowanie najbardziej atrakcyjnych terenów inwestycyjnych. Istotnym kierunkiem jest również pobudzanie kreatywnej aktywności i budowanie mocnych fundamentów rozwoju, co powinno ograniczać odpływ mieszkańców z regionu, wzmacniać powiązania funkcjonalne wewnątrz OSI oraz rozszerzać jego oddziaływanie na obszary sąsiednie. Zakłada się także rozwój współpracy sieciowej w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz realizację inwestycji infrastrukturalnych, szczególnie we wschodniej części województwa, prowadzących do zwiększenia spójności terytorialnej całego regionu.

Mapa 8. OSI MOF Elbląga

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

OSI MOF Elbląga koncentruje się na dalszym wzmacnianiu roli Elbląga jako kluczowego ośrodka subregionalnego, pełniącego istotne funkcje gospodarcze, edukacyjne, kulturowe i medyczne. Oczekiwane efekty interwencji obejmują rozwój kompetencji przyszłości, umocnienie pozycji miasta i jego obszaru funkcjonalnego we wdrażaniu rozwiązań przemysłu 4.0 oraz dalszy rozwój inteligentnych specjalizacji opartych na współpracy biznesu, nauki i instytucji otoczenia biznesu. Ważnym kierunkiem jest także zwiększanie powiązań gospodarczych, edukacyjnych i społecznych w układzie regionalnym i międzywojewódzkim, w tym z gminami województwa pomorskiego oraz aglomeracją trójmiejską. Rozwój ponadlokalnych funkcji edukacyjnych i ochrony zdrowia, silna oferta kulturalna oraz realizacja projektów społecznych o szerokim oddziaływaniu mają sprzyjać ograniczaniu emigracji mieszkańców i wzmacnianiu atrakcyjności osiedleńczej obszaru. Istotne znaczenie przypisuje się również współpracy sieciowej na poziomie krajowym i międzynarodowym, wzmocnieniu

funkcji portowej Elbląga, poprawie dostępności komunikacyjnej ośrodka subregionalnego oraz zapewnieniu wysokiej jakości przestrzeni i bezpieczeństwa środowiska przyrodniczego w północno-zachodniej części województwa.

W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary uwzględniono „**Rekomendacje dla planowania interwencji z zakresu polityki regionalnej w strategiach rozwoju**”, wydane przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego 2 lipca 2026 r. Podstawę prawną dokumentu stanowi art. 3a pkt 4b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 198 z późn. zm.), przewidujący wydawanie rekomendacji dotyczących przygotowania projektów strategii rozwoju województw, gmin i strategii ponadlokalnych oraz innych strategii odnoszących się do rozwoju sektorowego, terytorialnego i przestrzennego. Dokument służy również programowaniu i realizacji polityki regionalnej kraju w ramach kompetencji określonych w art. 3a pkt 2 tej ustawy. Rekomendacje przewidziano do stosowania do czasu przyjęcia przez Radę Ministrów Strategii Rozwoju Polski do 2035 r.

Głównym założeniem rekomendacji jest **wspieranie zrównoważonego terytorialnie rozwoju kraju, wykorzystującego policentryczną sieć osadniczą oraz współpracę ośrodków miejskich z otaczającymi je obszarami wiejskimi**. Szczególne znaczenie przypisano wzmocnieniu lokalnej bazy ekonomicznej i rynku pracy, dostępności mieszkań i racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią, poprawie dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza transportem zbiorowym, oraz zapewnieniu odpowiedniego standardu usług publicznych. W przypadku Miasta i Gminy Młynary podejście to oznacza wzmocnienie funkcji miasta jako lokalnego ośrodka administracyjnego, usługowego, edukacyjnego i kulturalnego, przy równoczesnym zapewnianiu mieszkańcom miejscowości wiejskich dostępu do usług i możliwości rozwoju.

Znaczenie rekomendacji dla Młynar znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w delimitacji obszarów szczególnego wsparcia. Gmina została wskazana w obszarze funkcjonalnym Elbląga, natomiast powiat elbląski ujęto zarówno w delimitacji obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe, jak i obszaru przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Uzasadnia to powiązanie lokalnych działań z przedsięwzięciami ponadlokalnymi dotyczącymi rynku pracy, transportu, usług publicznych oraz odporności społecznej i gospodarczej. Współpraca z Elblągiem i pozostałymi gminami jego obszaru funkcjonalnego powinna służyć poprawie dostępu mieszkańców Młynar do usług

wyższego rzędu, edukacji i zatrudnienia, a także wspólnemu przygotowywaniu projektów odpowiadających na potrzeby całego obszaru.

W wymiarze społecznym i gospodarczym priorytetem pozostaje przeciwdziałanie skutkom depopulacji, odpływu mieszkańców i starzenia się ludności. Odpowiedzią na te procesy będzie tworzenie warunków do pozostawania i osiedlania się młodych osób oraz rodzin, wspieranie samodzielności mieszkaniowej i zawodowej, a także rozwój usług opiekuńczych i polityki senioralnej. Wzmacnianie lokalnej gospodarki powinno obejmować wsparcie mikroprzedsiębiorstw, rozwój pozarolniczych miejsc pracy, podnoszenie kompetencji mieszkańców oraz wykorzystanie potencjału rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i usług. Uzupełniającym kierunkiem będzie rozwój turystyki i rekreacji wykorzystujących walory przyrodnicze, krajobrazowe i dziedzictwo kulturowe gminy.

Przestrzenny i infrastrukturalny wymiar interwencji będzie koncentrował się na poprawie warunków zamieszkania oraz ograniczaniu różnic w dostępności usług pomiędzy miastem a terenami wiejskimi. Rozwój mieszkalnictwa powinien uwzględniać lokalne potrzeby, istniejące zasoby i możliwości obsługi infrastrukturalnej, sprzyjając uzupełnianiu zabudowy oraz ograniczaniu jej rozpraszania. Ważne będą poprawa niezawodności zaopatrzenia w wodę, rozwój odpowiednich rozwiązań gospodarki ściekowej, infrastruktury cyfrowej oraz dostępnego transportu publicznego. Przedsięwzięcia te powinny ułatwiać dojazdy do pracy, placówek edukacyjnych, ochrony zdrowia i instytucji kultury, przy zachowaniu zasobów przyrodniczych i ładu przestrzennego.

Uwzględnienie powiatu elbląskiego w obszarze przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej nadaje dodatkowe znaczenie działaniom zwiększającym odporność gminy na zakłócenia gospodarcze i sytuacje kryzysowe. W lokalnej polityce rozwoju powinny znaleźć odzwierciedlenie przedsięwzięcia służące ciągłości świadczenia usług publicznych, bezpieczeństwu energetycznemu i telekomunikacyjnemu, cyberbezpieczeństwu oraz wzmacnianiu zdolności ratowniczych i ochronie ludności. Istotne pozostają również wsparcie trwałości lokalnych miejsc pracy, różnicowanie działalności gospodarczej i rozwijanie oferty turystycznej, zgodnie z kierunkami interwencji określonymi dla tego obszaru.

Miasto i Gmina Młynary będą uwzględniały rekomendacje podczas wdrażania strategii, przygotowywania dokumentów wykonawczych oraz planowania projektów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Ich realizacja będzie oparta na współpracy z samorządem województwa, powiatem elbląskim, partnerami obszaru

funkcjonalnego Elbląga, przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi, z poszanowaniem zasady pomocniczości. Pierwszeństwo powinny uzyskiwać przedsięwzięcia odpowiadające na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców, łączące korzyści społeczne, gospodarcze i środowiskowe oraz zapewniające trwałość osiągniętych rezultatów. Zakres i tempo ich realizacji będą dostosowywane do możliwości organizacyjnych i finansowych gminy, kosztów późniejszego utrzymania infrastruktury oraz dostępności finansowania zewnętrznego.

9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zasoby wodne oraz warunki klimatyczne należą do podstawowych uwarunkowań rozwoju Miasta i Gminy Młynary. Wpływają na bezpieczeństwo mieszkańców, możliwości prowadzenia działalności rolniczej i gospodarczej, funkcjonowanie infrastruktury technicznej oraz zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Gospodarowanie wodami wymaga łączenia ochrony ich jakości i dostępności z ograniczaniem zagrożeń powodziowych oraz przeciwdziałaniem skutkom suszy. W strategii zagadnienia te powiązano z polityką przestrzenną, rozwojem usług komunalnych i zwiększaniem odporności gminy na zmiany klimatu.

Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960 z późn. zm.) strategia uwzględnia ustalenia dokumentów planistycznych wymienionych w art. 315 pkt 1-3 tej ustawy, obejmujących plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, plany zarządzania ryzykiem powodziowym oraz plan przeciwdziałania skutkom suszy. Dla Miasta i Gminy Młynary podstawowe znaczenie mają:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 300).
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 2739).
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1615).

Uwzględnienie tych dokumentów oznacza powiązanie przedsięwzięć lokalnych z celami ochrony wód, ograniczania strat powodziowych i zwiększania zdolności zatrzymywania wody w zlewniach. Planowane zagospodarowanie terenów oraz inwestycje infrastrukturalne powinny wspierać osiągnięcie celów środowiskowych właściwych jednolitych części wód, ograniczać dopływ zanieczyszczeń i zachowywać funkcje ekosystemów zależnych od wody. Podczas wdrażania strategii zastosowanie będą miały również kolejne aktualizacje dokumentów gospodarki wodnej, zgodnie z terminami ich wejścia w życie.

Układ hydrograficzny gminy jest związany przede wszystkim ze zlewnią Baudy, uchodzącej do Zalewu Wiślanego w okolicach Fromborka. W podziale stosowanym

w gospodarce wodnej teren ten należy do obszaru dorzecza Wisły. Bauda, o długości około 59 km i powierzchni zlewni około 361 km², stanowi główną oś przyrodniczą gminy. Jej źródła znajdują się w rejonie Milejewa. W górnym biegu rzeka spływa z Wysoczyzny Elbląskiej, tworząc głęboko wciętą, krętą dolinę, a następnie kieruje się na północ przez Równinę Warmińską. W Młynarach przepływa przez zachodnią część miasta. Zgodnie z uzasadnieniem planu ogólnego południowa część gminy należy do zlewni Elszki, powiązanej z układem wodnym jeziora Drużno.

Sieć rzeczną uzupełniają dopływy Baudy, w tym Gardyna, Dzikówka, Okrzejka, Lisi Parów i Ciek Kręty, a także liczne mniejsze ciek oraz rowy. Na terenie gminy nie występują duże naturalne zbiorniki wodne, natomiast obecne są niewielkie zbiorniki polodowcowe i podmokłe zagłębienia terenu. Doliny rzeczne, oczka wodne, mokradła i towarzysząca im roślinność tworzą powiązany system przyrodniczy, istotny dla retencji, różnorodności biologicznej i jakości krajobrazu. Zachowanie tych elementów powinno stanowić trwałą zasadę gospodarowania przestrzenią, szczególnie przy wyznaczaniu terenów zabudowy, przebudowie dróg oraz prowadzeniu prac związanych z odwodnieniem.

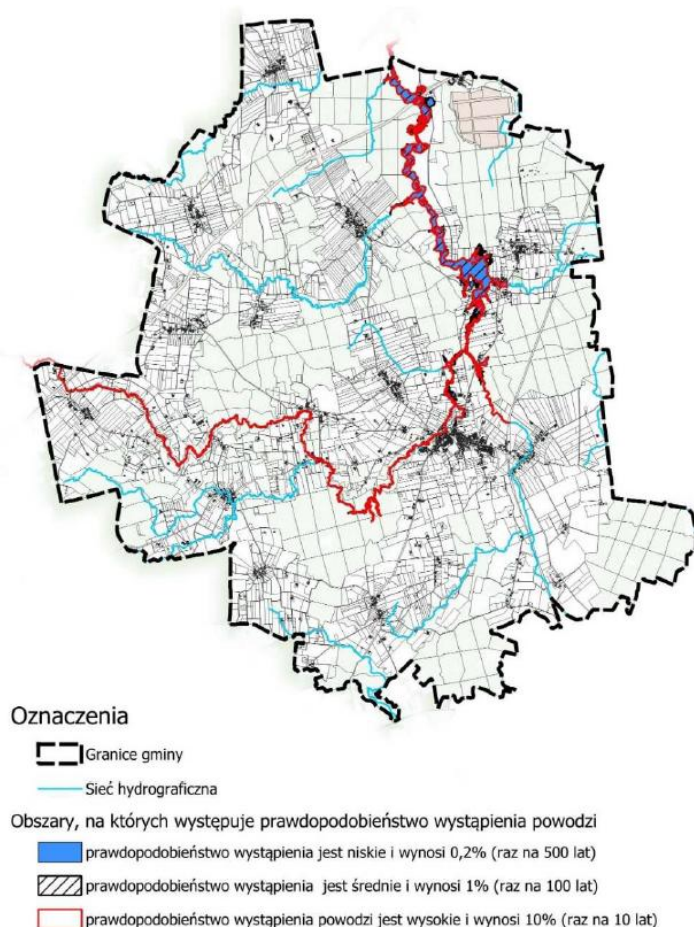
Miasto i Gmina Młynary znajdują się w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 19, oznaczonej kodem PLGW200019. Według oceny opartej na danych za 2022 r. jej stan chemiczny, ilościowy i ogólny określono jako dobry. W zestawieniu odnoszącym się do planów gospodarowania wodami na lata 2022-2027 jednostkę uznano również za niezagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych. Dane te wskazują na potrzebę utrzymania korzystnego stanu zasobów poprzez ochronę obszarów zasilania, racjonalny pobór wody i ograniczanie presji związanej z użytkowaniem terenu.

Użytkowe znaczenie mają przede wszystkim poziomy wodonośne występujące w utworach czwartorzędowych. Warunki zalegania wód są zróżnicowane i zależą od budowy geologicznej oraz rzeźby terenu. W obniżeniach i zagłębieniach wody gruntowe mogą występować płytko, miejscami około 1 m poniżej powierzchni, natomiast na wysoczyznach ich głębokość jest uzależniona od układu warstw przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych. Zróżnicowanie to ma znaczenie dla lokalizacji zabudowy, sposobu posadowienia obiektów, odwodnienia oraz doboru rozwiązań umożliwiających zagospodarowanie wód opadowych. Gmina pozostaje poza granicami Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych wymaga ograniczania potencjalnych źródeł zanieczyszczeń związanych z gospodarką ściekową i działalnością rolniczą.

Do najważniejszych kierunków działań należą rozbudowa kanalizacji tam, gdzie znajduje ona uzasadnienie techniczne i ekonomiczne, zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rozwiązań indywidualnych oraz kontrola postępowania z nieczystościami ciekłymi. Na terenach rolniczych istotne pozostają racjonalne nawożenie, właściwe przechowywanie nawozów naturalnych i zachowanie roślinności ograniczającej spływ zanieczyszczeń do cieków. Bezpieczeństwo zaopatrzenia mieszkańców w wodę powinno być wzmacniane przez ochronę ujęć, utrzymanie sprawności urządzeń uzdatniania oraz ograniczanie strat w sieci wodociągowej.

Mapa 9. Mapa ryzyka powodziowego

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary

Zagrożenie powodziowe w gminie jest związane przede wszystkim z doliną Baudy i dolinami jej dopływów. W materiałach przygotowanych na potrzeby planu ogólnego wskazano obszary zagrożenia wzdłuż Baudy, Gardyny, Dzikówki i Okrzejki. Ich występowanie stanowi istotne uwarunkowanie rozwoju przestrzennego, zwłaszcza przy lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów usług publicznych i infrastruktury technicznej. Podstawą

określania zasięgu zagrożenia oraz jego konsekwencji dla zagospodarowania są mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego udostępniane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

W analizach powodziowych rozróżnia się scenariusze o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, wynoszącym 10% rocznie, średnim, wynoszącym 1% rocznie, oraz niskim, wynoszącym 0,2% rocznie. Wartości te opisują prawdopodobieństwo zdarzenia w danym roku i nie oznaczają jego występowania w regularnych odstępach czasu. Do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią zalicza się między innymi obszary objęte scenariuszami 1% i 10%. Samo położenie w zasięgu scenariusza 0,2% nie nadaje terenowi takiego statusu, pozostaje jednak istotną informacją przy ocenie bezpieczeństwa inwestycji.

Polityka przestrzenna gminy powinna kierować nową zabudowę oraz obiekty wymagające ciągłości funkcjonowania poza tereny narażone na zalanie, a w dolinach rzecznych zachowywać przestrzeń dla przepływu i okresowego retencjonowania wód. Działania ochronne powinny obejmować utrzymanie sprawności urządzeń wodnych, zapewnienie odpowiedniej przepustowości mostów i przepustów oraz usuwanie zagrożeń dla istniejącej infrastruktury. Prace utrzymaniowe należy prowadzić z uwzględnieniem funkcji przyrodniczych cieków i ograniczaniem niekorzystnego wpływu na tereny położone poniżej miejsca interwencji. Uzupełnieniem ochrony technicznej powinny być sprawne ostrzeganie mieszkańców, przygotowanie służb ratowniczych i procedur reagowania oraz edukacja dotycząca postępowania podczas wezbrań.

Przy inwestycjach w sąsiedztwie wałów przeciwpowodziowych zastosowanie mają ograniczenia określone w art. 176 Prawa wodnego, w tym dotyczące wykonywania określonych obiektów i robót w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału. Przewidziane ustawą wyjątki i zwolnienia wymagają spełnienia właściwych warunków. Ograniczenia te odnoszą się do rzeczywiście występujących wałów przeciwpowodziowych. Niezależnie od zagrożenia rzecznego, w planowaniu infrastruktury należy uwzględniać możliwość lokalnych podtopień spowodowanych intensywnymi opadami, niewydolnością odwodnienia lub koncentracją spływu w obniżeniach terenu.

Warunki klimatyczne Młynar kształtuje położenie w północnej Polsce, w strefie oddziaływania Morza Bałtyckiego oraz na styku Wysoczyzny Elbląskiej i Równiny Warmińskiej. Klimat cechuje zmienność pogody, znaczna wilgotność powietrza i występowanie silnych wiatrów. Lokalne różnice wynikają z ukształtowania powierzchni, obecności lasów, dolin

rzecznych, terenów podmokłych i otwartych przestrzeni rolniczych. Znaczna część gminy posiada korzystne warunki przewietrzania. Uwarunkowania te powinny być uwzględniane przy kształtowaniu zabudowy, terenów zieleni i przestrzeni publicznych.

Do zjawisk, na które powinna odpowiadać polityka adaptacyjna gminy, należą intensywne opady i gwałtowny spływ powierzchniowy, okresowe niedobory wody, fale upałów oraz silne wiatry. Rolniczy charakter znacznej części obszaru, występowanie lasów i rozproszenie zabudowy uzasadniają szczególną troskę o stabilność zaopatrzenia w wodę, warunki produkcji rolnej, bezpieczeństwo infrastruktury i ochronę mieszkańców najbardziej wrażliwych na skutki ekstremalnej pogody. Planowanie nowych inwestycji powinno uwzględniać ich odporność na te zjawiska w całym okresie użytkowania.

Przeciwdziałanie skutkom suszy powinno opierać się na zatrzymywaniu wody możliwie blisko miejsca opadu i ograniczaniu jej nadmiernie szybkiego odpływu. W warunkach Gminy Młynary oznacza to ochronę mokradeł, oczek wodnych, trwałych użytków zielonych i zadrzewień, a także rozwijanie małej retencji oraz gromadzenia deszczówki. Na terenach rolniczych wskazane jest wzmacnianie retencji glebowej i dostosowywanie urządzeń melioracyjnych do regulowania stosunków wodnych, obejmującego również zatrzymywanie wody w okresach niedoboru. Dobór rozwiązań powinien uwzględniać lokalne warunki gruntowo-wodne, potrzeby upraw oraz ochronę ekosystemów. Kierunek ten odpowiada podejściu do retencji i gospodarowania wodą w rolnictwie rozwijanemu przez Wody Polskie.

W mieście i miejscowościach wiejskich działania adaptacyjne powinny obejmować zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, ochronę dojrzałych drzew, tworzenie zacienionych miejsc odpoczynku oraz stosowanie rozwiązań zatrzymujących i wykorzystujących wody opadowe. Ogrody deszczowe, niecki retencyjne, zbiorniki na deszczówkę i nawierzchnie przepuszczalne należy dobierać do warunków lokalnych, w szczególności przepuszczalności gruntu i poziomu wód podziemnych. Modernizacja ulic, placów oraz obiektów publicznych powinna łączyć poprawę ich funkcjonalności z ograniczaniem przegrzewania i przeciążenia systemów odwodnienia.

Realizacja działań związanych z wodami i klimatem będzie wymagała współpracy samorządu z Wodami Polskimi, zarządcami infrastruktury, służbami ratowniczymi, zarządcami lasów, rolnikami i mieszkańcami. Gmina będzie włączała rozwiązania retencyjne, ochronę zasobów wodnych i wymagania odporności klimatycznej do przygotowywanych przedsięwzięć oraz dokumentów wykonawczych. Priorytetowe znaczenie będą miały działania łączące

ochronę ludności i infrastruktury z poprawą stanu środowiska oraz ograniczaniem kosztów eksploatacyjnych. Podejście to służy realizacji celu strategicznego dotyczącego ochrony zasobów przyrodniczych i zwiększania odporności gminy na zmiany klimatu, a także celu odnoszącego się do dostępnej infrastruktury, ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania.

10. Dodatkowe obszary kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Dalszy rozwój Miasta i Gminy Młynary wymaga skoncentrowania działań na poprawie warunków życia i zatrudnienia oraz wzmacnianiu powiązań pomiędzy miastem a miejscowościami wiejskimi. Diagnoza społeczno-gospodarcza i analiza SWOT wskazują na potrzebę przeciwdziałania skutkom spadku liczby mieszkańców, starzenia się ludności i odpływu migracyjnego. Towarzyszą im wyzwania związane z dostępnością usług, ograniczoną skalą lokalnego rynku pracy oraz nierównomiernym wyposażeniem obszaru gminy w infrastrukturę techniczną. Odpowiedź na te procesy powinna obejmować zarówno inwestycje, jak i działania społeczne, organizacyjne oraz wspierające przedsiębiorczość.

Młynary dysponują zasobami, które mogą stanowić podstawę trwałego rozwoju: rolnictwem i tradycjami przetwórstwa, lokalną przedsiębiorczością, walorami przyrodniczymi doliny Baudy i terenów leśnych, dziedzictwem kulturowym oraz zapleczem instytucji publicznych. Znaczenie ma również współpraca w obszarze funkcjonalnym Elbląga, umożliwiającą łączenie lokalnych działań z przedsięwzięciami dotyczącymi transportu, zatrudnienia i usług ponadlokalnych. Potencjał ten powinien być wykorzystywany przy jednoczesnym wzmacnianiu funkcji Młynar jako centrum obsługi mieszkańców całej gminy.

Wyznacza się trzy dodatkowe obszary kluczowe w ujęciu problemowo-rozwojowym: **dostępne usługi, warunki zamieszkania i aktywność społeczną; przedsiębiorczość, lokalne miejsca pracy i wykorzystanie zasobów gminy; spójność przestrzenną, infrastrukturę i bezpieczeństwo środowiskowe**. Stanowią one przekrojowe uporządkowanie przedsięwzięć służących realizacji przyjętych celów strategicznych. Zakres działań w poszczególnych miejscowościach będzie dostosowywany do ich potrzeb, funkcji w strukturze osadniczej oraz możliwości zapewnienia trwałej obsługi infrastrukturalnej i organizacyjnej.

Dostępne usługi, warunki zamieszkania i aktywność społeczna. Priorytetem jest tworzenie warunków, w których mieszkańcy mogą wiązać swoją przyszłość z gminą, samodzielnie funkcjonować i uczestniczyć w życiu lokalnej wspólnoty. Rozwój usług powinien odpowiadać potrzebom rodzin z dziećmi, młodzieży, seniorów oraz osób wymagających wsparcia. Punktem wyjścia pozostają istniejące placówki edukacyjne, Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, kino „Zenit”, Klub „Senior+” i świetlice wiejskie. Ich działalność powinna

być rozwijana z uwzględnieniem dostępności dla mieszkańców poszczególnych miejscowości.

Zakres planowanych działań obejmuje:

- Wspieranie samodzielności mieszkaniowej młodych osób i rodzin poprzez rozwój dostępnej oferty mieszkaniowej, w tym mieszkań na wynajem.
- Zwiększanie dostępności opieki nad dziećmi do lat trzech oraz dostosowywanie oferty przedszkolnej do potrzeb pracujących rodziców.
- Podnoszenie atrakcyjności lokalnej edukacji poprzez rozwój kompetencji językowych, matematycznych, cyfrowych i technicznych oraz indywidualizację nauczania.
- Rozwijanie wsparcia psychologicznego, profilaktyki uzależnień i działań wzmacniających dobrostan dzieci, młodzieży oraz rodzin.
- Poprawę dostępu do profilaktyki zdrowotnej, podstawowej opieki zdrowotnej i rehabilitacji we współpracy z podmiotami leczniczymi.
- Kontynuowanie i rozwijanie działalności Klubu „Senior+” oraz innych form aktywizacji i integracji osób starszych.
- Rozszerzanie usług opiekuńczych, asystenckich i teleopieki, wspierających pozostawanie osób wymagających pomocy w miejscu zamieszkania.
- Rozwój oferty Biblioteki Publicznej, kina „Zenit” i Ośrodka Kultury, łączącej edukację, czytelnictwo i uczestnictwo w kulturze.
- Usuwanie barier architektonicznych, cyfrowych i komunikacyjnych w dostępie do obiektów oraz usług publicznych.
- Zwiększanie wykorzystania świetlic wiejskich i obiektów sportowych do regularnych zajęć, spotkań oraz inicjatyw międzypokoleniowych.
- Wspieranie organizacji pozarządowych, jednostek OSP, kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych i lokalnego wolontariatu.
- Wzmacnianie udziału mieszkańców w decyzjach dotyczących gminy poprzez fundusz sołecki, konsultacje i inicjatywy młodzieżowe.

Przedsiębiorczość, lokalne miejsca pracy i wykorzystanie zasobów gminy. Rozwój gospodarczy powinien opierać się na wzmacnianiu istniejących przedsiębiorstw, ułatwianiu podejmowania działalności oraz poszerzaniu możliwości zatrudnienia poza rolnictwem. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na mieszkańców, przy zmiennym tempie nowych rejestracji, wskazuje na potrzebę wspierania trwałości firm i ich zdolności do rozwoju. Istotne jest również lepsze wykorzystanie powiązań lokalnych producentów,

usługodawców, rolników i podmiotów turystycznych, a także współpracy z rynkiem pracy obszaru funkcjonalnego Elbląga. Zakres planowanych działań obejmuje:

- Przygotowywanie i etapowe uzbrajanie terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, z uwzględnieniem dostępności transportowej i ustaleń planistycznych.
- Rozwijanie obsługi inwestorów oraz aktualnej informacji o nieruchomościach, infrastrukturze, procedurach i możliwościach wsparcia.
- Zapewnianie dostępu do doradztwa dla mikroprzedsiębiorstw i osób rozpoczynających działalność gospodarczą.
- Wspieranie cyfryzacji, sprzedaży internetowej, innowacji i poprawy efektywności energetycznej lokalnych firm.
- Upowszechnianie nowoczesnych i środowiskowo odpowiedzialnych rozwiązań w rolnictwie, w tym produkcji ekologicznej.
- Wzmacnianie przetwórstwa rolno-spożywczego, sprzedaży bezpośredniej i współpracy producentów w ramach krótkich łańcuchów dostaw.
- Rozwijanie usług, rzemiosła i drobnej produkcji uzupełniających rolnicze funkcje miejscowości wiejskich.
- Organizowanie szkoleń, praktyk i staży we współpracy z przedsiębiorcami, placówkami edukacyjnymi oraz instytucjami rynku pracy.
- Wspieranie aktywizacji zawodowej kobiet, młodych mieszkańców, osób długotrwale bezrobotnych i powracających do zatrudnienia.
- Rozwój agroturystyki, turystyki aktywnej i usług rekreacyjnych wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze oraz kulturowe.
- Tworzenie wspólnej oferty turystycznej łączącej zabytki, trasy rowerowe, edukację przyrodniczą i wydarzenia kulturalne.
- Promocję lokalnych produktów, usług i oferty inwestycyjnej we współpracy z przedsiębiorcami oraz partnerami obszaru funkcjonalnego Elbląga.

Spójność przestrzenna, infrastruktura i bezpieczeństwo środowiskowe.

Najważniejszym zadaniem jest powiązanie rozwoju infrastruktury z układem osadniczym, potrzebami mieszkańców i ochroną zasobów naturalnych. Wysoki poziom upowszechnienia wodociągów wymaga dalszej troski o niezawodność dostaw i ograniczanie strat wody, natomiast gospodarka ściekowa pozostaje obszarem wymagającym kolejnych działań. Rozbudowa kanalizacji obejmująca część miejscowości Zaścianki w 2025 r. stanowi podstawę

dalszego porządkowania tego systemu, z doborem rozwiązań odpowiednich dla zwartej i rozproszonej zabudowy. Równolegle należy poprawiać dostępność transportową, jakość przestrzeni publicznych oraz odporność gminy na podtopienia, niedobory wody i inne zjawiska pogodowe. Zakres planowanych działań obejmuje:

- Modernizację dróg gminnych i współpracę przy poprawie dróg powiatowych i wojewódzkich, wraz z odwodnieniem i bezpieczeństwem ruchu.
- Rozwijanie połączeń autobusowych pomiędzy miejscowościami gminy, Młynarami i Elblągiem oraz poprawę dostępności przystanków.
- Uzupełnianie chodników i połączeń rowerowych prowadzących do szkół, usług publicznych, terenów rekreacyjnych i transportu zbiorowego.
- Modernizację sieci wodociągowej, ochronę ujęć w Młynarach i Karszewie oraz ograniczanie awarii i strat wody.
- Rozbudowę kanalizacji w uzasadnionych lokalizacjach oraz wspieranie prawidłowo dobranych rozwiązań indywidualnych na terenach rozproszonej zabudowy.
- Poprawę dostępności selektywnej zbiórki odpadów, rozwój ponownego wykorzystania przedmiotów i ograniczanie ilości odpadów zmieszanych.
- Rozwój infrastruktury szerokopasmowej, dostępnych usług cyfrowych i rozwiązań zwiększających cyberbezpieczeństwo jednostek gminnych.
- Termomodernizację budynków oraz rozwój odnawialnych źródeł energii i magazynowania energii, dostosowanych do warunków lokalnych.
- Zwiększanie retencji, zagospodarowanie deszczówki oraz ograniczanie zagrożeń powodziowych w dolinie Baudy i jej dopływów.
- Ochronę lasów, mokradeł, zadrzewień i powiązań ekologicznych, z uwzględnieniem rezerwatów „Lenki” i „Pióropusznikowy Jar”.
- Koncentrowanie nowej zabudowy przy istniejącej infrastrukturze i usługach oraz ograniczanie rozpraszania osadnictwa.
- Ochronę zabytków i historycznego układu Młynar oraz poprawę jakości przestrzeni publicznych w mieście i wsiach.
- Przywracanie funkcji użytkowych niewykorzystywanym budynkom i terenom, odpowiednio do potrzeb mieszkaniowych, społecznych oraz gospodarczych.
- Wzmacnianie wyposażenia i gotowości jednostek OSP oraz zapewnianie ciągłości podstawowych usług komunalnych w sytuacjach kryzysowych.

Realizacją wskazanych kierunków będzie koordynował samorząd Miasta i Gminy Młynary, wykorzystując potencjał urzędu, jednostek organizacyjnych i partnerów lokalnych. Współpraca z powiatem elbląskim, samorządem województwa i partnerami obszaru funkcjonalnego Elbląga powinna koncentrować się na przedsięwzięciach wymagających wspólnej organizacji lub przekraczających możliwości pojedynczej gminy. Dotyczy to zwłaszcza transportu publicznego, dostępu do usług specjalistycznych, rozwoju kompetencji zawodowych i promocji gospodarczej.

Przy wyborze projektów uwzględniane będą skala potrzeb mieszkańców, oczekiwane rezultaty, gotowość do realizacji oraz koszty późniejszego utrzymania. Pierwszeństwo powinny uzyskiwać przedsięwzięcia poprawiające dostępność podstawowych usług, wykorzystujące istniejące zasoby i przynoszące korzyści więcej niż jednej miejscowości lub grupie odbiorców. Finansowanie będzie łączyło środki własne z dostępnymi instrumentami krajowymi, regionalnymi i europejskimi, przy zachowaniu zgodności z wieloletnią prognozą finansową i możliwościami organizacyjnymi gminy.

Mieszkańcy, organizacje społeczne i przedsiębiorcy będą uczestniczyli w przygotowywaniu oraz realizacji działań odpowiadających ich potrzebom. Monitorowanie postępów powinno obejmować efekty przedsięwzięć, w tym poprawę dostępności usług i transportu, wzrost aktywności społecznej, rozwój przedsiębiorczości, niezawodność infrastruktury oraz ograniczanie presji na środowisko. Wyniki tej oceny będą wykorzystywane do ustalania kolejności następnych działań i dostosowywania sposobów ich realizacji do zmieniających się warunków.

11. System realizacji strategii

System realizacji „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary” określa sposób przełożenia przyjętych celów na projekty, usługi i decyzje podejmowane przez samorząd. Łączy koordynację działań, planowanie finansowe, współpracę z partnerami oraz **monitorowanie i ocenę rezultatów**. W warunkach Gminy Młynary szczególne znaczenie ma zapewnienie ciągłości działań odpowiadających na zmiany demograficzne, potrzeby lokalnych przedsiębiorców i zróżnicowaną dostępność usług w mieście oraz miejscowościach wiejskich. System powinien umożliwiać ustalanie kolejności przedsięwzięć i dostosowywanie tempa ich realizacji do potrzeb mieszkańców, możliwości organizacyjnych oraz dostępnych środków.

Koordynację **wdrażania strategii** będzie sprawował Burmistrz Miasta i Gminy Młynary przy wsparciu właściwych komórek Urzędu Miasta i Gminy oraz jednostek organizacyjnych. Poszczególnym zadaniom zostaną przyporządkowane podmioty odpowiedzialne, terminy i oczekiwane rezultaty, a przedsięwzięcia wymagające nakładów finansowych będą powiązane z budżetem gminy i wieloletnią prognozą finansową. Ważnym elementem realizacji będzie współpraca z powiatem elbląskim, samorządem województwa oraz partnerami obszaru funkcjonalnego Elbląga, zwłaszcza w zakresie transportu, usług ponadlokalnych i rozwoju gospodarczego.

Postępy będą oceniane na podstawie wskaźników ilościowych i informacji jakościowych, pozwalających określić zarówno zakres wykonanych działań, jak i ich znaczenie dla mieszkańców. Bieżące gromadzenie danych zostanie uzupełnione przeglądami realizacji strategii prowadzonymi co dwa lata, począwszy od 2029 roku. Wykorzystywane będą dane statystyki publicznej, informacje jednostek gminnych i partnerów oraz ustalenia corocznego **raportu o stanie gminy**. Monitoring posłuży identyfikowaniu postępów i opóźnień, natomiast ewaluacja umożliwi ocenę skuteczności, efektywności oraz trwałości interwencji.

Wdrażaniu strategii będzie towarzyszyć otwarta komunikacja z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi. Udostępnianie wyników monitoringu oraz włączanie lokalnej społeczności w ocenę przedsięwzięć pozwolą lepiej dostosowywać działania do potrzeb poszczególnych miejscowości i grup odbiorców. Wnioski z przeglądów i ewaluacji będą wykorzystywane przy przygotowywaniu kolejnych projektów, ustalaniu priorytetów finansowych i podejmowaniu decyzji o ewentualnej aktualizacji strategii.

Tak zorganizowany proces ma zapewnić konsekwentną realizację celów przy zachowaniu zdolności reagowania na zmiany warunków społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

Tabela 4. Zestawienie przykładowych wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Oczekiwany kierunek zmian do 2035 r., źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (2025 r.)	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie spójności i aktywności społecznej	Cel 2. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zróżnicowanej gospodarki tworzącej trwałe miejsca pracy	Cel 3. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu	Cel 4. Rozwój dostępnej infrastruktury oraz kształtowanie ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania	Cel 5. Wzmocnienie sprawności zarządzania publicznego, współpracy i rozpoznawalności Miasta i Gminy Młynary
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.), 2024 r.	Spadek, GUS	362					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (szt.), 2024 r.	Spadek, GUS	183					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	Wzrost, JST	-					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.), 2024 r.	Wzrost, GUS	56					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na mieszkańca	Wzrost, JST	-					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	Wzrost, GUS	262					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	Wzrost, GUS	5588					
Liczba przestępstw ogółem	Spadek, JST	-					
Wskaźnik salda migracji	Wzrost, GUS	-31					
Przyrost naturalny	Wzrost, GUS	-16					
Poziom tożsamości lokalnej (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	Wzrost, GUS	4057					

Liczba obiektów objętych termomodernizacją (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba instalacji OZE (szt.)	Wzrost, JST	-					
Lesistość (%)	Wzrost, GUS	39,9					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	Spadek, GUS	-					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba bezrobotnych (os.)	Spadek, GUS	170					
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Spadek, GUS	6,9					
Wskaźnik przedsiębiorczości (Podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności)	Wzrost, GUS	96					
Liczba nowych miejsc pracy	Wzrost, JST	-					
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	Wzrost, GUS	5,6					
Liczba zgłoszonych ofert pracy (szt.)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba turystów zagranicznych (os.)	Wzrost, GUS	-					
Liczba miejsc noclegowych	Wzrost, GUS	-					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba gospodarstw agroturystycznych (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	Wzrost, JST	-					
Jakość gminnej administracji (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mln PLN)	Wzrost, GUS	29,6					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba porad lekarskich ogółem (szt.)	Spadek, GUS	17600					
Korzystający z instalacji wodociągowej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	96,9					
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	37,4					

Korzystający z instalacji gazowej (%), 2024 r.	Wzrost, GUS	0					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Zasoby mieszkaniowe, mieszkania (ob.)	Wzrost, GUS	1450					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	Wzrost, GUS	6266					
Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	Wzrost, JST	-					
Długość nowych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	Wzrost, JST	-					

Źródło: opracowanie własne, GUS – Główny Urząd Statystyczny, JST – Gmina Młynary. W przypadku braku wartości bazowej dla wskaźnika (np. za 2025 r.) należy zbadać kierunek zmian w roku opracowywania raportu ewaluacyjnego (np. badanie kierunku zmian w latach 2025-2029)

Tabela 5. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2035

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY			
Zrównoważony rozwój Miasta i Gminy Młynary oparty na lokalnych zasobach, zapewniający mieszkańcom równy dostęp do usług i możliwości rozwoju oraz wzmacniający atrakcyjność gminy dla obecnych i przyszłych pokoleń			
Nr zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny 1. 1. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie spójności i aktywności społecznej			
1.1.-1.15	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, NGO, MSP	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach
Cel strategiczny 2. 2. Wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zróżnicowanej gospodarki tworzącej trwale miejsca pracy			
2.1-2.15	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, MSP, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach
Cel strategiczny 3. 3. Ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększenie odporności gminy na zmiany klimatu			
3.1-3.15	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, NGO, MSP, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach
Cel strategiczny 4. 4. Rozwój dostępnej infrastruktury oraz kształtowanie ładu przestrzennego i atrakcyjnych warunków zamieszkania			
4.1-4.21	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach
Cel strategiczny 5. 5. Wzmocnienie sprawności zarządzania publicznego, współpracy i rozpoznawalności Miasta i Gminy Młynary			
5.1-5.15	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, NGO, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Młynarach

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Młynarach, NGO-organizacje pozarządowe, MSP-przedsiębiorcy, INiB- instytucje naukowe i badawcze

Realizację strategii wspierają **dokumenty wykonawcze**, które przekładają przyjęte cele na szczegółowe zadania i sposoby ich realizacji. Należą do nich obowiązujące plany, programy i strategie sektorowe, a także opracowania potencjalnie **przewidziane do przygotowania** w kolejnych latach, stosownie do potrzeb mieszkańców oraz zmian uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych. Zestawienie tabelaryczne przedstawia zarówno dokumenty już wykorzystywane w zarządzaniu gminą, jak i możliwe do zastosowania narzędzia planistyczne. Ich rolą jest uporządkowanie zakresu przedsięwzięć, wspieranie współpracy jednostek gminnych i partnerów oraz ułatwianie monitorowania postępów. Powiązanie dokumentów wykonawczych z celami strategii pozwala zachować spójność działań dotyczących usług publicznych, przedsiębiorczości, infrastruktury, zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska. Tworzy również podstawę do racjonalnego ustalania priorytetów, planowania wydatków i podejmowania decyzji służących długofalowemu rozwojowi Miasta i Gminy Młynary.

Tabela 6. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych)

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	- Plan ogólny Miasta i Gminy Młynary, - Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, - Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Młynary,	- zgodność zapisów planu ogólnego z modelem funkcjonalno-przestrzennym gminy przyjętym w strategii, - aktualizacja planu w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej, - aktualizacja programu rewitalizacji, opracowanie gminnego programu rewitalizacji
Energetyka	- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, - plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	- wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, - Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta i Gminy Młynary, - wieloletni plan inwestycyjny,	- kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, - realizacja założeń wieloletniego planu inwestycyjnego,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Młynary,	aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,
Ochrona środowiska	Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Młynary,	kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach,

i adaptacja do zmian klimatu	• Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Miasta i Gminy Młynary, • Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Młynary, • program małej retencji,	dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	• plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, • plan zrównoważonej mobilności, • plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, • strategia rozwoju elektromobilności,	• kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Polityka społeczna	• Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta i Gminy Młynary, • gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Młynary, • Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,	• implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • realizacja zadań przewidzianych w programie,
Rozwój lokalny	• Program współpracy Gminy Młynary z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, • plany odnowy miejscowości, • plan urzędniowo-rolny, • strategia rozwoju kultury, • strategia rozwoju turystyki,	• realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych, • implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urzędniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości, • implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja,
Zarządzanie kryzysowe	• gminny plan zarządzania kryzysowego,	• implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	• Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta i Gminy Młynary, • uchwały budżetowe.	• zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Młynarach oraz wytycznych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

Realizacja strategii będzie opierała się na **łączeniu środków budżetu gminy z finansowaniem zewnętrznym** oraz nakładami partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Dobór źródeł finansowania będzie wynikał z charakteru przedsięwzięć, ich znaczenia dla mieszkańców, stopnia przygotowania oraz możliwości zapewnienia wkładu

własnego i późniejszego utrzymania rezultatów. W warunkach Gminy Młynary szczególne znaczenie ma finansowanie działań poprawiających dostępność usług na terenach wiejskich, rozwijających gospodarkę wodno-ściekową, wzmacniających lokalną przedsiębiorczość oraz zwiększających odporność gminy na zmiany demograficzne i klimatyczne.

Ramy finansowe strategii będą uszczegóławiane wraz z przygotowywaniem kolejnych projektów oraz aktualizacją budżetu i wieloletniej prognozy finansowej. Planowanie nakładów powinno uwzględniać:

- strukturę i dynamikę dochodów oraz wydatków gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wyniku operacyjnego;
- poziom zadłużenia, koszty jego obsługi i zdolność do podejmowania nowych zobowiązań;
- płynność finansową oraz możliwość zabezpieczenia wkładu własnego i przejściowego finansowania wydatków;
- pełne koszty przedsięwzięć, obejmujące przygotowanie, realizację, eksploatację i utrzymanie infrastruktury;
- warunki naborów, poziom dofinansowania, kwalifikowalność wydatków oraz terminy realizacji i rozliczenia projektów;
- doświadczenia z wcześniejszych inwestycji, posiadaną dokumentację i potencjał organizacyjny jednostek odpowiedzialnych za wdrażanie.

Podstawę realizacji zadań będą stanowiły **środki budżetu Miasta i Gminy Młynary**. Dochody własne, obejmujące między innymi podatki i opłaty lokalne, dochody z tytułu udziału w PIT i CIT oraz gospodarowania mieniem komunalnym, zapewniają możliwość finansowania zadań bieżących i współfinansowania inwestycji. Budżet jest również zasilany subwencją ogólną i dotacjami, wykorzystywanymi zgodnie z zasadami ich przeznaczenia. Przy ustalaniu skali inwestycji istotne będzie zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem infrastruktury a zapewnieniem środków na edukację, pomoc społeczną, kulturę, administrację i usługi komunalne. Fundusz sołecki pozostanie narzędziem finansowania przedsięwzięć wybieranych przez mieszkańców i odpowiadających potrzebom poszczególnych miejscowości.

Kierunki wykorzystania **funduszy europejskich** wynikają między innymi z Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027. Obejmują rozwój konkurencyjnej i cyfrowej gospodarki, poprawę efektywności energetycznej, ochronę środowiska, adaptację do zmian klimatu,

dostępność transportową oraz wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego. W odniesieniu do gminy szczególnie istotne są działania ograniczające nierówności w dostępie do usług, wspierające aktywność zawodową, poprawiające jakość infrastruktury oraz tworzące warunki do pozostawania i osiedlania się mieszkańców. W kolejnych latach możliwości finansowania będą dostosowywane do przyjętych programów i zasad następnych wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej.

Najważniejszym regionalnym źródłem wsparcia pozostaje program **Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027**, finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Zakres jego interwencji odpowiada potrzebom gminy dotyczącym między innymi efektywności energetycznej, środowiska, edukacji, usług społecznych, przedsiębiorczości i rozwoju lokalnego. Młynary dysponują doświadczeniem w korzystaniu z tego programu, czego przykładem jest realizowany w latach 2024-2025 projekt edukacyjny „Szkolna Trampolina Sukcesu”. Znaczenie mają również możliwości związane ze **Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi obszaru funkcjonalnego Elbląga**. Raport o stanie gminy za 2025 r. wskazuje na przygotowywanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych w ramach instrumentu ZIT, co stanowi podstawę dalszego rozwijania projektów powiązanych z polityką ponadlokalną.

Uzupełnieniem programu regionalnego będą odpowiednie instrumenty krajowe, w tym **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)**, **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)** oraz **Krajowy Plan Odbudowy**. Mogą one wspierać przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska, energią, adaptacją do zmian klimatu, dostępnością, rozwojem kompetencji i usług społecznych. Udział gminy lub jej partnerów będzie każdorazowo uzależniony od zakresu danego naboru, katalogu uprawnionych podmiotów i wymagań dotyczących skali oraz sposobu realizacji projektu.

Rolniczy charakter obszarów wiejskich uzasadnia wykorzystanie instrumentów **Wspólnej Polityki Rolnej**, w tym Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz podejścia LEADER. Ważnym partnerem pozostaje Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”, za pośrednictwem której mogą być wspierane przedsięwzięcia zgodne z lokalną strategią rozwoju i zasadami poszczególnych naborów. Gmina korzystała z tej ścieżki przygotowania projektów, składając w 2025 r. wniosek dotyczący kolejnego etapu zagospodarowania terenu za młynem. Współpraca z LGD powinna

służyć rozwijaniu infrastruktury społecznej i rekreacyjnej, przedsiębiorczości, lokalnych produktów oraz aktywności mieszkańców.

Istotnym źródłem finansowania będą **programy krajowe oraz środki funduszy ochrony środowiska**. W przypadku infrastruktury drogowej znaczenie ma Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, natomiast przedsięwzięcia środowiskowe i energetyczne mogą uzyskiwać wsparcie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie. W Młynarach finansowanie to powinno być rozpatrywane przede wszystkim w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej, poprawy jakości powietrza, termomodernizacji, odnawialnych źródeł energii, retencji i ograniczania presji na środowisko. Programy właściwych ministerstw i instytucji centralnych mogą również wspierać edukację, sport, kulturę, ochronę zabytków, mieszkalnictwo, politykę senioralną i bezpieczeństwo mieszkańców.

Uzupełniające możliwości zapewniają środki pozostające w dyspozycji **Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego**, obejmujące regionalne konkursy i dotacje na rozwój miejscowości wiejskich, kulturę, sport, dziedzictwo, aktywizację społeczną oraz wyposażenie służb ratowniczych. Gmina będzie wykorzystywała także współpracę finansową i organizacyjną z powiatem elbląskim oraz sąsiednimi samorządami. Partnerstwa te mają szczególne znaczenie dla modernizacji dróg, organizacji transportu publicznego i przedsięwzięć służących mieszkańcom kilku jednostek samorządu terytorialnego.

Dodatkową ścieżkę stanowią **programy współpracy europejskiej**, w tym odpowiednie programy Interreg oraz instrumenty wspierające ochronę środowiska i działania klimatyczne, takie jak LIFE. Dla Młynar współpraca międzynarodowa może służyć rozwijaniu turystyki i rekreacji, ochronie zasobów przyrodniczych, poprawie zarządzania usługami publicznymi oraz wymianie doświadczeń w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Możliwości uzupełniającego finansowania mogą tworzyć również Fundusze Norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w zakresie programów i naborów dostępnych dla gminy lub jej partnerów. O wyborze tej ścieżki powinny decydować zgodność tematyczna projektu, jakość partnerstwa i korzyści dla lokalnej społeczności.

W przedsięwzięciach o odpowiedniej skali i uzasadnieniu ekonomicznym można rozważać **partnerstwo publiczno-prywatne oraz inne formy współpracy z przedsiębiorcami**. Dotyczy to między innymi efektywności energetycznej, mieszkalnictwa, usług rekreacyjnych i wybranych elementów infrastruktury technicznej. Przyjęcie takiej formuły powinno wynikać

z porównania dostępnych sposobów realizacji, oceny podziału zadań i ryzyka oraz analizy całkowitych kosztów ponoszonych przez gminę. Ważne jest zapewnienie dostępności usług dla mieszkańców i przewidywalności zobowiązań w całym okresie współpracy.

W realizację celów strategii będą włączane również środki pozyskiwane przez **organizacje pozarządowe, jednostki OSP, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe i instytucje kultury**. Granty, darowizny i wsparcie sponsorskie mogą finansować działania edukacyjne, opiekuńcze, kulturalne, sportowe, środowiskowe oraz integracyjne. Rolą samorządu będzie wspieranie współpracy, udostępnianie informacji o możliwościach finansowania i, w uzasadnionych przypadkach, zapewnianie wkładu do wspólnych przedsięwzięć. Nakłady partnerów na realizację celów strategii będą ujmowane odrębnie od wydatków budżetu gminy.

Instrumenty zwrotne, obejmujące pożyczki, kredyty i inne dopuszczalne formy finansowania, mogą uzupełniać środki bezzwrotne oraz umożliwiać rozłożenie nakładów w czasie. Znaczenie mogą mieć instrumenty oferowane przez **Bank Gospodarstwa Krajowego**, fundusze ochrony środowiska i instytucje wdrażające środki europejskie. Ich wykorzystanie będzie zależało od warunków danego produktu, możliwości spłaty oraz wpływu zobowiązań na budżety kolejnych lat. Przy finansowaniu inwestycji przynoszących oszczędności eksploatacyjne należy uwzględniać realny termin i skalę ich osiągnięcia.

Gmina będzie utrzymywała i aktualizowała wykaz przedsięwzięć przygotowywanych do realizacji, obejmujący ich zakres, szacunkowe koszty, odpowiedzialne podmioty, stan dokumentacji i możliwe źródła finansowania. Wczesne przygotowanie dokumentacji technicznej, planistycznej i środowiskowej oraz zabezpieczenie wkładu własnego zwiększą gotowość do udziału w naborach. Dobór finansowania będzie podporządkowany celom strategii, potrzebom mieszkańców i trwałości rezultatów, z uwzględnieniem możliwości organizacyjnych samorządu oraz długoterminowego bezpieczeństwa finansowego Miasta i Gminy Młynary.

12. Literatura pomocnicza

- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Raszkowski A., Bartniczak B., Kumar A.: Assessing the quality of life in Central and Eastern Europe: a comparative analysis. Economics and Environment, 2026, t. 96, pp.1–17.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability, 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Raszkowski A., Elementy procesu tworzenia strategii rozwoju organizacji pozarządowych, Nauki o Zarządzaniu, Management Sciences, Nr 3(24), 2015, s. 123-136, ISSN: 2449-9803.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności	10
Wykres 2. Struktura ludności według wieku	11
Wykres 3. Saldo migracji	12
Wykres 4. Przyrost naturalny	13
Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	14
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem	15
Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)	16
Wykres 8. Biblioteka publiczna – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)	17
Wykres 9. Biblioteka publiczna – czytelnicy w ciągu roku	18
Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem	19
Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)	20
Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)	23
Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)	24
Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.)	25
Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)	26
Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	27
Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	28
Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	32
Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	33
Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m ³)	34
Wykres 21. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)	35
Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania	36
Wykres 23. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m ²)	37
Wykres 24. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	38

14. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Miasta i Gminy Młynary.....	49
Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Miasta i Gminy Młynary	56
Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	61
Tabela 4. Zestawienie przykładowych wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych.....	103
Tabela 5. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Młynary na lata 2027-2035	105
Tabela 6. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych)	106

15. Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy Młynary na tle powiatu elbląskiego.....	8
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – rozszerzony obszar uzupełnienia zabudowy.....	69
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – Obszary Chronionego Krajobrazu	71
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – układ komunikacyjny na terenie Gminy Młynary.....	73
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Młynary – schemat przebiegu sieci wodociągowej	75
Mapa 6. Liczba OSI, do których należą poszczególne gminy	85
Mapa 7. OSI Tygrys warmińsko-mazurski	86
Mapa 8. OSI MOF Elbląga	87
Mapa 9. Mapa ryzyka powodziowego	93